

T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAHİPLİK YAPISININ FİNANSAL RAPORLAMA
ZAMANLILIĞINA ETKİSİ: BİST' TE BİR UYGULAMA

BEYLEM ÇELİK

DOKTORA TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. GÖKHAN ÖZER

OCAK 2024

T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAHİPLİK YAPISININ FİNANSAL RAPORLAMA
ZAMANLILIĞINA ETKİSİ: BİST' TE BİR UYGULAMA

BEYLEM ÇELİK

DOKTORA TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. GÖKHAN ÖZER

OCAK 2024

T.C.
GEBZE TECHNICAL UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL

**THE EFFECT OF OWNERSHIP STRUCTURE ON
FINANCIAL REPORTING TIMELINESS: AN
APPLICATION IN BIST**

BEYLEM ÇELİK

A THESIS DOCTORATE
DEPARTMENT OF BUSINESS ADMINISTRATION

ADVISOR: PROF. DR. GÖKHAN ÖZER

JANUARY 2024

DOKTORA JÜRİ ONAY FORMU

GTÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 04/01/2024 tarih ve 2024/03 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 19/01/2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Beylem ÇELİK 'in tez çalışması İşletme Anabilim Dalında DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE

(TEZ DANIŞMANI) : Prof. Dr. Gökhan ÖZER

ÜYE

: Prof. Dr. Ayşe TANSEL ÇETİN

ÜYE

: Doç. Dr. Mehtap ÖZŞAHİN

ÜYE

: Doç. Dr. Murat ÖZCAN

ÜYE

: Dr. Öğr. Üyesi İlhan ÇAM

ONAY

Gebze Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun

..... tarih ve sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

ÖZET

Bu tez çalışması, Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören finansal olmayan şirketlerin sahiplik yapılarının yıllık finansal raporlama zamanlılığı üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmayı yürütmek için 2008 ve 2019 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören 208 şirketten elde edilmiş 2209 adet gözlemden oluşan bir örneklem kullanılmıştır. İlgili örneklem, panel veri analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, yabancı sahiplik değişkeninin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, yabancı sahiplik oranı yüksek olan firmaların finansal raporlarını diğer firmalara göre daha erken ilan ettiklerini ortaya koymaktadır. Ek olarak sonuçlar, devlet sahiplik değişkeninin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, devlet sahiplik oranı yüksek olan firmaların finansal raporlarını diğer firmalara göre daha erken ilan ettiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca sonuçlar, kurumsal sahiplik ile şahıs sahiplik değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını belirtmektedir. Bu tez çalışması sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini inceleyen çalışmaların az sayıda olması ve yapılan çalışmaların geneline göre analizde iki ayrı model, daha fazla kontrol değişkeni ve daha geniş zaman aralığına ait verilerin kullanılması dolayısıyla literatüre katkı sağlamaktadır. Ayrıca tezde finansal raporlama zamanlılığının diğer çalışmalardan farklı olarak sektörel finansal raporlama gecikmesini ölçerek ele alınması hem literatüre katkı sağlamakta hem de finansal tablo kullanıcılarına sektörleri ve şirketleri kıyaslama imkanı tanıyarak karar vermelerinde yardımcı olacak bilgiler sağlamaktadır. Ayrıca sonuçlar, raporlama gecikmesinin nedenleri hakkında yatırımcı, yönetici ve politika yapıcılara fikir vererek farkındalıklarını artırıp, bilgi asimetrisinin azalmasına katkı sağlayarak, daha sağlıklı kararlar almalarına yardımcı olabileceğinden değerlidir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama Zamanlılığı, Sahiplik Yapısı, Kurumsal Yönetim, Panel Veri Analizi, Borsa İstanbul

ABSTRACT

This thesis aims to examine the effects of ownership structures of non-financial companies traded on Borsa Istanbul (BIST) on annual financial reporting timeliness. To conduct the analysis, the authors used a sample of 2204 observations from 208 companies trading on Bursa Istanbul between 2008 and 2019. The relevant sample was analyzed using the panel data analysis method. The results show that the relationship between the corporate ownership variable and the timing of financial reporting is statistically meaningful and negative. This result indicates that firms with high corporate ownership rates have announced their financial statements earlier than other firms. Furthermore, the results indicate that the relationship between the foreign ownership variable and the timing of financial reporting is statistically significant and negative. This result shows that companies with a high external ownership ratio have published their financial reports earlier than others. The small number of studies examining the impact of the ownership structure on the timing of financial reporting and the general analysis of the studies—three different models, the use of more control variables, and data pertaining to a wider timeframe—have contributed to the literature. Again, the paper is also treated as a sectoral reporting delay as opposed to other studies and thus approaches the issue by differentiating multinational companies, thereby providing information that will both contribute to the literature and help users make decisions by identifying the possibility of comparing industries and companies to their financial statements. The findings are also valuable because they help investors, executives, and policymakers make healthier decisions by raising their awareness of the reasons for delayed reporting and contributing to reducing information asymmetry.

Keywords: Financial Reporting Timeliness, Ownership Structure, Corporate Governance, Panel Data Analysis, Borsa Istanbul

TEŞEKKÜR

Öncelikle, doktora eğitimim boyunca akademik anlamda zorlandığım her hususta bana yardımcı olan ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Gökhan ÖZER hocama en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Tez izleme komitemde yer alan Sayın Prof. Dr. Ayşe Tansel ÇETİN ve Doç. Dr. Mehtap ÖZŞAHİN hocalarıma değerli geri bildirimleri ve katkıları için ayrıca teşekkür ederim. Bununla birlikte, doktora eğitimim boyunca akademik desteğini esirgemeyen Sayın Arş. Gör. Abdullah Kürşat MERTER'e teşekkür ederim. Son olarak eğitim hayatım boyunca her zaman bana destek olan ve bu süreçte her türlü kahrımı çeken aileme ve sevgili kızım Eylül Su'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1.GİRİŞ	1
2.KONUyla İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	5
2.1.Uluslararası Literatürde Yapılan Araştırmalar	5
2.1.Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	11
3.SAHİPLİK YAPISI VE FİNANSAL RAPORLAMA ZAMANLILIĞI	15
3.1.Sahiplik Yapısı ve Sahiplik Yapısı Bileşenleri	16
3.1.1.Sahiplik Yoğunluğu	18
3.1.2.Sahiplik Kimliği	18
3.2.Sahiplik Yapısını Etkileyen Faktörler	19
3.3.Sahiplik Yapısı Türleri	20
3.3.1.Aile Sahipliği	20
3.3.2. Devlet (Kamu) Sahipliği	21
3.3.3.Yönetici Sahipliği	22
3.3.4. Çalışan Sahipliği	23
3.3.5.Yabancı Sahiplik	24
3.3.6.Kurumsal Sahiplik	24
3.3.7.Sahiplik Yoğunluğu Değişkenleri	25
3.3.7.1.En Büyük Hissedarın Sermaye Sahipliği	25
3.3.7.2.En Büyük Üç Ortağın Sermaye Sahipliği	26
3.3.7.3.Halka Açıklık Oranı	27
3.4.Finansal Raporlama Zamanlılığı	28
3.5. Sahiplik Yapısı ve Finansal Raporlama Zamanlılığına İlişkin Teoriler	31
3.5.1. Vekalet Teorisi	31
3.5.2.Temsil Teorisi	32
3.5.3.Paydaş Teorisi	33

3.5.4. Kaynak Bağımlılığı Teorisi	34
4.SAHİPLİK YAPISININ FİNANSAL RAPORLAMA ZAMANLILIĞINA ETKİSİ	36
4.1.Araştırmanın Konusu ve Amacı	36
4.2. Araştırmanın Veri Seti	37
4.3.Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Değişkenler	38
4.3.1. Bağımlı Değişkenler	39
4.3.2. Bağımsız Değişkenler	40
4.3.3. Kontrol Değişkenleri	42
4.4.Araştırmanın Hipotezleri	47
4.5.Araştırma Modeli	49
4.6.Araştırma Bulguları ve Değerlendirmeler	50
4.6.1.Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi Sonuçları	50
4.6.2.Çoklu Doğrusallık Analiz Sonuçları	55
4.6.3.Otokorelasyon Analizi Sonuçları	56
4.6.4.Değişen Varyans Analizi Sonuçları	57
4.6.5.Birimler Arası Korelasyon (Peseran's CD) Testi Sonuçları	58
4.6.6.Panel Veri Regresyon Analizi Sonuçları	59
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	69
5.1.Teorik Tartışma ve Yorumlar	69
5.2.Çalışmanın Kısıtları ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler	71
KAYNAKLAR	72
ÖZGEÇMİŞ	87
TEZ ÇALIŞMASI KAPSAMINDA YAPILAN YAYINLAR	88

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
BİST	:	Borsa İstanbul
CEO	:	Chief Executive Officer (İcra Kurulu Başkanı/ Genel Müdür)
CEOD	:	CEO İkiliği
ÇOKULUS	:	Çok Uluslu Olmak
DENGÖR	:	Denetim Raporu Görüşü
DENKAL	:	Denetim Kalitesi
DEVLET	:	Devlet Sahipliği
ŞİRBÜY	:	Şirket büyüklüğü
FİRMAYAŞI	:	Şirket Yaşı
İMKB	:	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KALDIRAÇ	:	Kaldıraç Oranı
KAP	:	Kamuyu Aydınlatma Platformu
PD/DD	:	Piyasa Değerinin Defter Değerine Oranı
ROA	:	Aktif Karlılık Oranı
ROE	:	Özkaynak Karlılığı
SKTRLGECİKME	:	Sektörel Raporlama Gecikmesi
KURUMSAL	:	Kurumsal Sahiplik
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
SPKN	:	Sermaye Piyasası Kanunu
ŞAHİS	:	Şahıs Sahipliği
TSATIŞ	:	Brüt Satışlar Doğal Logaritma
VIF	:	Variance Inflation Factor (Varyans Artış Faktörü)
YABANCI	:	Yabancı Sahiplik
YKBAĞ	:	Yönetim Kurulu Bağımsızlığı
YKKADIN	:	Yönetim Kurulu Kadın Üye Sayısı
YKÜYE	:	Yönetim Kurulu Büyüklüğü
YKYABANCI	:	Yönetim Kurulu Yabancı Üye Sayısı
ZAMANLILIK	:	Finansal Raporlama Zamanlılığı

TABLÖLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1: SPK'nın finansal raporlar ve denetim raporlarına dair düzenlemeleri.	30
Tablo 4.1: Örneklem tanımı	38
Tablo 4.2: Panel regresyon analizinde uygun tahmincilerin belirlenmesi.	39
Tablo 4.3: Araştırmada kullanılan değişkenler.	47
Tablo 4.4: Tanımlayıcı istatistikler.	53
Tablo 4.5: Finansal raporu yayınlamak için firma yılı gözlemlerinin sayısı.	54
Tablo 4.6: Pearson korelasyon matrisi.	56
Tablo 4.7: VIF ve tolerans değerleri.	58
Tablo 4.8: Otokorelasyon Wooldridge test sonuçları.	60
Tablo 4.9: Otokorelasyon Wald test sonuçları.	61
Tablo 4.10: Birimler arası korelasyon (Peseran's CD) testi sonuçları.	61
Tablo 4.11: Panel regresyon analiz sonuçları (Model 1).	63
Tablo 4.12: Panel regresyon analiz sonuçları (Model 2).	63
Tablo 4.13: Panel regresyon analiz sonuçları (2008-2012 Model 1).	68
Tablo 4.14: Panel regresyon analiz sonuçları (2008 – 2012 Model 2).	70
Tablo 4.15: Panel regresyon analiz sonuçları (2013- 2019 Model 1).	72
Tablo 4.16: Panel regresyon analiz sonuçları (2013- 2019 Model 2).	74

1.GİRİŞ

Finansal raporlama zamanlılığı, hisse senedi piyasalarının fiyatlandırma ve değerlendirme performansına katkı sağladığından yatırımcı kararlarını etkileyen önemli bir faktördür (Daoud vd, 2014). Yatırımcılar, şirketlerin finansal raporlarını zamanında ilan etmemelerini kötü haber sinyali olarak algıladığından finansal raporların zamanında sunumu yatırım kararlarında etkileyici bir rol oynar (Chambers vd., 1984). Finansal raporların zamanlılığı, finansal raporlamanın niteliksel özelliklerinden biridir, çünkü bilgilerin uygunluğunu belirler ve finansal raporların kullanıcıları ve yararlanıcıları tarafından alınan kararları etkiler (Daoud vd., 2014). Finansal raporlama zamanlılığı gelişmekte olan piyasalarda finansal bilgilerin uygunluğunun temel bir unsuru olduğundan, finansal raporlama zamanlılığına etki eden faktörlerin belirlenmesi finansal raporların kullanıcıları ve yararlanıcıları tarafından alınan kararları doğru yönlendirebilmek adına önem taşımaktadır (Mouna ve Anis, 2013).

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkisini inceleyen çalışmaların çok az sayıda olduğu görülmektedir. Ülkemizde de benzer şekilde sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisini araştıran çalışmalar yok denecek kadar azdır. Ülkemizde yabancı sahiplik ile kurumsal sahiplik değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığını araştıran çalışmada yabancı sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisinin literatürün geneline göre farklılık göstererek finansal raporlama zamanlılığı ile arasında negatif ancak önemsiz bir ilişki olduğu sonucuna varılması (Aksoy vd., 2021) zamanlılığın belirleyicilerine ilişkin kanıtların net olmadığını göstermektedir. Bu sebeple finansal raporlama zamanlılığına ilişkin daha kapsamlı araştırmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisi üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde hem sektörel raporlama gecikmesinin dikkate alındığı hem de kontrol değişkenleri olarak kurumsal yönetim bazlı, firma bazlı ve denetim bazlı değişkenlerin birlikte kullanıldığı kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum çalışmanın motivasyon kaynağını oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin şirketleri hakkında en önemli bilgi kaynağı finansal tablolarıdır. Yatırımcılar kararlarını verirken şirketlerin finansal tablo bilgilerine güvenmek isterler (Daoud vd., 2015). Bu çalışma

şirketlerin finansal raporlama zamanlılığını etkileyen unsurların belirlenmesine katkı sağlayarak yatırımcıların doğru karar vermelerine yardımcı olmakta ve finansal tabloların güvenilirliğini arttıracak bilgiler sağlamaktadır. Bu durum çalışmanın diğer motivasyon kaynağını oluşturmaktadır.

Bu tez çalışması, 2008-2019 döneminde Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören finansal olmayan şirketlerin verilerini kullanarak şirketlerin sahiplik yapılarının finansal raporlama zamanlılığı üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma modelinde bağımlı değişken finansal raporlama zamanlılığı ve sektörel raporlama gecikmesi olarak ele alınarak iki model oluşturulmuştur. Ayrıca kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, şahıs sahipliği ve devlet sahipliği olarak dört bağımsız değişken, yönetim kurulu toplam kadın üye sayısı, yönetim kurulu toplam yabancı üye sayısı, yönetim kurulu toplam üye sayısı, yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin oranı, CEO ikiliği, denetim kalitesi, firma yaşı, çok ulusluluk, denetim görüşü, şirket büyüklüğü, özkaynak karlılık oranı (ROE), aktif karlılık oranı (ROA), kaldıraç oranı, satış logaritması, piyasa değerinin defter değerine oranı olmak üzere toplam on beş kontrol değişkeni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi, Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan 208 şirketten elde edilmiş 2209 adet gözlemden oluşmakta olup analiz yöntemi olarak panel veri analizi kullanılmıştır. Sonuçlar, Borsa İstanbul'da işlem gören yabancı sahiplik ve devlet sahipliği oranları yüksek olan şirketlerin finansal tablolarını diğer şirketlere göre daha erken yayınlama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Yine analiz sonuçları şahıs sahipliği ve kurumsal sahiplik değişkenlerinin ise finansal raporlama zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca analiz sonuçları çok uluslu şirketlerin finansal tablolarını ulusal şirketlere göre daha geç ilan etme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu sonucun çok uluslu firmaların farklı ülkelerdeki bağlı ortaklıklarının koordinasyon sorunları dolayısıyla bilgi akışının yavaş olabilme ihtimalinden kaynaklanabileceği tahmin edilmektedir. Ayrıca sonuçlar yönetim kurulu toplam üye sayısı, yönetim kurulu bağımsız üye oranı, CEO ikiliği, denetim kalitesi, kaldıraç oranı, yüksek olan şirketlerin finansal tablolarını daha geç yayınlama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ek olarak şirketlerin yönetim kurulu yabancı üye sayısı, yönetim kurulu kadın üye sayısı, denetim görüşü, şirket yaşı, toplam satış doğal logaritması, piyasa değerinin defter değerine oranı

değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile bir ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu tez çalışması, sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini inceleyen çalışmaların az sayıda olması ve mevcut çalışmaların geneline göre analizde geniş dönem aralığına ait verilerin kullanılması dolayısıyla literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Konuya ulusal ve çok uluslu firma ayrımı yapılarak bakılması finansal tablo kullanıcılarına ulusal ve uluslararası şirketleri kıyaslama fırsatı tanıyacağından önem arz etmekte ve farklı bakış açısı yaratarak literatüre katkı sağlamaktadır. Ulusal ve uluslararası firmaların finansal raporların hazırlanma süresi bakımından birbirinden ayrışması muhtemeldir. Araştırma modelinde çok ulusluluk değişkeni eklenerek muhtemel etki test edilmek istenmektedir. Elde edilen sonuçların finansal tablo kullanıcılarına doğru karar vermelerinde yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bağımlı değişken olan finansal raporlama zamanlılığı diğer çalışmalardan farklı olarak sektörel raporlama gecikmesi de dikkate alınarak iki farklı açıdan ele alınmış ve bu bağlamda kurulan iki modelde bağımsız değişkenlerin ve kontrol değişkenlerinin etkileri detaylı olarak incelenmiştir. Özellikle sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisi incelenirken sektörel raporlama gecikmesi değişkenin kullanılması sektörlerin zamanlılık açısından kıyaslanmasını sağlayıp yatırımcılar, şirketler, denetim firmaları gibi finansal tablo kullanıcılarının doğru karar vermelerine yardımcı olacağından ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü sektörel raporlama zamanlılığı yatırımcıların sektörlerin performansını ölçmelerine yardımcı olur. Ayrıca aynı sektörde yer alıp finansal raporlarını diğer firmalardan daha geç ilan eden firmaların sektör dinamiklerinin dışına çıktığının bir göstergesidir. Finansal raporların geç ilan edilmesi sektörün itibarını zedeleyebilir ve sektörel açıdan finansal verilerin kıyaslanmasını zorlaştırabilir.

Finansal raporlama zamanlılığı değişkeni, literatürde genel olarak firma bazlı ve performans bazlı değişkenlerle ilişkilendirilmiştir. Finansal raporlama zamanlılığının sahiplik yapısı ile ilişkilendiren ve kontrol değişkenlerini kurumsal yönetim, firma ve denetim bazlı değişkenler olarak detaylandıran araştırma literatürde yok denecek kadar azdır. Konuya kurumsal yönetim, firma ve denetim bazlı kontrol değişkenleri olarak çok sayıda kontrol değişkeni kullanılarak bakılması kısıtlı literatüre önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca sonuçlar yatırımcılar, şirketler, düzenleyici otoriteler,

politika yapıcılar ve denetçiler gibi finansal tablo kullanıcıları için finansal raporlama zamanlılığını etkileyen unsurlar hakkında değerli bilgiler sağlayacaktır. Bu bilgiler bilgi asimetrisini azalttığından finansal raporlama kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacak ve bu kişilerin karar verme süreçlerinde onlara yardımcı olacaktır. Finansal raporlama zamanlılığı sermaye piyasalarındaki verimsizliklerle başa çıkmada yararlı bir araçtır. Bu sebeple elde edilen sonuçlar sermaye piyasasının daha işlevsel olmasına katkı sağlayacağından değerlidir.

Tez çalışmasının giriş bölümünde, araştırmanın amacı açıklanmış ve özgünlüğü vurgulanmıştır. Ayrıca, çalışmanın yöntemi ve bulguları özet olarak paylaşılmıştır. İkinci bölümde, finansal raporlama zamanlılığının ve şirketlerin sahiplik yapısının önemi vurgulanmış ve ilgili literatürden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, sahiplik yapısı ve finansal raporlama zamanlılığına ilişkin kavramlara yer verilmiştir. Bu bölümde sahiplik yapısı bileşenleri, sahiplik yapısı türleri, sahiplik yapısını etkileyen faktörler, sahiplik yapısı ve finansal raporlama zamanlılığını ilgilendiren teoriler detaylı olarak açıklanmıştır. Dördüncü bölümde, araştırmanın yöntemi detaylı olarak tartışılmış ve veri setinin nasıl elde edildiği, kullanılan yöntemler ve değişkenler üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırma bulguları değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Beşinci ve son bölümde ise bulguların tartışması yapılmış ve tez çalışmasının sonuçları özetlenmiştir.

2. KONUSYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

2.1. Uluslararası Literatürde Yapılan Araştırmalar

Şirketlerin sahiplik yapısı birbirinden çok farklıdır. Sahiplik yapısı; aile sahipliği, yabancı sahiplik, devlet sahipliği, çalışan sahipliği, yönetici sahipliği, kurumsal sahiplik gibi farklı sahiplik yapıları ile ifade edilmektedir. Türkiye’de sahiplik yapısı ağırlıklı olarak aile şirketi şeklinde olup kompleks bir yapı sergilemektedir (Yurtoglu, 2000). Bu açıdan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sahiplik yapısının araştırılması önemlidir. Çünkü sahiplik yapısı finansal raporlama sürecine etki eden bir faktördür (Ishak vd., 2010).Yapılan araştırmalar sahiplik yapısının firma performansı (Thomsen & Pedersen, 2000), kurumsal yönetim performansı (Xu ve Wang, 1999), vekalet maliyetleri (Ang vd., 2000), finansal raporlama kalitesi (Yasser vd., 2017), kar yönetimi (Aygün vd., 2014) kavramları üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Finansal raporlama zamanlılığı, finansal raporlama kalitesinin en önemli göstergesidir. Bu bağlamda sahiplik yapısının finansal raporlama sürecine etkisi düşünüldüğünde sahiplik ile zamanlılık arasında bir ilişki oldukça muhtemeldir. Nitekim Apadore ve Mohd Noor, (2013); Al-Ajmi, (2008); Habib vd., (2019); Albawwat vd., (2020), çalışmalarında bu ilişkiyi araştırmış ve sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Basuony vd. (2016), Ishak vd. (2010) ve Aksoy vd. (2021) sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini inceleyen çalışmalarında sahiplik yapısını kurumsal sahiplik ve yabancı sahiplik olarak ele almışlardır. Ishak vd., 2010, Malezya Borsası’nda işlem gören 198 şirketin 2007 yılına ait mali tablo verilerini kullanarak yaptığı çalışmada kurumsal ve yabancı sahiplik yapılarının finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Basuony vd. (2016), Orta Doğu ülkelerinden Bahreyn, Mısır, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Fas, Umman, Katar, Suudi Arabistan, Tunus ve Birleşik Arap Emirlikleri’nde faaliyet gösteren 201 adet şirketin 2009-2013 yıllarına ait mali tablo verileri üzerinde yaptığı çalışmada Ishak vd. (2010)’la paralel olarak kurumsal sahiplik ve yabancı sahipliğin finansal raporlama üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Hashim (2017), 2007-2009 yılları arasında Malezya Menkul Kıymetler Borsası’nda işlem gören 288 şirket

üzerinde yaptığı araştırmada sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini incelemiş ve yönetim sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile anlamlı bir ilişki içinde olduğu sonucuna varmıştır. Albawwat vd. (2020), 2015-2019 yılları arasında Ürdün Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören 72 şirket verisi üzerinde yaptığı araştırmada yabancı sahiplik ile devlet sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Önceki literatür incelendiğinde sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkisini inceleyen çok az sayıda çalışma olduğu görülmektedir.

Farklı ülkelerde zamanlılığı etkileyen faktörlere yönelik yapılan araştırmalarda çoğunlukla nicel yöntemler kullanılmıştır. Avustralya Menkul Kıymetler Borsasında 2004-2008 yılları arasında faaliyet gösteren şirketlerden alınan 494 gözlem üzerinde yapılan araştırmada denetim komitesi özelliklerinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Sultana vd., 2015). Amerika Menkul Kıymetler Borsasında 2000-2009 yılları arasında işlem gören şirketler üzerinde yapılan araştırmada 46.118 gözlem kullanılmış ve denetim şirketi türünün finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Meckfessel ve Sellers, 2017).

Malezya Menkul Kıymetler Borsası'nda 2009 yılında işlem gören 703 şirket üzerinde yapılan araştırmada denetim görüşü ve denetim kalitesi değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında istatistiksel olarak negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yönetim kurulu bağımsızlığının, şirketin büyüklüğünün, yönetim kurulu toplantı sıklığının ve denetim komitesinin etkinliğinin finansal raporlama zamanlılığına etkisinin olmadığı vurgulanmıştır (Nelson ve Shukeri, 2011). Nijerya'da 1999-2008 yılları arasında faaliyet gösteren 61 şirket üzerinde yapılan araştırmada şirket büyüklüğü, şirketin yaşı, sektör yapısı değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığını etkilediği belirtilmiştir (Iyoha, 2012).

Çin Menkul Kıymetler Borsası'nda 2004-2010 yılları arasında işlem gören şirketler üzerinde yapılan araştırmada 4.025 gözlem kullanılmış ve denetçi uzmanlığı ile denetim riskinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Chan vd., 2016). Amerika Menkul Kıymetler Borsası'nda 2003-2008 yılları arasında işlem gören şirketlerden elde edilmiş 14.948 gözlem üzerinde yapılan başka

bir çalışmada denetim firması özelliklerinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Whitworth, 2014).

Kore Menkul Kıymetler Borsası'nda 1999-2005 yılları arasında işlem gören şirketlerden elde edilmiş 8.950 gözlem üzerinde yapılan çalışmada denetim şirketi, denetçi görüşü, değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada denetim ücretlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucu vurgulanmıştır (Lee, 2008). İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında 2007 yılında işlem gören 211 finansal olmayan şirket üzerinde yapılan araştırmada ise finansal raporlama zamanlılığının denetim görüşü ve denetim firması büyüklüğünden etkilendiğini belirtilmiştir (Türel, 2010).

Atina Menkul Kıymetler Borsası'nda 2000 yılında işlem gören 171 şirket üzerinde yapılan araştırmada denetçi türü, denetim ücretleri, denetim raporundaki açıklama sayısı gibi değişkenlerin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğunun vurgulandığı görülmektedir (Leventis vd., 2005). İspanya Menkul Kıymetler Borsası'nda 2002-2005 yılları arasında işlem gören 105 şirket üzerinde yapılan çalışmada sektör türü ve şirket büyüklüğü değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bonsón-Ponte, 2008).

Sahiplik yapısı, kurumsal yönetim literatüründe ilgi çekici konular arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmaların birçoğunda şirketlerin sahiplik yapılarının kurumsal yönetim performansı, (Jiang ve Kim, 2020; Xu ve Wang, 1999;; Boubakri vd., 2005; G. Chen vd., 2006) zamanlılık (Habib vd., 2019; Al-Ajmi, 2008 ; Basuony vd., 2016; Ishak vd., 2010; Apadore ve Mohd Noor, 2013, Abdelsalam ve Street, 2007, Bamahros vd., 2016; Alsmady, 2018; Albawwat vd., 2020; Mouna ve Anis, 2013; Aksoy et al., 2021) , finansal raporlama kalitesi (Amrah, 2019; An, 2015; Yasser vd., 2017), firma performansı (Lin ve Fu, 2017; Efobi ve Okougbo, 2014; Nelson ve Shukeri, 2011; Xu ve Wang, 1999), kurumsal temettü politikası (Yousaf, 2019), kredi notu (Ali vd, 2020) , karlılık (García-Herrero vd., 2009), hisse senedi fiyatları (Huang vd., 2019), kazanç yönetimi (Saona vd., 2020; Alzoubi, 2016; Alves, 2012) vb. çeşitli finansal durum ve kararlar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Mouna ve Anis (2013), 2009 yılında Tunus borsasında işlem gören 33 şirket verisi üzerinde yaptığı araştırmasında finansal raporlama zamanlılığının şirketlerin sahiplik

yapısı ve CEO ikiliği değişkenlerinden etkilendiğini belirtmişlerdir. lbawwat vd., (2020) 2015-2019 yılları arasında Ürdün Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 72 şirket verisi üzerinde yaptığı araştırmalarında yabancı sahiplik ile devlet sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Yine 2011-2015 yılları arasında Ürdün Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 68 şirket verisi üzerinde yapılan başka bir araştırmada yönetim sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olmadığı ancak yabancı sahipliğin finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Alsmady, 2018). 2009-2013 yılları arasında Orta Doğu ülkelerinde 201 şirket verisi üzerinde yapılan araştırmada finansal raporlama zamanlılığının kurumsal sahiplik ve yabancı sahiplik ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Basuony vd., 2016). 2009-2010 yıllarında Malezya'da işlem gören 180 şirket üzerinde yapılan araştırmada paralel sonuçlar elde edilerek sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Apadore ve Noor, 2013). Aksoy vd. (2021), BİST'de işlem gören 187 şirket üzerinde yaptığı araştırmalarında kurumsal sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

2010-2016 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören imalat şirketleri üzerinde yapılan araştırmada, yönetim kurulu bağımsızlığının, sahiplik yoğunluğunun ve denetçi kalitesinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pradipta ve Zalukhu, 2020). Tahran Menkul Kıymetler Borsası'ndan alınan 1.727 gözlem üzerinde yapılan araştırmada CEO firma içinden terfi ettirilirse finansal raporlama zamanlılığının daha uzun olduğu sonucu vurgulanmıştır (Oradi, 2021). Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde faaliyet gösteren şirketlerden elde edilmiş 18.921 adet gözlem kullanılarak gerçekleştirilen araştırmada, CEO'nun sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile önemli ölçüde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Azizan, 2019). Avustralya Menkul Kıymetler Borsası'na kayıtlı şirketlerden elde edilmiş 13.461 gözlem üzerinde yapılan araştırmada denetim komitesi sahipliğinin şirketlerin finansal raporlama zamanlılığını arttırdığı tespit edilmiştir (Bhuiyan ve D'Costa, 2020). Filistin Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmüş 46 şirket üzerinde yapılan araştırmada finansal raporlama zamanlılığının şirketlerin yönetim kurulu büyüklüğü, denetim firması statüsü, denetim komitesi varlığı ve sahiplik yapısından etkilendiği sonucuna vurgu yapılmıştır (Hassan, 2016).

2014-2017 dönemi için Amman Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 190 finansal olmayan şirket üzerinde yapılan araştırmada yönetici yaşı, kurumsal sahiplik ve sahiplik yoğunluğunun, finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir (Abed vd., 2020). 2015-2017 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 204 finansal olmayan firmadan elde edilmiş 612 gözlem üzerinde yapılan araştırmada şirketlerin yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu toplantıları, yönetim kurulu bağımsızlığı, denetim komitesi boyutu, firma büyüklüğü ve kârlılık özelliklerinin denetim raporu gecikmesi üzerinde etkisi olduğu ancak denetim komitesinin bağımsızlığı, denetim komitesi uzmanlığı ve kaldırıcın finansal raporlama zamanlılığı üzerinde hiçbir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Firnanti ve Karmudiandri, 2020). Malezya Menkul Kıymetler Borsası'nda 2007-2009 yılları arasında işlem gören 288 şirket verisi üzerinde yapılan araştırmada finansal raporlama zamanlılığının yönetici sahipliği ile ilişkili olduğu ancak yabancı sahiplik ile herhangi bir ilişkisinin olmadığı belirtilmiştir (Junaidi, 2017). 2013 yılında Kuveyt Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören şirketler üzerinde yapılan araştırmada finansal raporlama zamanlılığının denetim şirketi türü, yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu bağımsızlığı, CEO ikiliği ve devlet sahipliği ile ilişkili olduğu ancak kurumsal sahiplik ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır (Alfraih, 2016). Kenya Menkul Kıymetler Borsası'nda 2007-2016 yılları arasında işlem gören şirketlerden elde edilmiş 543 gözlem üzerinde yapılan araştırmada denetim komitesindeki finansal uzmanlığın, yönetim kurulu büyüklüğünün, yönetim kurulu toplantılarının ve yönetim kurulundaki bağımsızlığın finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Mathuva vd., 2019).

Jaggi ve Tsui (1999), yaptıkları araştırmada aile sahipliği ile denetim raporu gecikmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını ifade etmektedirler. Japonya Menkul Kıymetler Borsasından alınan 27.448 gözlem üzerinde yapılan araştırmada yönetim sahipliğinin kazançların asimetrik zamanlılığı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. (Shuto ve Takada, 2010). Short ve Keasey (1999), ABD şirketleri üzerinde yaptıkları araştırmalarında yönetsel sahiplik ile firma performansı arasında doğrusal olmayan bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşırlarken, Cui ve Mak (2002), Ar-ge şirketleri üzerinde yaptıkları çalışmalarında

yönetimsel sahiplik ile firma performansı arasındaki ilişkide endüstri etkilerinin önemini vurgulamışlardır.

Chen vd. (1993), Fortune 500 ölçekli firmalardan alınan 1976 yılında 265 gözlem, 1980 yılında 308 gözlem ve 1984 yılında 378 gözlem üzerinde yaptıkları araştırmalarında yönetim sahipliği ile kurumsal değer arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Griffith (1999) yaptığı araştırmasında firma değerinin CEO sahipliğinin bir işlevi olduğunu belirterek, CEO şirket hisselerinin %0 ile %15 arasında bir orana sahip olduğunda firma değerinin yükseldiğini, bu oran %50 oranına yükseldiğinde ise firma değerinin düştüğünü vurgulamıştır.

Xiaonian (1999), hisse senedi sahipliğinin bir şirketin performansını önemli ölçüde etkilediğini, kurumsal sahiplik ile kârlılık arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamıştır. Li vd. (2007), Çin şirketleri üzerinde yaptıkları incelemede yönetici sahipliğinin firma performansı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Ek olarak özelleştirme sonrasında şirketlerde varlık getirisi ve satış getirisinin düştüğünü, yüksek yönetim sahipliğine ve özellikle yüksek CEO sahipliğine sahip firmalarda ise bu düşüşün çok daha az olduğunu belirtmişlerdir. Alsmady (2018), Ürdün Menkul Kıymetler Borsası'nda 2011-2015 yılları arasında işlem gören şirketlerin yıllık raporları kullanılarak elde edilmiş 340 gözlem üzerinde yaptığı araştırmasında CEO ikiliğinin, yönetim kurulundaki kadın oranı ve finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkili olduğunu yönetim sahipliliğinin ise finansal raporlama zamanlılığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirtmiştir. (Hashim, 2017) 2007-2009 yılları arasında Malezya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören 288 şirket üzerinde yaptığı araştırmasında sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini incelemiş ve yönetim sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile anlamlı bir ilişki içinde olduğunu vurgulamıştır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisine yönelik çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Ayrıca konu ile ilgili yapılan araştırmaların genellikle kısa bir dönem aralığı kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Kullanılan dönem aralığının genişletilmesi şirketlerin genel durumu hakkında daha detaylı bilgilendirme sağlayacak olup konuya daha kapsamlı bakılmasına yardımcı olacaktır. Bu çalışmada sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisi incelenirken bu alanda yapılan çalışmaların geneline kıyasla daha geniş dönem aralığı dikkate

alınarak daha fazla kontrol değişkeni kullanılmıştır. Bu durumun konuya daha kapsamlı bakılmasına fırsat vererek literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir

2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Aksoy vd. (2021), 2010-2018 yıllarında BİST’te faaliyet gösteren şirketler üzerinde yaptıkları araştırmalarında ana örneklemde 187 şirketten elde edilmiş 1.683 gözlem, alt örneklemde 54 şirketten elde edilmiş 486 gözlemden oluşan iki örneklem kullanmışlardır. Sonuçlar, yüksek düzeyde kurumsal sahipliğe sahip şirketlerin ve yönetim kurulunda kadın üyelere sahip şirketlerin finansal raporlarını daha erken ilan ettiklerini göstermektedir. Ayrıca önceki çalışmalara paralel olarak, kârlı şirketlerin finansal raporlarını daha erken sunduklarını, yüksek kaldıraçlı şirketlerin ise finansal raporlarını daha geç sunduklarını vurgulamaktadırlar.

Borsa İstanbul üzerine yapılan araştırmalar ise ağırlıklı olarak sahiplik yapısının firma performansına etkisi üzerine yoğunlaşmıştır. Örneğin, Şamiloğlu ve Ünlü (2010), 2002-2007 yıllarında İMKB’de faaliyet gösteren 70 şirketten elde edilmiş veriler üzerinde yaptıkları araştırmalarında firma performansı ile sahiplik yapısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını vurgulamışlardır. Doğan (2015) ise İMKB’de işlem gören şirketler üzerinde yaptığı araştırmasında sahiplik yapısının işletmenin karlılığı, piyasa değeri ve finansal başarısızlık riski üzerinde etkili olduğunu tespit etmiştir. Yine, Kılıç ve Ayriçay (2018), BIST İmalat Sanayi Sektörü’nde faaliyet gösteren 78 aile firmasının 2003-2014 yılları arasındaki yıllık verilerini kullanarak yaptıkları araştırmalarında yönetim kurulu ve sahiplik yapısı ile finansal performans arasında ilişki olduğunu vurgulamıştır. Ülkemizde ise sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisini araştıran çalışmalar yok denecek kadar azdır. Aksoy vd. (2021) çalışmalarında yabancı sahiplik ile kurumsal sahiplik değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığına etkisini araştırmış ve literatürün geneline göre farklılık göstererek yabancı sahipliğin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında negatif ancak önemsiz bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum zamanlılığın belirleyicilerine ilişkin kanıtların net olmadığını göstermektedir.

Özkan vd. (2013), 2005-2010 yılları arasında Borsa İstanbul’da faaliyet gösteren şirketlerden elde edilmiş 1886 gözlem kullanarak yaptığı araştırmalarında firmanın faaliyet gösterdiği sektör, firma performansı ve denetim firmasının finansal

raporlama zamanlılığı üzerine etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarında finansal olmayan ve zarar beyan eden şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlerden daha geç sundukları belirtilmektedir. Ayrıca, büyük denetim firmalarının konsolide finansal raporları denetlemesinin, konsolide olmayan raporların ilan edilme süresini kısalttığı ifade edilmektedir.

Cengiz vd. (2017), 2011-2015 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören ve konsolide olmayan finansal tablo düzenleyen 85 şirketin verilerini kullanarak yaptıkları araştırmalarında, denetim kalitesi, denetim görüşü, şirket yaşı, karlılık değişkenleri ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuca göre dört büyük denetim şirketi tarafından denetlenen, denetim görüşü olumlu olan, şirket yaşı büyük olan ve karlılık oranı yüksek olan şirketlerin finansal raporlama zamanlılıklarının kısaldığı vurgulanmıştır.

Doğan vd. (2007), 2005 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'nda faaliyet gösteren şirketler üzerinde yaptıkları araştırmalarında, firma karlılığının finansal raporlama zamanlılığını etkilediğini ortaya koymuşlardır. Türel (2010) tarafından yapılan araştırma, İMKB'de işlem gören 211 finansal olmayan şirketten elde edilmiş veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, kar açıklayan, denetim görüşü olumlu olan ve imalat sektöründe faaliyet sürdüren şirketlerin finansal raporlarını daha erken açıkladıkları belirtilmiştir. Ayrıca dört büyük denetim firmasının denetlediği şirketlerin ise finansal raporlarını daha geç duyurdukları da belirlenmiştir.

Dumlu (2011), 2005-2008 yılların İMKB'de işlem gören 78 şirket üzerinde yaptığı çalışmada, İMKB firmalarının faaliyet gösterdikleri sektörlerin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer yandan Aktaş (2011), 2005-2008 yıllarında Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren şirketler üzerinde yaptığı çalışmada finansal tablo türü, kar ya da zarar açıklanması ve faaliyet gösterilen sektörün, finansal raporlama zamanlılığı üzerinde etkileri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, finansal olmayan, konsolide tablo yayınlayan ve zarar açıklayan firmaların finansal raporlarını daha geç bir tarihte yayınladığı ifade edilmiştir.

Özer ve Merter (2020), 2008-2017 yılları arasında BİST'te faaliyet gösteren 233 şirketten elde edilmiş 1903 adet gözlem kullanarak yaptıkları araştırmalarında denetim komitesi üyelerinin bağımsız olmasının, üyelerin düzenli periyotlarda toplanmalarının ve komitelerin karma cinsiyet gruplarından oluşmasının finansal

raporların zamanlılığını olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Güleç ve Aktaş Mozeikçi (2020), 2017 yılında Borsa İstanbul'da işlem gören 123 finansal ve finansal olmayan şirket üzerinde yaptıkları araştırmalarında, işletme büyüklüğü, kârlılık, CEO ikiliği ve sektör değişkenleri ile denetim raporu gecikmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu vurgulamışlardır. Ancak, finansal kaldıraç oranı ile denetim raporu gecikmesi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu bulgular, şirketlerin büyüklüğü, kârlılığı ve sektörü üzerindeki etkenlerin denetim raporu gecikmesi üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Öztürkçü Akçay (2022), 2015-2020 yılları arasında BİST'te faaliyet gösteren 219 şirketten elde edilmiş 1314 gözlem kullanılarak yapılan araştırmasında denetim firması rotasyonunun denetim raporu gecikmesi ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca araştırma, kârlılık, firma büyüklüğü ve firma yaşının denetim raporu gecikmesi üzerinde negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı etkilere sahip olduğunu göstermiştir.

Gümrah ve Tanç (2022), 51 bankanın 2018-2020 yılları arasındaki verilerini kullanarak yaptıkları araştırmada finans kuruluşlarının bağımsız denetim raporu yayınlanma sürelerine aktif kârlılığı, denetçi görüşü, denetim firması değişikliği, bağlı ortaklığının bulunup bulunmaması, yönetim kurulu üye sayısı ve yönetim kurulu kadın üye sayısı faktörlerinin etkisini tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, finans kuruluşlarında denetim raporu gecikme süresi ile aktif kârlılık arasında negatif bir ilişki söz konusudur. Diğer bir ifadeyle, denetim raporu gecikme süresi arttıkça, finans kuruluşlarının aktif kârlılığı düşmektedir. Ayrıca, yönetim kurulu üye sayısı ve denetim firması değişimi ile denetim raporu gecikme süresi arasında da negatif bir ilişki bulunmuştur. Yönetim kurulu üye sayısı arttıkça veya farklı bir denetim firması ile çalışılmaya başlandığında, denetim raporu gecikme süresi azalmaktadır. Bu çalışmada ayrıca, denetçi görüşü, bağlı ortaklığın bulunup bulunmaması ve yönetim kurulu kadın üye sayısı ile denetim raporu gecikmesi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, denetçinin olumsuz bir görüşü olması, bağlı ortaklığın bulunması denetim raporu gecikme süresini arttırmaktadır.

Özer vd. (2023) araştırmalarında, 2012-2019 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören ve finansal olmayan şirketlerden elde edilen 1602 gözlem kullanılmıştır. Araştırmacılar, kurumsal sahipliğin finansal raporlama zamanlılığını anlamlı ve

negatif yönde etkilediğini, yani daha yüksek kurumsal sahiplik oranlarına sahip şirketlerin finansal raporlarını daha hızlı bir şekilde yayınladığını belirtmişlerdir. Ayrıca, şahıs sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığını anlamlı ve pozitif yönde etkilediğini yani daha yüksek oranda şahıs sahipliğine sahip olan şirketlerin finansal tablolarını daha geç yayınladıklarını ifade etmişlerdir.

Yukarıda sıralanan çalışmalar incelendiğinde ülkemizde sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisini araştıran çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

3. SAHİPLİK YAPISI VE FİNANSAL RAPORLAMA ZAMANLILIĞI

Sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisini açıklayan teorilerden biri vekalet teorisidir. Vekalet ilişkisi pay sahibinin temsilcisine kendi adına bazı hizmetleri yerine getirmek ve bazı kararları verme yetkisini verdiği sözleşmeye dayalı anlaşmayı konu edinir (Jensen, 1976). Temsilci bazen şirket menfaatlerini göz ardı ederek kendi menfaatleri doğrultusunda kararlar alabilir (Agrawal ve Knoeber, 1996). Temsilcinin pay sahibinin çıkarları doğrultusunda hareket etmemesi durumunda vekalet sorunu oluşur (Brennan, 1995). Finansal raporlama zamanlılığındaki gecikme, yatırımcıların rapora olan güvenini kaybetmesine ve vekalet sorununun artmasına neden olabilir (Ilaboya ve Iyafekhe, 2014). Öte yandan yöneticiler aynı zamanda işletmenin bilgi sağlayıcısı durumundadırlar. Yöneticiler, kendi çıkarları için işletme sahiplerine çok az bilgi verme veya bilgiyi gizleme eğiliminde olabilirler. Bu tür bir eylem, bir finansal tablonun şirketin faaliyetlerini doğru ve makul bir zamanda yansıtmayı engelleyebilir ve kullanıcılarına yararlı bilgiler sağlamayabilir (Agrawal ve Knoeber, 1996). Bu davranışları en aza indirebilmek için pay sahibinin menfaatlerini yönetici menfaatleri ile uyumlu hale getirmesi gerekir. Sahiplik yapısı vekalet sorunun çözülmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Kurumsal yatırımcıların yanı sıra şirketteki kaynaklara ve finansal uzmanlığa sahip yabancı yatırımcılar, vekalet sorununu azaltmak için yöneticileri denetlemeye motive olurlar (Bamahros vd., 2016; Jiang e Kim,2004). Bu sebeple sahiplik yoğunlaşması yüksek olan şirketlerin vekalet problemlerini en aza indirmeleri beklenir. Vekalet yaklaşımının bir uzantısı olarak görülen paydaş teorisine göre ise yöneticiler sadece hissedarları değil şirketin tüm paydaşlarını tatmin edecek şekilde süreçleri tasarlamalı ve en uygun şekilde uygulamaya koymalıdır (Freeman, 2010).

Sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile ilişkisini açıklayan teorilerden bir diğeri asimetrik bilgi teorisidir. Bu teoriden ilk olarak Akerlof (1970)'un çalışmasında bahsedilmiş, daha sonra Spence (1973) tarafından geliştirilmiştir. Rothschild ve Stiglitz (1978) çalışması ise bu iki çalışmanın tamamlayıcısı niteliğindedir. Asimetrik bilgi, taraflardan birinin diğerinden daha az bilgiye sahip

olması veya yanlış bilgiye sahip olması durumunda ortaya çıkar. Bu durum bilgi eksikliği dolayısıyla az bilgili olanların yanlış kararlar almasına bilgisi olanların ise karşı taraf aleyhinde karar almasına neden olur (Akerlof, 1970). İşletmelerde yöneticilerin hissedarlarla olan ilişkilerinde asimetrik bilgi ortaya çıkabilmektedir. Yöneticiler işletme hakkında yeterli bilgiye sahip olmayabilir veya yeterli bilgiye sahip olmalarına rağmen bilerek yatırımcıları yanlış yönlendirebilirler. Asimetrik bilgi teorisi, yatırımcıların halka açık şirketlerin menkul kıymetleri hakkında piyasaya verilen sinyalleri açıklamak veya doğru bilgilerin açıklanmasını geliştirmek için kullanılır. Tüm bu teoriler dikkate alındığında şirketlerin finansal raporlarını zamanında yayınlamalarının önemi görülmektedir.

3.1. Sahiplik Yapısı ve Sahiplik Yapısı Bileşenleri

Sahiplik yapısı ve hissedarların kimliği, finansal raporlamanın zamanlılığını etkileyen önemli kavramlardır (Habib vd., 2019). Ülkemizde kurumsal yönetim mekanizmalarının etkili bir şekilde işlemesi için sahiplik yapısının önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir. Performans ve sahiplik arasındaki ilişki de sahiplik yapısının belirlenmesinde önemli bir etken olarak gösterilmektedir (Gonenc, 2006).

Sahiplik yapısı, kurumsal yönetim uygulamalarının belirlenmesinde önemli bir rol oynar. Çünkü bu uygulamalar, şirketin sahiplerinin çıkarlarını korumayı ve şirketin etkin şekilde yönetilmesini sağlamayı amaçlar. Sahiplik yapısı, şirketin karar almasında da etkilidir. Sahiplik yapısı, sahiplerin şirket üzerindeki etkisini belirleyici bir özelliğe sahiptir. Karar alma sürecinde hangi pay sahiplerinin ne kadar söz hakkına sahip olduğunu belirler. Kurumsal yönetim ise, bir şirketin yönetimindeki süreçleri ve yapıları ifade eder. Bu süreçler ve yapılar, şirketin ne şekilde yönetileceğini ve kararların nasıl alınacağını belirler. Kurumsal yönetim uygulamaları, şirketin tüm pay sahiplerinin çıkarlarını gözetmeyi, şeffaf olmayı ve hesap verebilir olmayı amaçlar. Kurumsal yönetim ve sahiplik yapısı arasındaki ilişki, şirketin kurumsal yönetim uygulamalarında pay sahiplerinin kontrolünün önemini ve sahiplik yapısının merkezi rolünü belirtir (Gürbüz, 2004) Aynı zamanda sahiplik yapısı firma içindeki vekalet sorununa da etki etmektedir. Şirketlerde yoğunlaşmış sahiplik yapısı olduğunda vekalet sorunu azalırken, dağınık sahiplik

yapısı olduğunda şirkette vekalet sorunu artmaktadır. Bundan dolayı sahiplik yapısı, şirketin yönetim ve etkinliğini kontrol etmektedir (Yammeesri, 2003.)

Sahiplik yapısı, yöneticinin çıkarlarını firmanın hissedarlarıyla uyumlu hale getirmeye hizmet ettiğinde vekalet maliyetlerini azaltan önemli bir mekanizmadır. Teorik olarak hissedarlar yöneticilerin izlenmesinde aktif rol oynayabilir. Sahiplik oranı düşük olan hissedarların izleme üzerinde etkisi çok az veya hiç yokken, genel olarak en büyük ortakların bu izleme mekanizması üzerinde daha fazla yetkisi vardır (Shleifer ve Vishny, 1986). Daha yüksek sermaye sahipliği, yöneticilere ihtiyaçlarını karşılama konusunda daha fazla özgürlük sağlayabilir (Denis, 2003). Teorik olarak hissedarlar şirket yönetiminin izlenmesinde aktif bir rol üstlenebilirler. Genellikle yüksek sermaye sahipliği biçimindeki yoğun bir sahiplik, daha etkili bir izleme yaratabilir. Jensen (1976), La Porta (1998), “Hukuk ve Finans” başlıklı öncü makalelerinde, büyük ve azınlık hissedarlar arasındaki potansiyel vekalet çatışması olan yoğun mülkiyetin de maliyetlerinin bulunduğunu ileri sürmektedir. Laiho, (2011) büyük hissedarların bu izlemede iki şekilde başarılı olabileceğini savunmaktadır. Birincisi, asgari bilgi edinme maliyetini aşmaya kadar bilgiden yeterli faydayı elde etmek, ikincisi ise oy hakkından daha büyük paya sahip olmaktır. Büyük hissedarlar bunu artırma gücüne sahipken, küçük hissedarlar ise bu sorunlarla baş etmekte zorlanmaktadır. Gomes (1999) de şirketlerde birden fazla hakim hissedarın varlığının azınlık hissedarların korunmasına yardımcı olacağını belirtmektedir. Agrawal ve Knoeber (1996), firmanın büyük hissedarlarının izlemesinin aynı zamanda kendi vekâlet sorununu da yaratabileceğini ileri sürerek, denetçileri kimin denetlediği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu durum, büyük hissedarların, büyük ve azınlık hissedarlar arasında çatışmalara yol açarak firmaya zarar vermeleri nedeniyle, yönetici ve hissedarlar arasındakine benzer bir vekâlet sorununa yol açabilmektedir. Sonuç olarak büyük hissedarlar, büyük ve azınlık hissedarlar arasında çatışmalara neden olarak firmaya da zarar verebilir. Çoğu ülkede halka açık firmalar genellikle büyük hakim hissedarlara sahiptir (La Porta, 1998).

Jensen (1976), ABD ve İngiltere firmalarında gözlemlendiği gibi sahiplik yapısı dağınık olduğunda, vekalet sorunlarının, en büyük yabancı hissedarlar ile küçük hisse senedi sahipliğine sahip yöneticiler arasındaki çıkar çatışmalarından kaynaklandığını ileri sürmektedir. Ancak Türkiye gibi mülkiyet yapısının

yoğunlaştığı ülkelerde vekâlet sorunu yönetici-hissedar çatışmasından uzaklaşmaktadır.

3.1.1. Sahiplik Yoğunluğu

Sahiplik yapısı, sahip kimliği ve sahiplik yoğunluğu olarak iki alt unsurdan oluşmaktadır. Sahiplik yapısı, bir şirketteki hissedarların sahip oldukları paylara göre dağılımını ifade eder. Sahip kimliği, hisse senetlerini elinde bulunduran ve dolayısıyla şirketin kontrolünü elde eden hissedarları tanımlar. Sahiplik yoğunluğu ise, şirketin hisselerinde büyük bir paya sahip olan kişileri veya kuruluşları ifade eder. Sahiplik yoğunluğu yüksek olan bir şirkette, bu hissedarların karar alma süreçlerinde daha etkili olmaları muhtemeldir (Grob, 2006).

İşletmede pay senetlerinin sahiplik yapısı, işletmedeki pay sahipleri arasındaki dağılıma bağlı olarak sahiplik yoğunluğunu belirler. Bu durum, işletmenin kontrolünün ve karar alma süreçlerinin nasıl şekilleneceğini etkileyebilir. İşletmede pay senetlerinin yüksek bir yüzdesi az sayıda pay sahibinin elindeyse ve bundan dolayı işletme az sayıda pay sahibi tarafından sahipleniliyorsa yüksek derecede yoğunlaşmış bir sahiplik bulunmaktadır. Bu durumda, az sayıda pay sahibi büyük bir etki ve kontrol sahibi olabilir (Çitak, 2007). Öte yandan, pay sahipleri sayısının artması, sahiplik yoğunluğunu azaltabilir. Daha fazla pay sahibi olması, işletmedeki kontrolün daha geniş bir grup tarafından paylaşılmasına ve karar alma süreçlerinin daha demokratik bir şekilde gerçekleşmesine olanak tanıyabilir. Bu durumda, pay sahipleri arasında güç dengesizliği azalabilir.

Pay senetlerine sahip olan pay sahibi sayısının artması sahiplik yoğunluğunu azaltırken, sahip sayısının azalması sahiplik yoğunluğunu arttırmaktadır. Sonuç olarak, pay sahipleri sayısının dağılımı, işletmedeki sahiplik yoğunluğunu belirleyen önemli bir faktördür. İşletme yönetiminde ve stratejik karar alma süreçlerinde bu sahiplik yapısının dikkate alınması önemlidir (Tanrıöven, 2010).

3.1.2. Sahiplik Kimliği

Sahiplik kimliği, işletme sahiplerinin kim olduğunu belirlemek için kullanılan bir kavramdır. Bu genellikle hissedarlar tarafından belirlenir, çünkü hissedarlar belirli bir işletmedeki sermayenin bir kısmına sahiptirler ve bu da işletmedeki oy haklarına

doğrudan etki eder. En büyük hissedarlar genellikle işletme üzerinde daha fazla kontrol sahibi olurlar ve stratejik kararları etkileme gücüne sahiptirler. Ancak sahiplik kimliği sadece para ile ilgili değildir. Aynı zamanda işletme hakkında niteliksel bilgiler de sunabilir. Örneğin, bir işletmenin sahipleri işletme yönetiminde aktif bir rol oynayabilirler ve stratejik kararlarını doğrudan etkileyebilirler. Ayrıca, sahiplerin işletme üzerindeki deneyimleri, uzmanlık alanları ve ilişkileri de sahiplik kimliğini etkileyebilir (Grob, 2006).

Sahiplik kimliği, işletme performansını, risk toleransını ve işletmenin uzun vadeli hedeflerini de etkileyebilir. Sonuç olarak, sahiplik kimliği, işletmelerdeki en büyük hissedarların kimliklerini ve işletme üzerindeki etkilerini belirlemek için kullanılan bir kavramdır. Bu, işletmenin stratejik yönetiminde ve kararlarında önemli bir rol oynayabilir. (Ayrıçay ve Kalkan, 2013).

Sahiplik kimliği, bir organizasyonun sahip olduğu veya sahip olunan bir dizi özellik, değer ve davranışlar bütünüdür. Bu kimlik, ülkelerin iktisadi yapıları, kurumsal yönetim anlayışları ve yasal koruma düzeyleri gibi faktörlerden etkilenebilir. Örneğin, bazı ülkelerde şirketlerin sahipliği daha da yaygındır ve hissedarlar arasında geniş bir dağılım görülebilir. Bazı ülkelerde ise aile şirketleri veya devlet kurumları gibi belirli sahiplik yapıları daha baskındır. Sahiplik kimliğinin farklılık göstermesi, sahiplik yapısının analizi ve anlaşılması açısından önemlidir. Bu nedenle, yapılan bu çalışmada sahiplik yapısı ve finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişki incelenirken, hissedarların kim olduğuna da yer verilecektir.

3.2. Sahiplik Yapısını Etkileyen Faktörler

Sahiplik yapısı kurumsal yönetim ortamının en önemli belirleyicilerinden biridir. Sahiplik yapısını etkileyen faktörler sorgulandığında cevapların literatürde bulunduğu görülmektedir. (Demsetz ve Lehn (1985), sahiplik yapısını etkileyen genel faktörleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Firmanın değerini maksimizasyonu,
- Daha etkin kontrol uygulanmasından elde edilecek kar potansiyeli,
- Hissedar kararlarının kapsamı ve etkisi üzerinde kısıtlamalar getiren sistematik düzenleme.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak Prowse (1992), bir firmanın sahiplik yapısını etkileyen ek faktörler olduğunu iddia ediyor. Listesinde Demsetz'in yanı sıra aşağıdaki faktörler de yer alıyor.

- Yönetimin riskten kaçınması
- Sermaye maliyeti
- Kaldıraç oranı
- Firma ortamının istikrarsızlığı
- Yönetimsel davranış

3.3. Sahiplik Yapısı Türleri

Literatürde yer alan araştırmalarda sahiplik kimliği farklı sınıflandırmalara tabi tutulmuş olup, genel itibariyle aile sahipliği, devlet (kamu) sahipliği, yabancı sahiplik, kurumsal sahiplik, yönetici sahipliği, çalışan sahipliği, büyük pay sahipliği şeklinde tanımlanmıştır. Bu bölümde sahiplik yapısı türlerinin neler olduğu detaylı şekilde açıklanmaktadır.

3.3.1. Aile Sahipliği

Firmadaki pay sahiplerinin büyük oranının bir ailenin kontrolünde olması aile sahipliği olarak adlandırılmaktadır. Nakit akışına önemli ölçüde sahip olan kurucu aileler, firma performansını artırıcı eylemlerde bulunma gücüne sahiptir (Anderson ve Reeb, 2003). Ailenin yöneticileri seçmedeki rolü, üçüncü şahısların firmanın kontrolünü ele geçirmesinde engeller yaratabilir (Milosevic, 2014).

Aile sahipliği, şeffaflık, uzun vadeli vizyon ve aile değerlerine dayanan bir iş stratejisiyle birleştirildiğinde, firmaya rekabet avantajı sağlayabilir. Aile sahipliği, ailenin ortak bir amaca ve değerlere sahip olmasını sağlar. Bu da firmanın sürdürülebilirlik ve istikrar açısından avantajlı hale gelmesini sağlar (Giovannini, 2010). Aile sahipliği, ailenin başarıya olan bağlılığı ve tutkusuyla birleştirildiğinde, diğer firmalardan farklılaşmayı sağlayabilir. Ailenin işi bilen ve yetenekli bir yöneticisi varsa, bu da firma performansını olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca, ailenin sahipliği, uzun vadeli düşünme ve karar alma yeteneğini güçlendirebilir. Aile

üyeleri firmanın geleceğiyle ilgili ortak bir vizyona sahip oldukları için, stratejik planlama ve yenilikçilik konularında avantaj sağlayabilirler. Ancak aile sahipliği aynı zamanda bazı dezavantajları da beraberinde getirebilir. Örneğin, ailenin yönetici konumundaki üyeleri yeterli bilgiye sahip değilse veya yetenekleri yetersizse, firma performansı olumsuz etkilenebilir. Ayrıca, aile sahipliği, karar süreçlerini etkileyerek yönetimde güç yoğunlaşmasına yol açabilir. Bu da rekabetçi bir iş ortamında firma için dezavantajlı olabilir. Aile sahipliğinin negatif etkilerini azaltmak için, kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. (King, 2007)

Aile sahipliği, ailenin uzun vadeli vizyonu, aile bağları, güven ve paydaş ilişkileri gibi faktörler sayesinde, işletmeye karar alma süreçlerinde esneklik, hızlı tepki verme yeteneği, kaynaklara kolay erişim ve uzun vadeli sürdürülebilirlik gibi avantajlar da sağlayabilir. Ancak, aile sahipliği ve firmaların genellikle karmaşık yapısı, yönetim kararları verilirken dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Aile şirketlerinin karar alma süreçlerinde, aile ilişkilerinin objektiflikten ve profesyonellikten etkilenmemesi, yetenekli ve yetkin yöneticilerin atanması, performans değerlendirme sistemlerinin objektif olması gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak, aile sahipliği performansı hem olumlu hem de olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, aile sahipliği olan firmalarda karar alınırken bu faktörlerin etkileri göz önünde bulundurulmalı ve aile sahipliği ile firmanın karmaşık yapısı arasında tutarlı bir planlama yapılmalıdır (Giovannini, 2010).

3.3.2. Devlet (Kamu) Sahipliği

Devlet sahipliği, bir firmanın tamamen veya kısmen devlete ait olması durumunu ifade eder. Bu, devletin bir şirket kurması veya bir şirketin hisselerinin bir bölümünü satın alması şeklinde gerçekleşebilir (Tian ve Estrin, 2008). Devlet sahipliği kavramı, kamu otoritesinin piyasalara müdahale etmek zorunda kalması veya müdahale etmek istemesi sonucunda ortaya çıkmıştır (Atağan,2016).

Devlet sahipliğinin firma performansı üzerindeki etkilerine yönelik farklı görüşler söz konusudur. Bir yandan, devlet mülkiyetinin bir "yardım eli" getirdiği ileri sürülür; bu, bir firmada devlet mülkiyetinin oranı ne kadar yüksekse, hükümet tarafından o kadar fazla sermaye sübvansiyonu sağlandığını varsayar. Öte yandan, devlet sahipliğinin, hükümetin, politikacıların ve bürokratların yararını şirketin

kârından daha fazla ön plana çıkaracağı beklentisi söz konusudur (Tian ve Estrin, 2008)

Devlet sahiplik oranı yüksek olan şirketlerin temel amacı sadece hissedar değeri yaratmak değil aynı zamanda genel ekonomik kalkınmaya, istihdama ve kamu hizmetlerine odaklanmaktır. Bu şirketler genellikle devletin politika ve stratejilerine uygun olarak faaliyet gösterirler. Devlet sahiplik oranı yüksek şirketlerden daha fazla açıklama yapma beklentisi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerini vurgular. Bu özellikle özel sektörle rekabet etmek, yatırımcı güvenini kazanmak ve finansal piyasalardan daha iyi destek elde etmek için önemlidir. Daha fazla açıklama, şirketin stratejilerini, performansını ve yönetim şeklini anlamak için önemli bir bilgi kaynağı olabilir (Atağan,2016).

3.3.3. Yönetici Sahipliği

Bir şirketin pay senetlerine sahip olan kişilerin, vekalet maliyetlerini azaltmak amacıyla firmada yönetici olarak görev yapmaları, yönetici sahipliği olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda, pay sahipleri hem sahip oldukları payları temsil etmek hem de vekalet maliyetlerinden tasarruf etmek amacıyla firmada aktif bir rol oynarlar. Bu şekilde, firmadaki karar alma süreçlerine doğrudan katılım sağlarlar ve yönetime aktif bir şekilde dahil olurlar. Bu da yönetici ve firma sahibi arasındaki vekalet çatışmalarının azalmasına katkı sağlar (Jensen, 1993).

Halka açık şirketlerde yönetim sahipliği vekalet sorunlarını önleyen önemli bir faktördür. Yönetici sahipliği, yönetimin ve hissedarların çıkarlarını uyumlu hale getirecek bir mekanizma olarak işlev görebilir. Yöneticiler firmada hisseye sahip olduklarında, firma performansını artırma ve firmanın uzun vadeli değer maksimizasyonuna odaklanma konusunda daha fazla teşvike sahip olurlar (Singh ve Davidson, 2003).

Yönetim sahipliğinin şirket performansına etkisine yönelik farklı bakış açıları söz konusudur. Şirketlerde yönetim sahipliği oranı arttıkça kurumsal performansın arttığını savunan çalışmaların (Jensen, 1993) yanı sıra yüksek yönetsel sahipliğin, firma değerini azaltabileceğini savunan çalışmalar (Shivdasani, 1993) da mevcuttur. Yönetici sahipliği olan firmaların performanslarının genel olarak diğer firmalara göre daha iyi olduğu görülmektedir. Yönetici sahipliğinin firma performansı üzerine

etkisine yönelik yapılan araştırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. Chiang, (2005) alışmasında yönetici sahipliği ile kurumsal performans arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişkisinin olduğunu vurgulamıştır. Han ve Suk (1998) yaptıkları araştırmada yönetici sahipliğinin kurumsal performansta yüksek bir artışa neden olduğunu belirtmektedirler.

Ayrıca yönetimsel sahiplik ile firma değeri arasında doğrusal olmayan bir ilişkinin olduğunu ileri süren çalışmalar da mevcuttur (Short ve Keasey, 1999). CEO sahipliği şirketlerin firma değerini etkileyen bir faktördür (Griffith, 1999). Ancak şirketlerde yüksek CEO sahipliği olduğunda firma performansına olan etkisinin azaldığı görülmektedir (Li vd., 2007).

3.3.4. alışan Sahipliği

alışan sahipliği esas olarak çalışanların çalıştıkları işletmede pay senetlerine sahip olmasını ifade etmektedir. alışan sahipliği, pay sahipleri ile işletme çalışanlarının arasında temsil probleminin meydana gelmemesi için gerçekleştirilmektedir. Ayrıca pay sahipleri, çalışanların yüksek performans göstermelerini sağlamak amacıyla çalışanlarını işletmeye ortak ederler (Tezi ve Sayman, 2012).

Türkiye'de çalışan sahipliğine Karabük Demir-elik Fabrikaları ilk örnek olarak gösterilebilir. Karabük Demir-elik Fabrikaları hisselerinin yarısından fazlasını çalışanlarına satmıştır. Bu satış ile fabrika özelleştirilmiş ve çalışan sahipliği oluşmuştur. Amerika'da çalışanların sahipliğine yönelik olarak ortaya çıkan yöntem, alışanların Hisse Senedi Sahipliği Planı olarak adlandırılmaktadır. Bu plan, şirket çalışanlarına şirket sermayesinin bir kısmının verilmesi veya çalışanların doğrudan işletme karlılığı, değer artışı ve performanstan yararlanmasının sağlanmasıdır (Tezi ve Sayman, 2012)

alışan sahipliğinin şirket performansı üzerindeki etkisine ilişkin bulgular, kurumsal/kültürel faktörlerdeki farklılıklar, dönem etkileri, sektörler arası farklılıklar ve firmaya özgü heterojenlik nedenleriyle farklılık göstermektedir (Kim ve Patel, 2017). Bazı araştırmalar, çalışan sahipliğinin şirket performansı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu vurgularken (Robinson ve Wilson, 2006) bazıları ise önemsiz veya olumsuz bir etki olduğunu vurgular (Blasi vd., 1996).

3.3.5. Yabancı Sahiplik

Yabancı yatırımcılar uzun vadeli yatırımcılardır ve portföylerini çok sık değıştirmezler. Aynı zamanda daha riskli finansal yönetim uygulamalarına sahip firmalara yatırım yapmaktan kaçınmaktadırlar (Batten ve Vo, 2015). Ayrıca yabancı yatırımcıların daha yüksek temettü elde etmeleri, daha fazla mali disiplin ve dolayısıyla daha yüksek firma performansı anlamına gelmektedir (Baba, 2009). Finansal bilgilerin asimetrik yayılması ve yatırım kararlarıyla ilişkili belirsizlik, bilgilere zamanında ulaşılmasıyla engellenebilir (Jaggi ve Tsui, 1999). Yabancı sahipliğin olduğu şirketler daha yüksek şeffaflık ve daha düşük bilgi asimetrisi ile ilişkilendirilir. Bu durum şirketlere finansal bilgilerini zamanında ilan etmeleri için baskı uygulamaları dolayısıyla desteklenmektedir (Jiang ve Kim, 2004). Dolayısıyla yabancı sahiplik oranı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını daha erken ilan etmeleri beklenir (Ishak vd., 2010).

Ghazali, (2010) bir şirkette yabancı sahiplik oranının yüksek olması halinde yabancı sahiplerin kendilerine daha fazla güveneceklerini iddia etmektedir. Ongore (2011), yabancı sahiplik oranı yüksek olan firmaların yerel firmalara göre daha iyi performans gösterdiğini tespit etmiştir. Ozsoz (2014), yabancı yatırımcıların varlığının kurumsal yönetim uygulamalarını uluslararası standartlarla uyumlu hale getirmek konusunda fayda sağlayacağını belirtmektedir. Yerli şirketlerdeki yabancı pay, firmanın yalnızca kârlılığını değil aynı zamanda hesap verebilirliğini de artırır.

3.3.6. Kurumsal Sahiplik

Kurumsal yatırımcılar daha iyi işleyen sermaye piyasalarına katkıları açısından giderek daha önemli hale gelmektedir. Kurumsal yatırımcılar yönetim kurulunun etkin bir şekilde izlenmesini ve yönetsel kararlar alınmasını sağlar. Ayrıca kurumsal yatırımcıların varlığı yöneticilere teşvik sağlanmasında da önemli bir işleve sahip olup bu sayede yöneticiler ile hissedarlar arasındaki vekalet sorunlarının hafifletilmesi sağlanmaktadır. Shleifer ve Vishny (1986), kurumsal yatırımcıların yatırım sorunlarını kontrol etmek için alternatif bir mekanizma olarak hizmet ettiğini ileri sürmektedir.

Kurumsal yatırımcılar finansal uzmanlık, büyüklük, daha fazla kaynağa sahip olma gibi avantajlarından dolayı firmaların işlerini aktif olarak izler, bilgi asimetrisini ve

vekâlet sorunlarını en aza indirir (Shleifer ve Vishny, 1986). Kurumsal yatırımcılar, yönetimin faaliyetleri üzerinde doğrudan ve hisselerini alıp satma yoluyla dolaylı olarak etkileme gücüne sahiptirler ve şirketlerin kurumsal yönetilmesine katkı sağlarlar (Gillan ve Starks, 2002). Dolayısıyla kurumsal yatırımcıların varlığı denetçilerin bu şirketlerde daha düşük denetim riski beklentisine girmelerini sağlar (Ishak vd., 2010). Bu üstünlüklerinden dolayı kurumsal yatırımcılar yönetime hissedarların çıkarları doğrultusunda hareket etmeleri için baskı yapabilirler (Conover vd., 2008). Kurumsal sahiplik oranı yüksek olan firmaların finansal raporlarını daha erken yayınlamaları beklenir (Ishak vd., 2010) .

3.3.7. Sahiplik Yoğunluğu Değişkenleri

Sahiplik yoğunluğu, şirketin yönetiminde etkili olan ve karar alma süreçlerine katılan pay sahiplerinin sayısını ve oranını ifade eder. Bu kavram, bir şirketteki hisse sahiplerinin kontrol ve etkinlik düzeyini belirtir. Sahiplik yoğunluğu, şirketlerin yönetim yapısı ve karar alma süreçlerinde etkili olan faktörlerden biridir (Ayrıçay ve Kalkan, 2013). Özellikle büyük şirketlerde, hisse sahipleri arasında güç ve yetki dağılımının nasıl olduğu önemli bir konudur. Sahiplik yoğunluğu arttıkça, payları elinde tutan kişi veya gruba yönetimde daha fazla söz hakkı ve karar alma gücü verilmiş olur (Tezi ve Sayman, 2012).

Sahiplik yoğunluğu değişkenleri arasında en büyük hissedarın sermaye payı, en büyük üç hissedarın toplam payı, halka açıklık oranı gibi faktörler incelenir. Sahiplik yoğunluğu, şirketin yönetiminde etkili olan ve karar alma yetkisine sahip olan pay sahiplerinin belirlenmesinde önemli bir rol oynar. Bu nedenle, sahiplik yoğunluğunun iyi anlaşılması ve analiz edilmesi, şirketlerin yönetim yapısı ve stratejileri hakkında önemli bilgiler sunar (Demirkan ve Arslan, 2020).

3.3.7.1.En Büyük Hissedarın Sermaye Sahipliği

Bir şirketin en büyük hissedarı, toplam pay senetleri içindeki oranıyla sermaye sahipliğinde en büyük hisseleri elinde bulunduran kişidir. Bu da genellikle işletme yönetimi üzerinde daha fazla kontrol ve etki sahibi olmasını sağlar. Büyük hissedarlar genellikle önemli karar süreçlerinde daha etkili olabilirler ve yönetimde daha baskın bir rol oynayabilirler. Bu nedenle, en büyük hissedarın sahip olduğu

oran ne kadar büyükse, işletme yönetiminde o kadar baskın olması muhtemeldir. (Tezi ve Sayman, 2022)

En büyük hissedarın işletmenin faaliyetlerine dair kararlardaki baskınlığının yüksek olması durumunda bireysel çıkarların işletme menfaatlerinin önüne geçmesi muhtemel olacaktır. Bu durum işletmenin karlılığında düşüş yaşanmasını olası hale getirir. (Kakilli ve Acaravcı, 2015) Bir şirketin hisse senetlerinin çoğunluğunun az kişide toplanması sahiplik yapısının yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Hisse senetlerine tek bir hissedarın veya az sayıda hissedarın sahip olması durumunda o işletmede aynı oranda sahiplik yoğunluğu oluşmaktadır. (Fettahoğlu A., 2009).

Bir işletmenin en büyük ortağı yabancı kurumsal yatırımcılar olabileceği gibi bir aile işletmesi de olabilir (Sayman, 2012). En büyük ortağın sahip olduğu hisse oranı arttıkça bu hissedarın yönetimin aldığı kararları ve işletmenin faaliyetlerini izlemeye yönelik eğilimi de aynı oranda artış gösterecektir. Bu durum ise şirket içindeki vekâlet maliyetlerini düşürerek ortak ve üst düzey yöneticiler arasındaki çıkar çatışmalarını azaltacaktır.

En büyük ortağın en büyük avantajı, ortağı bulunduğu şirkete istediği yöneticiyi seçebilmesi durumudur. En büyük hissedarın yer aldığı şirketlerde uzun vadeli alınacak kararlarda problem çıkma olasılığı diğer şirketlere göre daha azdır. Bu sebeple bu özelliğe sahip işletmelerde, uzun dönemli yatırımlar da mümkün olabilmektedir (Berezneak, 2007).

3.3.7.2. En Büyük Üç Ortağın Sermaye Sahipliği

Bir işletmede en büyük üç ortağın sermaye payının toplam sermaye içindeki payını gösteren bu değişken, bir işletmenin ortaklık yapısının ve güç dengelerinin analiz edilmesinde önemli bir faktördür. Bu değişken, işletmedeki sermaye yoğunlaşmasını ve yönetim kontrolünün dağılımını gösterir. En büyük üç ortağın sermaye payının artması, güç dengelerinin değişmesine neden olabilir ve yönetimde söz sahibi olan ortağın gücünü sınırlandırabilir. Öte yandan, sermaye payının artması, yönetim ve kontrolün belirli gruplarda toplanmadığını ve daha demokratik bir ortaklık yapısı olduğunu ifade eder. Bu nedenle, bu değişken işletmenin ortaklık yapısını ve güç dengelerini anlamak için kullanılır (Demirkan ve Arslan, 2020).

3.3.7.3. Halka Açıklık Oranı

Halka arz, halka çağrıda bulunularak işletmelerin organize piyasalarda, sürekli işlem görmesi için ihraç ettikleri sermaye piyasası araçlarının satışı olarak ifade edilebilmektedir. Başka bir ifade ile halka açıklık oranı, şirketteki hakim ortakların elinde bulunmayan ve piyasada fiyatlanmış olan hisse senetlerinin toplam hisse senetlerine oranını göstermektedir (Tezi ve Sayman, 2020).

Sermaye Piyasası Kanununda (SPKN) halka açık şirket hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan şirket olarak ifade edilmektedir. Hissedar sayısı 250 kişiden fazla olan şirketler SPKN’nda halka açık şirketler olarak adlandırılmaktadır (Sayman, 2012). Birden fazla hissedara sahip olan halka açık şirketler, sermaye piyasasına kayıtlı şirketlerdir. Bu şirketlerde bazı hissedarlar şirketin kontrolünü elinde tutacak kadar hisse senedine sahipken bazıları küçük oranlarda hisse senedine sahiptirler. Az miktarda hisse senedine sahip paydaşlar genellikle azınlık veya dağınık hissedarlar olarak ifade edilirler. Halka açıklık oranı bu pay sahiplerinin oranını etkileyen önemli bir değişkendir (Karayormuk, 2010).

Halka açık işletmeler ile sahiplik yoğunluğu arasındaki ilişki ters yönlüdür. İşletmelerde sahiplik yoğunluğu düşükse halka açıklık oranı yüksek, aksi durumda ise halka açıklık oranı düşüktür. Bu ters ilişki kontrol ve sahiplik ayrımını da belirginleştiren bir durumdur (Demirkan ve Arslan, 2020).

Halka açık şirketlerin hisse senetleri borsalarda işlem görebilir ve yatırımcılar bu hisse senetlerini alıp satabilirler. Bu da şirketlerin sermaye artırımını yapması veya mevcut hisse sahiplerinin hisselerini likidite etmeleri için önemli bir fırsat sunmaktadır. Halka açık şirketlerin faaliyetleri, yıllık raporlama ve mali tabloların düzenli olarak kamuya açıklanması gibi şeffaflık ve hesap verme yükümlülükleri altındadır. Bu da yatırımcıların şirketin finansal durumunu takip etmesini ve doğru yatırım kararları almasını sağlar. Halka açık olmanın bazı avantajları vardır. Bunlar arasında daha fazla sermaye elde etme imkanı, şirketin tanınırlığını artırma, finansal kaynaklara erişim kolaylığı ve şirketin değerini artırma potansiyeli bulunmaktadır. Ancak halka açık olmanın bazı zorlukları ve sınırlamaları da mevcuttur. Bunlar arasında daha fazla düzenleme ve raporlama gereklilikleri, pay sahiplerinin haklarının korunması ve şirketin kamuoyunda eleştirilere maruz kalma olasılığı sayılabilir (Otlı, 2011).

3.4. Finansal Raporlama Zamanlılığı

Finansal raporlamanın zamanlılığı, finansal rapor kavramının içine yerleşmiştir ve bir firmanın büyümesinde, rekabet düzeyinde ve bilgilerin finansal tablo kullanıcılarına ulaşılabilirliğinde kritik bir faktördür (Ball, 2006). Finansal raporların hazırlanması, şirketlerin ticari faaliyetlerinin sonuçlarını raporlamak, hesap verebilirliğini ve doğruluğunu ortaya koymak amacıyla, yönetim ile finansal raporlama kullanıcıları arasındaki iletişim sistemidir (Hedberg, 2003).

Younes (2011), finansal raporlama zaman çizelgelerinin, kurumsal mali raporların yayınlandığı tarih ile mali yılın sonu arasındaki fark olduğunu, çünkü zamanlılıktaki fark ne kadar büyük olursa, o kadar az mali bilginin mevcut olduğunu ifade etmektedir. Finansal raporlamanın zamanlılığı, son zamanlarda şirketlerin odak noktasının "hissedarlar" kavramından "paydaşlar" kavramına kayması ve şirketlerin yaşamsal medya, mevzuat ihtiyaçlarının artması gibi farklı zorlayıcı faktörler nedeniyle önem kazanmıştır.

Şirketler için finansal bilgilerin teorik ve pratik olarak hızlı bir şekilde açıklanmasının öneminin bilincinde olan düzenleyici kurumlar, dünya çapında, finansal yükümlülükleri çeşitli paydaşlara açıklamak için kabul edilebilir yasal süre sınırları belirlemişlerdir (Adebayo, 2016). Gelişmekte olan ekonomilerde şirketlerin raporlarındaki bilgilerin zamanında ilan edilmesi gelişmiş ekonomilere göre daha fazla önem taşımaktadır. Bu durum genellikle finansal olmayan bilgi beyanı kaynaklarındaki eksikliklerin yanı sıra, finansal analistlerin beklentileri ve düzenleyici kurumların etkinlik farklılıklarına atfedilmektedir. Borsada işlem gören şirketlerin hisse senedi fiyatları genellikle bu bilgilerin açıklanmasına dayanmaktadır. Bu sebeple finansal tablo kullanıcıları için bilginin zamanında elde edilmesi çok önemlidir (Shaher, 2013). Dogan (2007) da bir şirketin performansının temel göstergesi olan finansal sonuçların ortaya çıkmasının, şirketin değerini gösteren önemli bir faktör olduğuna dikkat çekmiştir.

Owusu-Ansah, (2000)'a göre, hisse senedi fiyatlarını etkileyebilecek resmi olmayan bilgilerin piyasada yayınlanmasından ve gerçek değerlerin açıklanmasından kaçınmak için finansal bilgilerin erken açıklanması da kritik öneme sahiptir. Bu nedenle Leventis ve Weetman (2004), sermaye piyasasının etkinliğine zarar veren bu faaliyetlerin azaltılması için şirketlerin finansal bilgilerinin açıklanma süresinin özel

olarak planlanması gerektiğini önermektedir. Ismail ve Chandler (2004), mali tablo açıklanmalarının piyasada verimsizlik yaratacak şekilde gecikmesinin gereksiz olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Ashton (1987), denetim firmalarının zamanlamasına ilişkin raporların geciktirilmesinin yatırım kararlarına bağlı güvensizliği artırdığını ileri sürmüştür.

Mali tabloların raporlama zamanlılığı süreci, mevzuat ve kararlar yardımıyla düzenlenmektedir. Shukeri (2012)'e göre, bir şirketin yıllık mali raporlarının zamanlılığı, dış kullanıcılar için kamuya açıklanan bilgilerin güvenilirliğini engelleyen önemli bir unsurdur. Ayrıca, mevcut araştırmaların da gösterdiği gibi inceleme sürecinin uzunluğu, mali raporların hazırlanma süresi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Aloke ve Martien, 2007).

Finansal raporlama zamanlılığına yönelik yasal düzenlemeler ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Çalışmanın örneklemini oluşturan Türkiye' de borsada işlem gören şirketlerin yıllık mali tablolarını raporlama yükümlülükleri Sermaye Piyasası Kanunu'nda (SPKN) belirtilmiştir. Sermaye Piyasası Kurulunun 2003 yılında yayınladığı ve 2005 yılı itibariyle geçerli olan "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ"e göre şirketler konsolide olmayan mali tablolarını mali yıl sonundan itibaren 10 hafta içinde konsolide mali tablolarını ise mali yıl sonundan itibaren 14 hafta içinde yayınlamak zorundadır. 2013 yılında Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan ve 2014 yılında yürürlüğe giren tebliğ ile sürelerde düzenleme yapılmış ve borsada işlem gören şirketlerin yıllık konsolide finansal tablolarını 70 gün, konsolide olmayan finansal tablolarını 60 gün içinde yayınlamaları zorunlu hale getirilmiştir. Bu değişiklik ile borsada işlem gören şirketlerin finansal tablo yayınlama sürelerinin kısaldığı görülmektedir. Ara dönem finansal raporlarının bildirim süreleri, konsolide finansal tablo hazırlayan işletmeler için ilgili ara dönemin bitimini izleyen altı hafta olarak belirlenmiştir. Konsolide finansal tablo hazırlama yükümlülüğü olmayan işletmeler için ise ara dönemin bitimini izleyen dört hafta süre tanınmaktadır. Ancak, ara dönem finansal tabloların bağımsız denetime tabi olması durumunda, bahsedilen sürelerle iki hafta daha eklenebilir (CMB, 2013).

Tablo 3.1: SPK'nın finansal raporlar ve denetim raporlarına dair düzenlemeleri.
(Gümrah ve Tanç: 2022)

	Yıllık Finansal Rapor ve Denetim Raporu		Ara Dönem Finansal Rapor	Sınırlı Denetimden Geçmiş Ara Dönem Finansal Rapor ve Denetim Raporu		
	Konsolide Finansal Tablo Hazırlama Zorunluluğu	Sermaye Piyasası Araçları İşlem Gören İşletmeler	Halka Açık Olan Ortaklıklar	Tüm İşletmeler	Sermaye Piyasası Araçları İşlem Gören İşletmeler	Diğer İşletmeler
Yok		Hesap dönemi bitimini izleyen 60 gün içinde.	Söz konusu finansal raporların görüşüleceği genel kurul tarihinden en az 3 hafta önce	Hesap dönemi bitimini izleyen 30 gün içinde.	Hesap dönemi bitimini izleyen 40 gün içinde.	Hesap dönemi bitimini izleyen 45 gün içinde.
Var		Hesap dönemi bitimini izleyen 70 gün içinde.		Hesap dönemi bitimini izleyen 40 gün içinde.	Hesap dönemi bitimini izleyen 50 gün içinde.	Hesap dönemi bitimini izleyen 55 gün içinde.

Tablo 3.1'de yer alan bilgiler incelendiğinde SPK'nın finansal tabloların hazırlanması ve bağımsız denetim raporu sürelerini belirlerken şirketlerin konsolide finansal tablo hazırlama durumunu dikkate aldığı görülmektedir. Tablo 3.1 incelendiğinde konsolide finansal tablo hazırlama zorunluluğu bulunan şirketlerin, diğer şirketlere göre 10 gün daha fazla süreye sahip olduğu görülmektedir.

Finansal raporlama zamanlılığı şirket içerisindeki finansal tablo kullanıcıları açısından da büyük önem taşımaktadır (Adebayo ve Adebisi, 2016). Sonuç olarak, hisse senedi fiyatı, şirketin değerini etkileyen finansal raporlamanın yayınlanma zamanından etkilenmektedir (Dogan, 2007). Buna göre, mali raporlar daha iyi bilgi oluşturmak ve şirketin performansı hakkında görüş almak için yayınlandığından, mali raporlamanın zamanlılığının hisse senedi fiyatları üzerinde etkisi vardır. Finansal tablolarını zamanında ilan eden şirketlerdeki hisse sahiplerinin şirkete daha fazla güven duymasını sağlar (Oussii, 2018). Ayrıca büyük bir işletmeye sahip olan

şirketler, finansal raporlarını zamanında yayınlama konusunda yatırımcılardan her zaman yüksek baskıya maruz kalmaktadır (Sengupta, 2004).

3.5. Sahiplik Yapısı ve Finansal Raporlama Zamanlılığına İlişkin Teoriler

3.5.1. Vekalet Teorisi

Sanayi devriminden önce mal sahibi ve işçi genellikle aynı kişi ya da aile grubuydu. Ticaret neredeyse tamamen tarıma bağlıydı. Wren (2008), sanayi devriminden önce yönetim düşüncesinin iş dünyası karşıtı, başarı karşıtı ve büyük ölçüde insan karşıtı kültürel değerlerin hakimiyetinde olduğunu açıklıyor. Üstelik kuruluşlar çoğunlukla hane halkı, ordu, kilise, kabileler ve hükümetten oluşuyordu. Sanayi devrimi ile birlikte teknolojinin gelişmesi, üretim tarzının el emeğinden seri üretime doğru değişmesine neden olmuştur. Bu aynı zamanda firma büyüklüklerinin ve kapasitelerinin artmasına da yol açtı. Sanayi devrimi sırasında yaşanan gelişmeler, firmaların organizasyonlarının yönetim tarzını değiştirmelerini gerektirdi. Üretim kapasitesinin artması ve teknolojiadaki gelişmelerin teknik altyapı ve etkin zaman yönetimi gerektirmesi nedeniyle, işletme sahipleri bazı rol ve sorumluluklarını devretmek zorunda kaldı. Yetki devri, asiller ile vekiller arasındaki ilişkilerin yönetilmesini zorunlu hale getirmiş ve bunun sonucunda yeni bir kavram olan “vekillik ilişkisi” ortaya çıkmıştır (Çelik,2014).

Vekâlet ilişkisinin en çok alıntı yapılan tanımlarından biri Jensen ve Meckling tarafından yapılmıştır. Jensen ve Meckling (1976) vekalet ilişkisini, bir tarafın (asıl) başka bir tarafı (vekil) kendi adına bazı hizmetleri yerine getirmesi için görevlendirdiği bir sözleşme olarak tanımlamaktadır. Bunun bir parçası olarak sermaye sahibi, bazı karar verme yetkisini vekile devredecektir (Jensen, 1976). Bu bağlamda vekalet sorunları, kararları hem kendi refahını hem de vekilin refahını etkileyen bir vekilin olası her eylemi için mükemmel bir şekilde sözleşme yapmanın imkansızlığından kaynaklanmaktadır (Brennan, 1995). Bu problemten ortaya çıkan, vekilin temsil edilenin çıkarlarına en iyi şekilde hareket etmesi için nasıl ikna edileceğidir.

Yöneticiler, kendi hedeflerini takip etmemenin tüm maliyetini üstlenirler ancak faydaların yalnızca bir kısmını elde ederler (Mccolgan, 2001). Jensen ve Meckling (1976), değeri maksimize eden kararlar arttıkça bu maliyetin azaldığını iddia ediyorlar (Jensen, 1976).

3.5.2. Temsil Teorisi

Temsil teorisine göre yöneticiler, işletme sahiplerinin çıkarlarını temsil ederler ve ortak bir amaç doğrultusunda çalışırlar. Bu teoriye göre, yöneticiler, işletme sahiplerinin uzantısı olarak hareket ederler ve onlar adına kararlar alırlar. Bu şekilde, işletme sahipleri, işletmelerini etkin bir şekilde yönetmek için profesyonel yöneticilere yetki verirler ve işletme faaliyetleriyle ilgili kararlarını onlara devrederler. Temsil teorisi, işletme yönetiminde bir uyum ve iş birliği ilişkisi olduğunu savunur (Keay, 2017).

Temsil teorisi, yöneticilerin sahiplerin ilgi ve birikimlerini uygun bir şekilde yönlendirerek motive etmeleri gerektiğini öne sürer. Bu motivasyon, sahiplerin çıkarlarını gözeterek değil, kolektif ve örgütsel davranışları tercih ederek sağlanmalıdır. Bu teori, psikoloji ve sosyoloji gibi disiplinlere dayanmaktadır. Psikoloji, insan davranışının ve motivasyonun anlaşılmasına odaklanırken, sosyoloji ise bireylerin sosyal ilişkileri ve gruplar arası etkileşimleri inceler. Bu disiplinlerin birleşimi, temsil teorisinin yöneticilerin motivasyon ve davranışları üzerindeki etkilerini açıklamada yardımcı olur. Temsil teorisinde, yöneticilerin faydacı bir anlayışa sahip olması önemlidir. Yani, kararlarını ve eylemlerini sahiplerin çıkarlarına odaklanarak değil, kolektif ve örgütsel çıkarları gözeterek yapmalıdırlar. Bu şekilde, yöneticiler sahiplerin ilgi ve birikimlerini en iyi şekilde değerlendirerek onları uygun yönde harekete geçirebilirler. Sonuç olarak, temsil teorisi yöneticilerin sahiplerin ilgi ve birikimlerini yönlendirmesi ve motive etmesi gerektiğini öne sürer. Bu teori, psikoloji ve sosyolojiyle birlikte kullanılarak, yöneticilerin faydacı bir anlayışla kolektif ve örgütsel davranışları tercih etmelerini teşvik eder (Akin, 2004).

Temsil teorisi, esas olarak, yöneticilerin vekalet teorisinin savunduğu gibi kendi ekonomik çıkarlarını desteklemekle ilgilenmeyeceğini aksine şirketlerinin çıkarları doğrultusunda hareket etmeye istekli olduklarını ve kendi çıkarlarına hizmet etmekten ziyade örgütsel faydaya hizmet edecek şekilde hareket edeceklerini savunur. Örgütsel amaçlar doğrultusunda çalışırken, yöneticilerin kişisel ihtiyaçları

da karşılanır. Bu nedenle, temsilci olarak hareket eden yöneticiler, onurlu davranmak ve doğru olanı yapmak ile ilgilenirler (Keay, 2017)

3.5.3. Paydaş Teorisi

Paydaş kelimesi yönetim literatüründe ilk kez 1963 yılında Stanford Araştırma Enstitüsü'nde yapılan bir açıklamada kullanılmıştır. Paydaşlar arasında hissedarlar, sendikalar, finansal kurumlar, çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler ve toplum yer almaktadır. Kısaca paydaşlar, kuruluşun amacına ulaşmasını etkileyen veya bundan etkilenen tüm grup ve bireylerdir (Freeman, 2010). 1980'lerde işletmelerin toplumdaki yeri ve rolü tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle gelişmiş ülkelerde bireylerin ve işletmelerin etik kurallara olan ilgisi artış göstermiştir. Dolayısıyla yatırımcılar ekonomik verilerin yanı sıra şirketlerin sosyal sorumluluğunu da dikkate almaya başlamışlardır. Tüketiciler ise satın alma kararlarında işletmelerin sosyal performansını da önemser hale gelmişlerdir (Harrison, 1999).

Paydaş yaklaşımında yöneticilerin, süreçleri işletmenin tüm paydaşlarını memnun edecek şekilde tasarlaması ve uygulaması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşımın amacı uzun vadede şirketin hissedarlar, tedarikçiler, topluluklar, müşteriler, çalışanlar ve diğer gruplarla ilişkilerini sağlamak ve onların çıkarlarını yönetmektir (Harrison, 1999).

Paydaş teorisinin üç ana yaklaşımı vardır. Bunlar normatif yaklaşım, tanımlayıcı yaklaşım ve araçsal yaklaşımdır. Tanımlayıcı yaklaşım, şirketin belirli özelliklerinin ve davranışlarını tanımlayan ve bazen bu özellikleri ve davranışları açıklayan bir model sağlar (Donaldson, 1995). Araçsal yaklaşım, şirketin paydaş yönetimi ile şirketin büyüme ve karlılık gibi geleneksel hedeflerine ulaşması arasındaki bağlantıyı inceler. Kullanılan yöntem ne olursa olsun araştırmanın amacı, şirketin geleneksel hedeflerine ulaşmada şirketin paydaş yönetimi politikalarının iyi olduğunu göstermektir (Donaldson, 1995). Normatif yaklaşım ise işletmelerin işlevlerini, faaliyetlerini ve yönetimine ilişkin ahlaki ilkelerini ortaya koymaktadır (Donaldson, 1995). Normatif yaklaşımda hiçbir paydaş diğerinden üstün değildir. Bu teori müşterilerin ödedikleri fiyat karşılığında kaliteli ürün satın alma hakları olduğunu, çalışanların ise adil ücret alma hakları olduğunu savunur (Saint, 2005). Literatür incelendiğinde ise bu teorinin paydaşlar arasında denge kurmanın çok zor olduğu gerekçesiyle eleştirildiği görülmektedir (Maher, 1999).

Paydaş teorisi öncelikle bir kuruluşun paydaşlarını bilgilendirmek için kullanılır. (Mitchell, 1997) kişilerin, grupların, kuruluşların, toplumların ve hatta doğal çevrenin genellikle gerçek veya potansiyel paydaşlar olarak nitelendirildiğini savunmaktadır. Paydaş teorisi, sadece bir organizasyonda çıkarları olan grupları değil aynı zamanda organizasyon dışındaki grupları da ilgilendirir. Bu nedenle bir firmayı yönetmek sadece hissedarlarının değil aynı zamanda tüm paydaşlarının çıkarıdır. Bununla birlikte, paydaş teorisi, kurumsal yönetimin rolünü açıklamakta, bir firmanın farklı bileşenlerini öne çıkaran vekâlet teorisinden daha iyidir (Coleman vd., 2008).

3.5.4. Kaynak Bağımlılığı Teorisi

Kaynak bağımlılığı teorisi, firma ve dış kaynaklar arasındaki çevresel bağlantılara olan ihtiyacı ele alır. Bu teoriye göre, bir firma dış kaynaklara olan bağımlılığından dolayı güçlü bir bağlantı ve iş birliği ağına ihtiyaç duyar. Bu bağlantılar firma için çevresel kaynakları elde etmek, çeşitlilik sağlamak ve rekabet avantajı elde etmek için önemlidir. Böylece firma, dış kaynaklara olan bağımlılığını en aza indirgeyerek daha sürdürülebilir bir rekabet avantajı elde edebilir (Pfeffer, 1978). Kuruluşun kaynaklara ihtiyaç duyması, işletmeler arasında ilişkilerin ve ağ yönetişiminin gelişmesini sağlar. Ayrıca, ihtiyaç duyulan kaynakların eşit olmayan dağılımı, örgütsel ilişkilerde karşılıklı bağımlılıkla sonuçlanır (Yusoff ve Alhaji, 2012).

Yöneticiler, belirsizliğin üstesinden gelmek için dış kaynakları firma ile ilişkilendirmeye hizmet edebilirler. Çünkü belirsizliği etkili bir şekilde yönetmek şirketin varlığı için çok önemlidir. Kaynak bağımlılığı teorisine göre, yöneticiler belirsizliği azaltacak bilgi, beceri, kilit unsurlar (tedarikçiler, alıcılar, kamu politikası karar vericileri, sosyal gruplar) gibi kaynakları getirirler (Gales ve Kesner, 1994). Böylece, yöneticiler firmayı dış çevresel faktörlerle bağlamanın potansiyel sonuçlarını ve belirsizliği azaltmanın işlem maliyetlerini azaltmak olduğunu dikkate alır. Bu teori, çeşitli şekillerde bilgi toplama ve ağ kurma fırsatları nedeniyle yöneticilerin birden fazla kurula atanmasını destekler (Yusoff ve Alhaji, 2012).

Kaynak bağımlılığı teorisi, birimlerin dış çevreden kaynaklanan krizlerle başa çıkmada farklı şekilde değerli olduğunu öne sürer. Firma ve çevresi arasındaki kritik ilişkileri yönetmek açısından stratejik olan kaynakları kontrol eden birimler, organizasyon içinde ayrı bir öneme sahiptir. Bu nedenle firma, hayatta kalması

ve/veya başarısı için orantısız bir şekilde stratejik kaynakları kontrol eden birimlere bağlıdır. Kaynak bağımlılığı teorisi, stratejik süreçleri yönetmek için firma genelinde kullanılan kaynakları kontrol eden yan kuruluşların, kurumsal karar alma üzerinde etkili güç olabileceğini öngörür (Mudambi ve Pedersen, 2007).

Davis (1997), kaynak bağımlılığı teorisinin üç temel fikri olduğunu belirtmektedir. Bunlardan biri sosyal bağlam meseleleridir. İkincisi örgütlerin özerkliklerini artırmak için stratejiler geliştirmeleri gerektiğidir. Üçüncüsü ise güç kavramının örgütün iç ve dış eylemleri için önemli olmasıdır. Kaynak bağımlılığı teorisini savunanlar yöneticileri, organizasyonun çevresel ilişkilerini yönetmek için stratejik araçlar olarak görüyorlar. Vekalet teorisi savunucuları yöneticilerin çoğunluğunu yönetim kurulunda etkili bir izleme mekanizması olarak görürken, kaynak bağımlılığı teorisini savunanlar yöneticilerin çoğunluğunun şirkete kritik kaynaklar getirme açısından önemli olduğunu belirtiyorlar.

4. SAHİPLİK YAPISININ FİNANSAL RAPORLAMA ZAMANLILIĞINA ETKİSİ

4.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmada, sahiplik yapısına dair gösterge değişkenler olarak kabul edilen; kurumsal sahiplik, devlet sahipliği, şahıs sahipliği ve yabancı sahiplik değişkenleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilgili literatürde bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar incelenerek genel olarak kabul görmüş değişkenlerin varsayılan etkileri, oluşturulan uygun hipotezler aracılığı ile analize dahil edilmiş ve sınanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, 2008 – 2019 yılları arasında Borsa İstanbul’da (BİST) faaliyet gösteren, finansal olmayan 208 şirketten elde edilmiş 2209 gözlem kullanılarak yapılan analiz ile sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkilerinin incelenmesidir. Ek olarak bu çalışma literatürdeki çalışmalara göre daha fazla kontrol değişkeni ve daha geniş zaman aralığına ait verilerin kullanılması dolayısıyla literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisinin incelendiği ampirik bir çalışmada daha fazla kontrol değişkeni kullanılmasının çeşitli gerekçeleri olabilir. Kontrol değişkenleri, araştırma modelindeki ana ilişkiyi etkileyebilecek diğer faktörlerin hesaba katılmasını sağlar. Böylece, ana bağımsız değişken (sahiplik yapısı) ile bağımlı değişken (finansal raporlama zamanlılığı) arasındaki ilişkinin daha doğru ve güvenilir bir şekilde tespit edilmesine olanak tanır. Daha fazla kontrol değişkeni kullanımının amacı, araştırma bulgularının güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak, potansiyel yanlılıkları azaltmak ve araştırma sorusuna daha kapsamlı ve derinlemesine cevaplar sunmaktır. Bu sebeple önceki çalışmalardan farklı olarak çok daha fazla kontrol değişkeni kullanılmıştır. Ayrıca önceki çalışmalarda sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığına etkisi çalışmalarının yok denecek kadar az olması, yatırımcı davranışlarının tam anlamıyla anlaşılmasını engellemektedir. Bu çalışma, yatırımcıların daha geniş ve tutarlı bir perspektiften bilgilendirilmesine yardımcı olabilir.

4.2. Araştırmanın Veri Seti

Analizleri gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan firma düzeyindeki temel finansal tablo verileri kamuyu aydınlatma platformu, Borsa İstanbul, şirket web sayfaları, finnet veri tabanı kaynakları kullanılarak manuel olarak elde edilmiştir. Borsa İstanbul'da işlem gören mali tablo bilgilerine ulaşılabilen tüm finansal olmayan şirketler çalışma örneklemine dahil edilmiştir. Literatüre benzer olarak, bilanço ve gelir tablosu verileri farklı olduğu için tüm finansal şirketler çalışma örnekleminde çıkarılmıştır. Türkiye'de 2008 yılı itibariyle Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren şirketlerin mali tabloları kamuyu aydınlatma platformu sisteminde yayınlanmaktadır. Dolayısıyla 2008 yılı örneklemin başlangıç yılı olarak seçilmiştir. 2020 ve 2021 yıllarının pandemi dolayısıyla tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlığın yanı sıra ekonomik sıkıntılara yol açması dolayısıyla analiz sonuçlarının tutarsız olmaması adına bu yıllara ait finansal tablo verileri çalışma örneklemine dahil edilmemiştir. Tüm veri temizleme aşamalarından sonra, araştırma örneklemini, 2008-2019 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören 208 finansal olmayan şirketten elde edilmiş 2209 adet gözlemden oluşmaktadır.

Tablo 4.1. çalışmanın örneklem seçimini ve örneklemini oluşturan şirketlerin sektörel olarak dağılımını göstermektedir. Tablo 4.1.'de görüldüğü gibi 2008-2019 yılları arasında BİST'te faaliyet gösteren tüm şirketlerin gözlem sayısı 5.126'dır. Bu gözlemlerden finans şirketlerinin gözlemleri (1.355) ve eksik verileri olan şirketlerin gözlemleri (1.567) çıkarılmıştır. Böylelikle nihai örneklem sayısı 2209 olmuştur. Ayrıca Tablo 4.1.'de görüldüğü gibi örneklemini oluşturan şirketlerin % 70,43'ü sınai sektöründe faaliyet göstermektedir. İkinci sırada % 21,19 ile hizmet sektörü üçüncü sırada ise % 8,44 ile teknoloji sektörü gelmektedir.

Tablo 4.1: Örnekleme ait temel bilgiler.

Panel A : Seçim prosedürü		
2008-2019 dönemi için listelenen tüm firmaların ilk gözlemleri		5.126
Finans şirketlerinin kesin gözlemleri		1.355
Gözlemlerin eksik olduğu firma-yılı sayısı		1.562
Nihai örnek		2.209
Panel B: Sektöre göre örneklem firma dökümü		
Sektör	Firma yılı gözlem sayısı	% Örneklem
Hizmet	467	21,19
Sınai	1551	70,43
Teknoloji	186	8,44
Toplam	2209	100

4.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Değişkenler

Bağımlı değişkenler finansal raporlama zamanlılığı ve sektörel raporlama zamanlılığıdır. Bağımsız değişkenler kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, devlet sahipliği ve şahıs sahipliğinden oluşmaktadır. Kontrol değişkeni olarak yönetim kurulu toplam kadın üye sayısı, yönetim kurulu toplam yabancı üye sayısı, yönetim kurulu toplam üye sayısı, yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin oranı, CEO ikiliği, dört büyük denetim firması ile çalışma durumu, denetim raporu görüşü ,şirket yaşı logaritması, kaldıraç oranı, özkaynak karlılığı, aktif karlılık oranı, şirket büyüklüğü, brüt satışların doğal logaritması, piyasa ve defter değeri oranı, çok ulusluluk olmak üzere toplam on beş kontrol değişkeni kullanılmıştır. İlgili örneklem panel regresyon yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Panel regresyon analizinde uygun tahmincilerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple analize başlamadan önce F (Chow) test, Breusch-Pagan LM test ve Hausman test yöntemleri kullanılarak panel veri analizinin hangi etkiler varsayımında uygulanacağı tespit edilmiştir. F (Chow) test literatürde sabit etkiler mi havuzlanmış etkiler mi kararını vermek için yaygın olarak kullanılan testtir. Tablo 4.2. incelendiğinde her iki modelde F (Chow) test sonuçlarının olasılık değerlerinin 0,00'

ın altında olduğu dolayısıyla sabit etkiler kararına ulaşıldığı görülmektedir. Breusch-Pagan LM test sonuçları rassal etkiler ile havuzlanmış etkiler kararını vermekte kullanılan yöntemdir. Her iki modelde de Breusch-Pagan LM test sonuçlarının olasılık değerlerinin 0,00'ın altında olduğu dolayısıyla rassal etkiler kararına ulaşıldığı görülmektedir. Son olarak Hausman test sabit etkiler ile rassal etkiler kararını vermekte kullanılan yöntemdir. Tablo 4.2. incelendiğinde her iki modelde de Hausman test sonuçlarının olasılık değerlerinin 0,00'ın altında olduğu dolayısıyla sabit etkiler kararına ulaşıldığı görülmektedir. Bu üç test sonuçları incelendiğinde panel veri analizinin sabit etkiler kararı çerçevesinde yapılması gerekliliği tespit edilmiştir.

Tablo 4.2. Panel regresyon analizinde uygun tahmincilerin belirlenmesi.

Modeller	F (Chow) Testi (F-istatistik)	Breusch-Pagan LM Testi (Ki-kare)	Hausman Testi (Ki-kare)	Karar
ZAMANLILIK	7.98 ***	1600.78***	172.67***	Sabit Etkiler
SKTRLGECİKME	7.51 ***	1451.23***	168.75***	Sabit Etkiler

Not. *** %1 anlamlılık düzeyinde H0 hipotezinin reddedildiğini ifade etmektedir.

4.3.1. Bağımlı Değişkenler

Bu tez çalışmasında analizleri gerçekleştirmek için bir dizi bağımlı, bağımsız ve kontrol değişken kullanılmıştır. Değişkenler Tablo 4.2'de listelenerek tanımlanmıştır. İki ayrı model kurulmuş olup kurulan modellerde bağımlı değişkenler olarak iki finansal raporlama zamanlılık ölçüsü kullanılmıştır. Bu iki ölçü finansal raporlama zamanlılığı (ZAMANLILIK), sektörel raporlama gecikmesi (SKTRLGECİKME)'dir.

Finansal raporlama zamanlılığı: Finansal raporlama zamanlılığı (ZAMANLILIK), hesap döneminin bitişiyile firmanın finansal raporlarını yayınladığı tarih arasında geçen toplam gün sayısını ifade eder (Daoud vd., 2015; Owusu-Ansah, 2000). Bu süre, firma yetkililerinin finansal verileri toplama, hesaplama, denetleme ve

raporlama işlemlerini tamamlamaları için gereken zamanı yansıtır. Finansal raporlar genellikle belirli bir hesap dönemini kapsar ve düzenli olarak yayınlanması gerekmektedir. Bu süre, şirketin finansal performansını değerlendirmek ve kararlar almak için gereken bilgilerin kullanılabilir hale getirilmesine olanak tanır. Daha hızlı finansal raporlama zamanı, şirketin daha hızlı ve güncel bilgilere erişim sağlamasını ve daha etkili kararlar almasını sağlar.

Sektörel raporlama gecikmesi: Sektörel raporlama gecikmesi (SKTRLGECİKME) firmanın finansal raporlama tarihi ile ortalama sektör raporlama süresi arasındaki farkı (Baatwah vd., 2015, Mande ve Son, 2011) ifade etmektedir (Bamber vd., 1993). Firma, finansal raporlarını belirli bir süre içinde yayınlamakla yükümlüdür. Ancak bazen bu süre sektörün ortalama raporlama süresinden daha uzun olabilir veya daha kısa olabilir. Sektörel raporlama gecikmesi, önceden yayınlamanın niceliksel bir ölçüsü olarak kullanılır.

4.3.2. Bağımsız Değişkenler

Bağımsız değişkenler sahiplik yapısı türlerinden kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, şahıs sahipliği ve devlet sahipliği olarak belirlenmiştir,

Kurumsal sahiplik: Kurumsal sahiplik (KURUMSAL) , firmanın toplam sermayesindeki şirket sahipliği yüzdesini ifade etmektedir. Kurumsal yatırımcılar, firmaların işlerini aktif olarak izler, bilgi asimetrisini ve vekalet sorunlarını en aza indirir ve firma performansını iki şekilde artırır. Bir yandan kurumsal yatırımcılar, firmanın iş kararları almasına yardımcı olmanın yanı sıra, hem firma verimliliğini hem de kurumsal yönetimi geliştirmek amacıyla oldukça gelişmiş yönetim becerilerini, mesleki bilgilerini ve oy haklarını kullanırlar. Öte yandan, firma büyümek için finansmana ihtiyaç duyduğunda, bu kurumsal yatırımcılar finansman sağlayabilir veya ilişkilerini firmanın kaynak finansmanına yardımcı olmak için kullanabilirler (Lin ve Fu, 2017). Dolayısıyla kurumsal sahiplik düzeyi yüksek olan şirketlerde daha düşük bilgi asimetrisi söz konusudur. Bu sebeple kurumsal şirketlerin finansal raporlarını diğerlerine göre daha erken ilan etmeleri beklenir (Aksoy vd., 2021; Ishak vd., 2010).

Yabancı sahiplik: Yabancı sahiplik (YABANCI), firmanın toplam sermayesindeki yabancı sahiplik yüzdesini ifade etmektedir. Genel olarak yabancı sahipliğin,

özellikle gelişmekte olan ekonomilerde firmanın performansı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Yabancı sahiplik kavramı, yabancı yatırımların teknoloji, yönetim yeteneği, dış pazarlara erişim, kurumsal yönetim teknikleri ve diğer maddi olmayan faydalar gibi belirli varlıklara erişim sağlamasına dayanmaktadır (Kalsie, 2017). Yabancı yatırımcılar şirketlere finansal bilgilerini zamanında ilan etmeleri yönünde baskı uygularlar (Jiang ve Kim, 2004). Bu sebeple şirketlerin yabancı sahiplik oranı arttıkça finansal raporlarını daha erken ilan etmeleri beklenir (Ishak vd., 2010).

Ancak, yabancı yatırımcılar yerel yatırımcılara oranla faaliyet gösterdikleri ülkenin mali ve hukuki konularında bilgi eksikliği sorunu yaşayabilirler. Bu nedenle yabancı yatırımcılar, yerli yatırımcılarla karşılaştırıldığında dezavantajlı konumdadır (Kalsie, 2017).

Şahıs sahipliği: Şahıs sahipliği (ŞAHIS), firmanın toplam sermayesindeki şahıs sahipliği yüzdesini ifade etmektedir. Bireyler bir firmanın hisselerinin çoğunluğuna sahip olduklarında operasyonel faaliyetlerin izlenmesine katılma olasılıkları daha yüksektir. Ayrıca, bireyler kendi çıkarları yönünde hareket ettiklerinden daha iyi bir performansa sahip olabilirler. Her iki durumda da şahısların firmaların performansına olumlu etkileri vardır (Manawaduge, 2013). Dolayısıyla firmaların şahıs sahiplik oranı arttıkça finansal raporlarını daha erken yayınlamaları beklenir

Devlet sahipliği: Devlet sahipliği (DEVLET) firmanın toplam sermayesindeki devlet sahiplik yüzdesini ifade etmektedir. Devlet sahipliğinin firma performansı üzerindeki etkisine ilişkin yapılan araştırmalar, devlet sahipliğinin etkilerine ilişkin geniş bir yelpaze sunmaktadır. Genel olarak bu araştırmalar, rekabetçi piyasalarda özel sektöre ait firmaların, devlet mülkiyetindeki firmalara göre daha verimli ve daha karlı olduğunu ileri sürmektedir (Megginson, 2001). Benzer şekilde Najid (2011), devlete ait firmaların genellikle ticari motivasyondan ziyade politik motivasyona sahip olma eğiliminde olduklarını, bunun da zayıf bir finansal performansa yol açtığını iddia etmektedir. Mak (2001), devlete ait firmaların finansmana daha kolay erişim sağladıkları için güçlü yönetim mekanizmalarını benimseme teşviklerinin az olduğunu iddia ediyor. Bununla birlikte, bazı araştırmacılar, eğer devlet bir firmada hakim mülkiyete sahipse, o zaman devletin yönetimi yakından ve etkili bir şekilde denetleme teşvikine sahip olabileceğini, bunun da diğer hissedarlar için vekalet maliyetlerini azaltacağını ve firmanın karlılığını artıracığını ileri sürmektedir Bos,

(1991). Benzer şekilde Eng (2003), devlete ait firmaların, yatırımcılara firmanın değeri hakkında verilen eksik bilgilerden kaynaklanan asimetrik bilgi sorununu azalttığını ve bu tür firmaların genel olarak farklı kaynaklara daha kolay erişebildiklerini ileri sürmektedir. Buna ek olarak, devlete ait firmalar finansal raporlama düzenlemelerine uyma konusunda daha az baskıyla karşılaşabilir. Bu da yönetimi, firmaların performansını artıracak muhasebe seçeneklerini seçmeye motive edebilir (Aljifri, 2007)

Devlet sahipliği, yönetimin mevcut verileri ortaya çıkarmasında iyi bir fırsat yaratabilir (Albawwat ve Alomari, 2020). Dolayısıyla firmaların devlet sahiplik oranı arttıkça finansal raporlarını daha erken yayınlamaları beklenir.

4.3.3. Kontrol Değişkenleri

Finansal bilgilerin zamanlılığını ele alan önceki çalışmaların gözden geçirilmesi, finansal raporlama zamanlılığı ile sahiplik yapısı arasındaki ilişkiyi analiz etmek için kontrol değişkenlerini de dikkate almamızı gerektirir. Analizde kullanılan kontrol değişkenleri şu şekildedir:

Yönetim Kurulu Kadın Üye Sayısı: Yönetim kurulu kadın üye sayısı (YKKADIN) şirketlerin yönetim kurulunda bulunan kadın üye sayısını ifade etmektedir. Kazanç kalitesinin yatırımcılar tarafından talep edilen iyi yönetimin önemli bir sonucu olduğu düşünüldüğünde yönetim kurulundaki kadın sayısının yüksek olduğu şirketlerin daha iyi yönetildiği sonucuna varılabilir (Srinidhi vd., 2011). Yönetim kurulundaki kadın varlığının iyi yönetim üzerindeki etkisi düşünüldüğünde yönetim kurulunda kadın sayısı artan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken yayınlamaları muhtemel olacaktır (Aksoy vd., 2021; Alsmady, 2018).

Yönetim Kurulu Yabancı Üye Sayısı: Yönetim kurulu yabancı üye sayısı (YKYABANCI) yönetim kurulunda bulunan toplam yabancı üye sayısı dikkate alınarak ölçülmektedir. Yönetim kurulunda yabancı üyelerin varlığı uzman bilgilerinden faydalanılmasını ve yönetim kurulunun izlenebilmesini sağlar (Fama ve Jensen, 1983). Dolayısıyla yönetim kurulu yabancı üye sayısının firmalara değer katması ve yönetimin hissedarların çıkarları doğrultusunda karar almasına yardımcı olması beklenir. (Coughlan ve Schmidt, 1985). Dolayısıyla yönetim kurulu yabancı

üye sayısı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir.

Yönetim Kurulu Büyüklüğü: Yönetim kurulu büyüklüğü (YKÜYE) ise yönetim kurulu toplam üye sayısını ifade etmektedir. Yönetim kurulu büyüklüğü zamanlılık ile ilgili literatürde yaygın kullanılan bir değişkendir ve araştırmalarda finansal raporlama zamanlılığı ile negatif ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (İbadin ve İbadin, 2012; Olabayo vd., 2018). Dolayısıyla yönetim kurulu üye sayısı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir.

Yönetim Kurulu Bağımsızlığı: Yönetim kurulu bağımsızlığı (YKBAĞ) yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin oranını ifade etmektedir. Yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin varlığı yönetim davranışını izlemek için bir araç olarak algılandığından finansal açıklamaların daha kapsamlı yapılmasını sağlar (Chen ve Jaggi, 2000). Dolayısıyla yönetim kurulu bağımsızlığı vekalet sorunlarının azalmasına katkı sağlayarak finansal raporlama zamanlılığında gecikmeleri azaltıcı etkiye sahiptir. (Abdelsalam ve Street, 2007). Bu sebeple yönetim kurulunda bağımsız üye sayısı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir.

CEO İkiliği: CEO ikiliği (CEOD), eğer yönetim kurulu başkanı ile CEO aynı kişi ise 1; aksi taktirde 0 şeklinde ölçülmüştür. Yönetimde görevli olmayan başkan, CEO'ların çıkarları için değil, hissedarların taleplerini karşılamak amacıyla sistemde aktif olarak yer alır (Abdullah, 2006). Bu sebeple yönetim kurulu başkanı ile CEO görevlerinin ayrı kişiler tarafından yürütülmesi finansal raporların, hissedarlara zamanında ve etkin bir şekilde ilan edilmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla yönetim kurulu başkanı ile CEO görevlerinin ayrı kişiler tarafından yürütüldüğü şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir (Mouna ve Anis, 2013; Afify, 2009).

Denetim Kalitesi: Denetim kalitesi (DENKAL) dört büyük denetim firmasından denetim hizmeti alınmasını ifade etmektedir. Denetim kalitesi değişkeni, şirket dört büyük denetim firmasından biri ile çalışılıyorsa 1; aksi taktirde 0 şeklinde ölçülmüştür. Uluslararası olarak faaliyet gösteren dört büyük denetim şirketi üstün teknolojiye, nitelikli insan gücüne ve daha fazla kaynağa sahip olduklarından diğer denetim şirketlerine göre daha verimli çalışırlar. Bu durum dört büyük denetim

şirketinin daha hızlı finansal raporlama yapmasına olanak sağlar (Basuony vd., 2016; Owusu-Ansah ve Leventis, 2006; Adebayo ve Adebisi, 2016; Türel, 2010; Leventis vd., 2005). Dolayısıyla dört büyük denetim şirketi tarafından denetlenen şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir.

Denetim Raporu Görüşü: Denetim raporu görüşü (DENGÖR) değişkeni, denetim raporu görüşü olumlu ise 1; aksi takdirde 0 şeklinde ölçülmüştür. Olumlu görüş alan şirketler, kurumsal finansal performans konusunda kamuoyuna olumlu bir işaret verdiği için yıllık raporlarını daha erken yayınlamaları söz konusu olabilir. (Habib vd., 2019, Vuran ve Adiloğlu, 2013, Nelson ve Shukeri, 2011). Dolayısıyla olumlu denetim görüşü alan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir.

Kaldıraç Oranı: Kaldıraç oranı (KALDIRAÇ) toplam borçların toplam varlıklara oranını ifade etmektedir. Kaldıraç oranının yüksek olması kötü haber olarak nitelendirildiğinden yüksek kaldıraç oranına sahip şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha geç ilan etmeleri beklenir (Carslaw ve Kaplan, 1991; Al-Ajmi, 2008; Erer ve Cömert, 2014; Aksoy vd., 2021).

Özkaynak Karlılığı (ROE): Özkaynak karlılığı (ROE) net kar ile öz sermayenin birbirine oranını ifade etmektedir. Özkaynak karlılığı (ROE) yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir (Al-Ajmi, 2008).

Aktif Karlılık Oranı (ROA): Aktif karlılık oranı (ROA) net kar ile aktif toplamının birbirine oranını ifade etmektedir. Aktif karlılık oranı (ROA) yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir (Al-Ajmi, 2008).

Piyasa Değeri Defter Değeri Oranı: Piyasa değeri defter değeri oranı (PD/DD) piyasa değeri ile defter değerinin birbirine oranı ile ifade etmektedir. Piyasa değeri defter değeri oranı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir (Azami ve Salehi, 2017).

Şirket Büyüklüğü: Şirket büyüklüğü değişkeni (ŞİRBÜY) toplam varlıkların doğal logaritmasını ifade etmektedir. Şirketin büyüklüğü finansal raporlama zamanlılığı ile ilgili literatüre dayanılarak şirketlerin toplam varlıkları dikkate alınıp hesaplanmıştır (McGee, 2006; Afify, 2009). Bu kapsamda büyük şirketlerin küçük şirketlere göre

finansal raporlarını zamanında açıklama olasılığı daha yüksektir (McGee, 2006; Karim vd., 2006; Afify, 2009).

Şirket Yaşı: Şirket yaşı değişkeni (FİRMAYAŞI), şirket yaşının logaritmasını ifade etmektedir. Kuruluş tarihi eski olan şirketlerin daha fazla deneyime sahip olduğunu ifade edebiliriz. Bu deneyim işletmelerin bilgi toplama, işleme ve serbest bırakma gibi faaliyetlerde daha yetkin olmalarını sağlayabilir. Geçmişteki tecrübe, şirketin daha iyi kararlar almasına yardımcı olabilir ve daha etkili bir öğrenme süreci sağlayabilir (Owusu-Ansah, 2000). Dolayısıyla yaşı yüksek olan şirketler raporlarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etme eğilimindedirler (Al-Tahat, 2015; Efobi ve Okougbo, 2014; Al-Juaidi ve Al-Afifi, 2016; Iyoha, 2012; Basuony vd., 2016).

Brüt Satışların Doğal Logaritması: Brüt satışlar değişkeni (TSATIŞ) brüt satışların doğal logaritması ile ölçülmüştür. Satışlar firma performansını olumlu etkileyen faktörlerden biri olduğundan (Kılıç ve Ayriçay, 2018) brüt satışı yüksek olan şirketlerin satışı düşük şirketlere göre finansal raporlarını zamanında ilan etme olasılığı daha yüksektir.

Çok ulusluluk: Şirketin yurt dışında bağlı ortaklığının olması durumunda ilgili şirket çok uluslu olarak adlandırılır. Şirketlerin çok uluslu olma durumu (ÇOKULUS) firma çok uluslu ise 1, aksi taktirde 0 şeklinde ölçülmüştür. Bu tez çalışmasını literatürdeki diğer çalışmalardan ayıran en önemli özelliklerden biri sahiplik yapısının zamanlılık üzerine etkisini inceleyen araştırmalardan farklı olarak konuya çok uluslu şirketler açısından da bakılmasıdır. Şirketin faaliyette bulunduğu ülkenin dışında farklı ülkelerde de bağlı ortaklıkları olması durumunda şirketin çok uluslu şirket olduğu söylenir (Lewellen ve Robinson, 2013).

Çok uluslu şirketlerde talep edilen bilgi çeşitliliğinin artması dolayısıyla çok uluslu şirketlerin ulusal şirketlere göre daha fazla finansal olmayan bilgileri gönüllü olarak açığa çıkarması beklenir (Meek vd., 1995). Bu beklenti ve çok uluslu firmaların daha kurumsal yönetildiği düşüncesi çok uluslu firmaların finansal raporlarını ulusal firmalara göre daha erken yayınlamalarını muhtemel kılar. Ancak çok uluslu firmalarda bağlı ortaklıkların koordinasyon sorunları ve bağlı ortaklıklar ile bilgi akışında oluşabilecek aksaklıklardan dolayı (Wu ve Tihanyi, 2013) veri toplanmasının uzun olabilmesi tahmini ise çok uluslu firmaların ulusal firmalara göre finansal raporlarını daha geç ilan edebileceklerini düşünmemizi sağlamaktadır. Görüldüğü üzere çok ulusluluk değişkeninin finansal raporlamayı ne yönde

etkileyeceğine yönelik net bir beklentimiz bulunmamaktadır. Tablo 4.3. analizde kullanılan değişkenlerin özet halini göstermektedir. Tablo 4.3. oluşturulurken analizde yer alan değişkenlerin isimlerine, türlerine, kısaltmalarına ve ölçümlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Araştırmada kullanılan değişkenler.

Değişken Türü	Değişken adı	Değişken Tanımı	Değişken Ölçümü
Bağımlı Değişken	ZAMANLILIK	Finansal Raporlama Zamanlılığı	Hesap döneminin bitişi ile firmanın finansal raporlarını yayınladığı tarih arasında geçen toplam gün sayısı
Bağımlı Değişken	SKTRLGECİKME	Sektörel Raporlama Gecikmesi	Firmanın finansal raporlarını yayınladığı tarih ile ortalama sektör raporlama süresi arasındaki fark
Bağımsız Değişken	KURUMSAL	Kurumsal Sahiplik	Firmanın toplam sermayesindeki kurumsal yatırımcı sahipliği payı
Bağımsız Değişken	YABANCI	Yabancı Sahiplik	Firmanın toplam sermayesindeki yabancı sahipliği payı
Bağımsız Değişken	ŞAHIS	Şahıs Sahipliği	Firmanın toplam sermayesindeki şahıs sahipliği payı
Bağımsız Değişken	DEVLET	Devlet Sahipliği	Firmanın toplam sermayesindeki devlet sahipliği payı
Kontrol Değişkeni	YKKADIN	Yönetim Kurulu Kadın Üye Sayısı	Yönetim kurulunda kadın üye varsa 1, aksi taktirde 0 verilmiştir.
Kontrol Değişkeni	YKYABANCI	Yönetim Kurulu Yabancı Üye Sayısı	Yönetim kurulunda yabancı üye varsa 1, aksi taktirde 0 verilmiştir.
Kontrol Değişkeni	YKÜYE	Yönetim Kurulu Büyüklüğü	Yönetim kurulu toplam üye sayısı
Kontrol Değişkeni	YKBAĞ	Yönetim Kurulu Bağımsızlığı	Yönetim kurulundaki bağımsız üyelerin oranı
Kontrol Değişkeni	CEOD	CEO İkililiği	Yönetim kurulu başkanı ile CEO aynı kişi ise 1; aksi taktirde 0 verilmiştir.
Kontrol Değişkeni	DENKAL	Denetim Kalitesi	Dört büyük denetim firmalarından birisi ile çalışılıyorsa 1; aksi taktirde 0 verilmiştir.

Tablo 4.3. Araştırmada kullanılan değişkenler. (Devamı)

Değişken Türü	Değişken adı	Değişken Tanımı	Değişken Ölçümü
Kontrol Değişkeni	DENGÖR	Denetim Raporu Görüşü	Denetim Raporu Görüşü olumlu ise 1; aksi taktirde 0 verilmiştir.
Kontrol Değişkeni	FİRMAYAŞI	Şirket Yaşı	Şirket Yaşı Logaritması
Kontrol Değişkeni	KALDIRAÇ	Kaldıraç Oranı	Toplam borçların toplam varlıklara oranı
Kontrol Değişkeni	ROE	Özkaynak Karlılığı	Net kar ile öz sermayenin birbirine oranı
Kontrol Değişkeni	ROA	Aktif Karlılık Oranı	Net kar ile aktif toplamının birbirine oranı
Kontrol Değişkeni	ŞİRBÜY	Şirket büyüklüğü	Toplam Varlıkların doğal logaritması
Kontrol Değişkeni	TSATIŞ	Brüt Satışlar Doğal Logaritma	Brüt Satış Doğal Logaritması
Kontrol Değişkeni	PD/DD	Piyasa değeri defter değeri oranı	Piyasa değeri ile defter değerinin birbirine oranı
Kontrol Değişkeni	ÇOKULUS	Çok Uluslu Olmak	Firma çok uluslu ise 1, aksi taktirde 0 verilmiştir.

4.4. Araştırmanın Hipotezleri

Bu tez çalışması, kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, şahıs sahipliği ve devlet sahipliği bağımsız değişkenleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda oluşturan hipotezler aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Özel sektörde şirket sahiplerinin, yöneticileri kontrol etmesi ve yöneticilerin başarı ödülleriyle yararlanabilmek için daha iyi performans göstermeleri dolayısıyla özel kuruluşların kamu kuruluşlarına göre daha verimli olduğu düşünülmektedir (Clarkson, 1972). Özel sektörün rekabetçi piyasa yapılarının şirketleri yenilikçiliğe ve üretkenliğe teşvik ettiği ileri sürülmektedir (Box, 1999). Öte yandan kamu sektörünün bazı ters teşviklere sahip olduğu ileri sürülmektedir. Bürokratlar birden fazla müdüre hesap verdikleri ve fonlarını devlet hazinesinden aldıkları için sürekli olarak bütçelerini ve personellerini genişletmeye çalışmaktadırlar (Dunleavy, 1985).

Özel sektörle karşılaştırıldığında kamu kuruluşlarının çeşitli ihtiyaçlara daha duyarlı olduğu ve eşitlikle ilgili kurumsal hedeflere daha sık ulaştığı düşünülmektedir (Le

Grand, 1982). Ayrıca dürüstlük, kamu kuruluşlarının faaliyet ve davranışlarının temel bir sonucudur. Kamu kuruluşlarının duyarlı olması, onları nüfusun ihtiyaçlarına duyarlı hale getirir ve resmi görevlerini yerine getirirken yüksek etik ve ahlaki davranış standartlarını destekleme olasılıklarını artırır. Bu sebeple kamu kuruluşlarında yolsuzluk olmaması beklenir (Cheung, 2008). Dolayısıyla devlet sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığını negatif yönde etkileyeceğini düşünüyoruz. Buna dayanarak birinci hipotez (H1) aşağıdaki gibidir:

H1: Devlet sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır.

Finansal tablo kullanıcıları denetlenen mali tablolara büyük ölçüde güvendiğinde, denetçiler şirketleri daha düşük kabul edilebilir denetim riskiyle ilişkilendirir. Bunun en iyi göstergesi, şirketin sahiplik yapısının ağırlıklı olarak yabancı sahiplerden oluşmasıdır. Dolayısıyla yabancı sahiplik oranı yüksek olan şirketlerin diğer şirketlere göre finansal tablolarını nispeten daha erken ilan etmeleri beklenir (Ishak vd., 2010) . Buna dayanarak ikinci hipotez (H2) aşağıdaki gibidir:

H2: Yabancı sahipliğin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır.

Kurumsal sahiplik, bireysel sahipliğe kıyasla şirketin faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi gerektirir (Balsam, 2002). Kurumsal sahiplik, bu bilgiyi kendi çıkarlarıyla çelişen yönetim kararlarına karşı kullanmak ister (Hessel, 1992). Kurumsal sahiplerin varlığı yönetime finansal bilgileri zamanında ilan edilmesi konusunda baskı yapar (Kane, 2004). Kurumsal sahipliğin yüksek olduğu şirketlerde yöneticilerin davranışları kontrol edilebileceğinden yapılan gözetimin daha etkili olması beklenir (Mitra, 2007). Dolayısıyla kurumsal sahiplik oranı yüksek olan şirketlerin finansal tablolarını diğer şirketlere göre daha erken ilan etmeleri beklenir. Buna dayanarak üçüncü hipotez (H3) aşağıdaki gibidir:

H3: Kurumsal sahipliğin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır.

Şahıslar bir şirketin hisselerinin çoğunluğuna sahip olduklarında operasyonel faaliyetlerin izlenmesine katılma olasılıkları daha yüksektir. Şahısların kendi

çıkarları için performanslarını arttırmaları, aynı zamanda şirketin genel performansına da katkı sağlayacaktır. Her iki durumda da şahıs sahipliği şirketleri performansını olumlu yönde etkilemektedir. (Athula Manawaduge, 2013). Buna dayanarak dördüncü hipotez (H4) aşağıdaki gibidir:

H4: Şahıs sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı üzerinde negatif yönlü bir etkisi vardır.

4.5.Araştırma Modeli

Bu tez çalışmasında, kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, şahıs sahipliği ve devlet sahipliği bağımsız değişkenleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi araştırmak için panel veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini araştırabilmek için iki farklı model kurulmuştur. Birinci model bağımsız değişkenlerin finansal raporlama zamanlılığı üzerine etkisini, ikinci model bağımsız değişkenlerin sektörel raporlama gecikmesi üzerine etkisini göstermek için oluşturulmuştur. Birinci modeldeki finansal raporlama zamanlılığı değişkeni literatürdeki çalışmaların çoğu ile tutarlıdır ve oldukça popülerdir (Owusu-Ansah, 2000; AL-Tahat, 2015; Al Daoud vd., 2015). Sektörel raporlama gecikmesi modeli sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı üzerindeki sektör etkisini göstermek amaçlı oluşturulmuştur. İki modelin yapısal denklemi aşağıdaki gibidir:

Model 1: (4.1.)

$$\begin{aligned} ZAMANLILIK_{it} : & \beta_0 + \beta_1 KURUMSAL_{it} + \beta_2 YABANCI_{it} + \beta_3 \text{ŞAHIS}_{it} + \beta_4 DEVLET_{it} \\ & + \beta_5 YKUYE_{it} + \beta_6 YKBAĞIMSIZ_{it} + \beta_7 YKBCEO_{it} + \beta_8 DENKAL_{it} \\ & + \beta_9 YKYABANCI_{it} + \beta_{10} YKKADIN_{it} + \beta_{11} FYAŞI_{it} \\ & + \beta_{12} ÇOKULUSLULUK_{it} + \beta_{13} DENGÖRÜŞ_{it} + \beta_{14} ROE_{it} + \beta_{15} ROA_{it} \\ & + \beta_{16} ŞBÜYÜK_{it} + \beta_{17} KALDIRAÇ_{it} + \beta_{18} TOPSATIŞ_{it} + \beta_{19} PDDD_{it} \\ & + SEKTÖR + YIL + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

Model 2: (4.2.)

$$\begin{aligned} SEKTÖREL_{it} : & \beta_0 + \beta_1 KURUMSAL_{it} + \beta_2 YABANCI_{it} + \beta_3 \text{ŞAHIS}_{it} + \beta_4 DEVLET_{it} \\ & + \beta_5 YKUYE_{it} + \beta_6 YKBAĞIMSIZ_{it} + \beta_7 YKBCEO_{it} + \beta_8 DENKAL_{it} \\ & + \beta_9 YKYABANCI_{it} + \beta_{10} YKKADIN_{it} + \beta_{11} FYAŞI_{it} \\ & + \beta_{12} ÇOKULUSLULUK_{it} + \beta_{13} DENGÖRÜŞ_{it} + \beta_{14} ROE_{it} + \beta_{15} ROA_{it} \\ & + \beta_{16} ŞBÜYÜK_{it} + \beta_{17} KALDIRAÇ_{it} + \beta_{18} TOPSATIŞ_{it} + \beta_{19} PDDD_{it} \\ & + SEKTÖR + YIL + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

Modeldeki i ve t simgeleri sırasıyla firmayı ve yılı simgelemektedir. Bağımlı değişkenlerden ZAMANLILIK finansal raporlama zamanlılığı, SKTRLGECİKME ise sektörel raporlama gecikmesini ifade etmektedir. Bağımsız değişkenlerden KURUMSAL kurumsal sahiplik yapısını ifade ederken YABANCI yabancı sahiplik yapısını, ŞAHIS şahıs sahipliği yapısını, DEVLET ise devlet sahiplik yapısını ifade etmektedir. Kontrol değişkenlerden YKUYE yönetim kurulu büyüklüğünü, YKBAĞIMSIZ yönetim kurulu bağımsızlığını, CEOD CEO ikiliğini, DENKAL denetim kalitesini, YKYABANCI yönetim kurulu yabancı üye sayısını, YKKADIN yönetim kurulu kadın üye sayısını, FYAŞI firma yaşı, ÇOKULUS çok uluslu olmayı, DENGÖR denetim raporu görüşünü, ROE özkaynak karlılığını, ROA aktif karlılık oranını, ŞİRBÜY şirket büyüklüğünü, KALDIRAÇ kaldırma oranını, TOPSATIŞ brüt satışlar doğal logaritmasını, PDDD piyasa değeri defter değeri oranını, SEKTÖR sektör etkisini, YIL ise yıl etkisini ifade etmektedir.

4.6. Araştırma Bulguları ve Değerlendirmeler

Bu bölümde, yukarıda belirtilen metodoloji çerçevesinde elde edilen bulgular paylaşılacaktır. İlk adım olarak, veri setinin yapısını daha iyi anlamak için değişkenlerin tanımlayıcı istatistikleri ve korelasyon analizi sonuçları raporlanacak ve tartışılacaktır. Sonrasında çoklu doğrusallık analizi, otokorelasyon analizi, değişen varyans analizi ve birimler arası korelasyon analizi temel bulgularının raporlandığı ve tartışıldığı bölüme geçilerek elde edilen bulgular paylaşılacaktır.

4.6.1. Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.4 regresyon modelinde yer alan değişkenlere ait ortalama, medyan, standart sapma, maksimum ve minimum değerleri göstermektedir. Tablo 4.4'e göre, araştırmada yer alan şirketlerin finansal raporlarını dönemin bitiminden itibaren ortalama 66.904 günde kamuya açıkladıkları görülmektedir. Bu da örneklemdeki şirketlerin yaklaşık iki ay içinde finansal raporlarını yayınladıklarını göstermektedir. Finansal raporlama zamanlılığının minimum ve maksimum değerleri sırasıyla 36 gün ve 104 gündür. Bu istatistik, şirketlerin finansal raporlarını açıkladıkları tarihler

arasında oldukça fazla fark olduğunu göstermektedir. Diğer ülkelerde yapılan araştırmalara baktığımızda Bahreyn Borsasındaki şirketlerin finansal raporlama gecikmesinin ortalama 48,42 gün (Mousa vd., 2022), Tahran Borsasındaki şirketlerin ortalama 76,31 gün (Oradi, 2021), Avustralya şirketlerinin ortalama 80,67 gün (Sultana vd., 2015), ABD şirketlerinin ortalama 67,47 gün (Meckfessel ve Sellers, 2017), Fransa şirketlerinin ortalama 76 gün (Khoufi ve Khoufi, 2018), Yunanistan şirketlerinin ortalama 97,56 gün (Leventis vd., 2005), Çin şirketlerinin ortalama 84,34 gün (Chan vd., 2016), Mısır şirketlerinin ortalama 67,21 gün (Afify, 2009), Maskat Borsasındaki şirketlerin ortalama 50,45 gün (Raweh vd., 2021) olduğu görülmektedir. Türkiye'deki şirketlerin Fransa, Avustralya, Yunanistan, ABD, Çin, Mısır ve İran şirketlerine oranla finansal raporlarını daha erken yayınladıkları, Maskat ve Bahreyn şirketlerine kıyasla ise daha geç yayınladıkları görülmektedir.

Tablo 4.4.'de BİST'te faaliyet gösteren finansal olmayan şirketlerin kurumsal sahiplik ortalaması 47.871, yabancı sahiplik ortalaması 11.726, şahıs sahiplik ortalaması 14.609, devlet sahiplik endeksi ise ortalama 1.402 olarak görülmektedir. Sahiplik oranları şirketlerde farklılık göstermekte olup analize dahil olan şirketlerde kurumsal sahiplik oranı minimum 0 maksimum 100, yabancı sahiplik oranı minimum 0 maksimum 99.46, şahıs sahiplik oranı minimum 0 maksimum 100, devlet sahiplik oranı minimum 0 maksimum 80.7 değeri olarak görülmektedir. Bu istatistikler analize dahil edilen şirketlerin kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, şahıs sahipliği ile devlet sahiplik yapılarının birbirlerinden oldukça farklı olduğunu göstermektedir. Değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4. Tanımlayıcı istatistikler.

Değişken Adı	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standard Sapma	Minimum	Maksimum
ZAMANLILIK	2209	66,904	14,422	36	104
KURUMSAL	2209	47,871	31,726	0	100
YABANCI	2209	11,726	24,57	0	99,46
ŞAHİS	2209	14,609	23,56	0	100
DEVLET	2209	1,402	8,837	0	80,7
YKÜYE	2209	6,88	2,097	3	15
YKBAĞ	2209	,237	,156	0	1
CEOD	2209	,850	,357	0	1
DENKAL	2209	,522	,500	0	1
YKYABANCI	2209	,300	,458	0	1
YKKADIN	2208	,557	,497	0	1
FİRMAYAŞ	2209	3,574	,513	0	4,787
ÇOKULUS	2209	,298	,458	0	1
DENGÖR	2207	,934	,248	0	1
ROE	2209	,019	,359	-2,102	,861
ROA	2209	,027	,091	-,283	,305
ŞİRBÜY	2209	19,71	1,784	14,871	25,713
KALDIRAÇ	2209	,526	,229	,14	,922
TSATIŞ	2209	18,029	5,561	0	25,231
PDDD	2208	1,871	,933	1,064	6,973

Tablo 4.5. çalışmamızdaki şirketlerin finansal raporlarını yayınladığı gün aralıklarının yüzdelik dağılımını göstermektedir. Örnekleme oluşturan şirketlerin finansal tablo yayınlama zamanları 10'ar günlük periodlar şeklinde tabloda gösterilmiştir. Bu tabloya göre örnekleme oluşturan şirketlerin % 38'i finansal raporlarını 61-70 gün aralığında ilan etmektedirler. Bu oran en fazla yüzdelik dilime sahip olan dönemin 61-70 dönemi olduğunu göstermektedir. İkinci en yüksek orana sahip dönem % 25 ile 51-60 gün aralığındaki dönemdir. Şirketlerin %13'ü 71-80 gün aralığında ilan etmektedirler. % 0,27 ile en az yüzdelik paya sahip olan dönem ise 21-30 gün aralığıdır. 31-40 gün aralığındaki dönem ise % 2'lik paya sahiptir. Şirketlerin % 27 ise finansal tablolarını 70 günden fazla sürede sunmaktadır.

Tablo 4.5. Finansal raporu yayınlamak için firma yılı gözlemlerinin sayısı.

Mali raporların yayınlandığı günler	Sıklık	Yüzde	Kümülatif yüzde
21-30	6	0,27124774	0,2712
31-40	48	2,169981917	2,4412
41-50	157	7,092649186	9,5388
51-60	553	25	34,5388
61-70	858	38,78842676	73,3273
71-80	292	13,20072333	86,5280
81-90	65	2,938517179	89,4665
91-100	158	7,142857143	96,6094
101-110	71	3,209764919	99,8191
111-120	4	0,180831826	100

Tablo 4.6 tüm örneklem için yapılan pearson korelasyon analizinin sonuçlarını göstermektedir. Pearson korelasyon analizi sonuçları yabancı sahiplik ve kurumsal sahiplik, yapılarının finansal rapor zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğunu, devlet sahipliği ve şahıs sahipliği yapılarının ise finansal rapor zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir. Sonuçlar kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu büyüklüğü, çok ulusluluk, ROA ve kaldıraç oranı değişkenlerinin finansal rapor zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca sonuçlar yönetim kurulu bağımsızlığı, CEO ikiliği, denetim kalitesi, yönetim kurulu yabancı üye sayısı, denetim görüşü, şirket yaşı, şirket büyüklüğü, brüt satış logaritması, piyasa değerinin defter değerine oranı ve ROE değişkenlerinin ise finansal rapor zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.6: Pearson korelasyon matrisi.

DEĞİŞKENLER		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
ZAMANLILIK	-1	1																			
KURUMSAL	-2	-0,089*	1																		
YABANCI	-3	-0,078*	0,424*	1																	
ŞAHIS	-4	0,081*	-0,724*	-0,243	1																
DEVLET	-5	0,044**	-0,205*	0,034	-0,098	1															
YKÜYE	-6	0,169*	0,299*	0,116*	-0,274*	0,049**	1														
YKBAĞ	-7	-0,327*	0,122*	-0,059*	0,116*	-0,021	0,054**	1													
YKBCEO	-8	-0,042**	0,313*	0,112*	-0,303*	0,066*	0,196*	-0,032	1												
DENKAL	-9	-0,074*	0,471*	0,278*	0,328*	0,064*	0,357*	0,062*	0,198*	1											
YKYABAN	-10	-0,063*	0,422*	0,643*	-0,287*	-0,068*	0,272*	0,100*	0,120*	0,378*	1										
YKKADIN	-11	-0,023	0,032	0,035***	0,020	-0,008	0,107*	-0,008	0,051**	0,058*	0,087*	1									
FİRMAYAŞI	-12	-0,039***	0,188*	0,087*	-0,189*	0,109*	0,147*	-0,008	0,093*	0,220*	0,107*	0,031	1								
ULUSAL	-13	0,092*	0,113*	0,042**	-0,087*	0,067*	0,104*	0,030	0,032	0,281	0,090*	0,031	0,032	1							
DENGÖR	-14	-0,138*	0,125*	0,074*	-0,044**	0,010	0,170*	0,037***	0,108*	0,156*	0,073*	0,032	-0,014	0,047**	1						
ROE	-15	-0,102*	0,055*	0,035***	0,040***	0,045**	0,111*	0,021	-0,008	0,071*	0,067*	0,011	0,016	0,073*	0,109*	1					
ROA	-16	0,187*	0,129*	0,079*	0,080*	0,030	0,181*	0,014	0,027	0,135*	0,118*	0,022	0,097*	0,045**	0,123*	0,605*	1				
FİRMABÜYÜK	-17	-0,091*	0,349*	0,154*	-0,279*	0,111*	0,546*	0,067*	0,143*	0,460*	0,235*	0,053**	0,178*	0,425*	0,161*	0,165*	0,201*	1			
KALDIRAÇ	-18	0,095*	0,037***	0,005	0,062*	-0,0006	-0,015	0,059*	0,013	0,093*	0,017	0,005	0,032	0,200*	0,134*	0,223*	0,390*	0,204*	1		
TSATIŞ	-19	-0,045**	0,179*	0,167*	-0,183*	0,065*	0,253*	-0,016	0,056*	0,208*	0,185*	0,002	0,272*	0,179*	0,064*	0,090*	0,150*	0,367*	0,044**	1	
PD/DD	-20	-0,138*	0,149*	0,195*	-0,072*	-0,003	0,018	0,011	0,034	0,116*	0,171*	0,070*	0,033	0,100*	0,068*	0,155*	0,297*	0,147*	-0,335*	0,09	1

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

4.6.2. Çoklu Doğrusallık Analiz Sonuçları

Çoklu doğrusal bağıntıyı tespit etmek için kullanılan yöntemlerden biri varyans artış faktörüdür (VIF – Variance Inflation Factor). Bağımsız değişkenlere ilişkin korelasyon matrisinin tersinin köşegen öğelerine VIF denir. Bir bağımsız değişkenin diğer bağımsız değişkenlerle olan ilişkisinin derecesini belirlemek için VIF değeri hesaplanır (Salkin, 2006). Çoklu doğrusal bağıntı durumunda, regresyon analiz sonuçları güvenilir olmayabilir ve modelin yorumlanması zorlaşabilir. Bu nedenle, VIF değerlerini kontrol etmek ve çoklu doğrusal bağıntı varsa uygun düzeltici önlemleri almak önemlidir.

Analizlerimizde Varyans Artış Faktörü (VIF) kullanılmış ve böylelikle çoklu doğrusallık problemi test edilerek regresyon modelinin sonuçları desteklenmiştir. Değişkenlere ait tolerans değerleri ise çoklu doğrusal bağlantı sorunlarının test edilmesinde kullanılan diğer yöntemlerdir. Tolerans değerinin 0'a çok yakın olmaması, VIF değerinin ise 10'un altında olması durumu modellerde çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir (Gülbüz ve Şahin, 2014). Tablo 4.7 tüm değişkenlere ait VIF ve tolerans değerlerini göstermektedir.

Tablo 4.7: VIF ve tolerans değerleri.

Değişkenler	VIF İstatistikleri	Tolerans Değerleri
KURUMSAL	3,66	0,273
YABANCI	1,90	0,526
ŞAHIS	2,60	0,384
DEVLET	1,35	0,741
YKÜYE	1,66	0,603
YKBAĞ	1,06	0,941
CEOD	1,17	0,855
DENKAL	1,69	0,590
YKYABANCI	1,99	0,502
YKKADIN	1,05	0,948
FİRMAYAŞ	1,16	0,864
ÇOKULUS	1,33	0,752
DENGÖR	1,11	0,899
ROE1	1,60	0,624
ROA1	1,98	0,504
ŞİRBÜY	2,43	0,410
KALDIRAÇ	1,46	0,687
TSATIŞ	1,26	0,795
PDDD	1,34	0,748
Ortalama VIF	1,67	

Tablo 4.7 incelendiğinde VIF değerlerinin 10'un altında tolerans değerlerinin de sifıra çok yakın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla kurulan modellerde çoklu bağlantı sorununun olmadığı tespit edilmiştir.

4.6.3. Otokorelasyon Analizi Sonuçları

Doğrusal panel veri modellerindeki seri korelasyon, standart hataların sapmasına ve sonuçların daha az verimli olmasına neden olur. Bu sebeple araştırmacıların panel veri modelindeki kendine özgü hata terimindeki seri korelasyonu tanımlaması gerekmektedir. Wooldridge (2002) tarafından tartışılan test diğer testlere göre nispeten az sayıda varsayım gerektirdiğinden ve uygulanması daha kolay olduğundan panel veri modellerinde seri korelasyon için tercih edilir (Drukker, 2003).

Wooldridge (2002), seri korelasyonu test etmek için iki yöntem önermektedir. Bu yöntemler Lagrange çarpanı testi ve Durbin-Watson testidir. Lagrange çarpanı testi, eşzamanlı modele otokorelasyonu dahil etmek için kullanılır. Bu test, modeldeki hata terimindeki seri korelasyonun varlığını belirlemek için özel bir regresyon analizi kullanır. Bu test, seri korelasyonun olup olmadığını ve hangi gecikmelerin önemli olduğunu belirlemek için kullanılabilir. Durbin-Watson testi ise seri korelasyonun varlığını doğrudan test etmek için kullanılır. Bu test, hata terimi ile bir önceki dönemdeki hata terimi arasındaki korelasyonu ölçer. Test istatistiği, 0 ile 4 arasında bir değer alabilir. 2'ye yakın değerler seri korelasyonunun olmadığını, 0'a yakın değerler ise pozitif seri korelasyonunun olduğunu gösterir. Bu testler, panel veri modellerinde seri korelasyonun varlığını belirlemenin yanı sıra, seri korelasyonun ne kadar güçlü olduğunu da ölçebilir. Araştırmacılar, bu testlerin sonuçlarına dayanarak panel veri modellerinde gerekli düzeltmeleri yaparak sonuçların daha verimli ve güvenilir olmasını sağlayabilirler.

Otokorelasyon varsayımı Wooldridge yöntemi kullanılarak test edilmektedir. Bu test sonucu ile modellerde otokorelasyon sorunu olup olmadığı tespit edilmektedir. Tablo 4.8 de gösterilen Wooldridge testinin sonuçlarına göre her iki modelde de otokorelasyon sorunu olduğu sonucuna varılmış ve " H_0 : Otokorelasyon sorunu yoktur" hipotezi reddedilmiştir. Bu durumda, modelde hata terimleri arasında otokorelasyon bulunduğunu göstermektedir. Wooldridge, eğer hata terimlerinde otokorelasyon bulunuyorsa, standart regresyon modellerinin yanı sıra diğer tahmin

yöntemlerinin daha verimli tahminler üreteceğini belirtmektedir. Bu nedenle, otokorelasyonun olduğu bir modelde, otokorelasyon problemini gidermek için alternatif tahmin yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Tablo 4.8: Otokorelasyon Wooldridge test sonuçları.

MODEL 1 (ZAMANLILIK)		
Test	Ki Kare	Olasılık Değeri
Wooldridge Test	113,079	0,0000***
MODEL 2 (SKTRLGECİKME)		
Test	Ki Kare	Olasılık Değeri
Wooldridge Test	101,832	0,0000***

Not. *** %1 anlamlılık düzeyinde H0 hipotezinin reddedildiğini ifade etmektedir.

4.6.4. Değişen Varyans Analizi Sonuçları

Panel veri modellerinde hata teriminin birim içerisinde ve birimlere göre eşit varyanslı olduğu varsayılır. Ancak panel veri modellerinde farklı birimler yer aldığından her birim için değişen varyans söz konusu olabilmektedir. Bu durum t istatistiklerinin ve güven aralıklarının yanlış sonuçlar vermesine neden olacaktır (Tatoğlu, 2016).

Doğrusal regresyon modellerinin regresyon katsayılarının eşitlik kısıtlamalarını karşılayıp karşılamadığını test etmek için olağan asimptotik olarak eşdeğer prosedürler uygulanmaktadır (Gouriéroux vd., 1982). Bu sebeple wald testi gerçekleştirilmiş olup test sonuçları Tablo 4.9 de gösterilmektedir.

Wald otokorelasyon testi sonuçlarına göre, boş (null) hipotez olan standart hatalar arasında korelasyon olmadığını iddia eden hipotez reddedilmiştir. Bu sonuç regresyon denklemindeki hata terimleri arasında otokorelasyon olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.9: Otokorelasyon Wald test sonuçları.

MODEL 1 (ZAMANLILIK)		
	Değer	Olasılık Değeri
Chi2 testi	3,7x10 ⁵	0,0000***
MODEL 2 (SKTRLGECİKME)		
	Değer	Olasılık Değeri
Chi2 testi	7,1x10 ³²	0,0000***

Not. *** %1 anlamlılık düzeyinde H0 hipotezinin reddedildiğini ifade etmektedir.

4.6.5. Birimler Arası Korelasyon (Peseran's CD) Testi Sonuçları

Birinci nesil testler birimler arası korelasyonun olmadığı durumlarda kullanılırken, ikinci nesil testler birimler arasında korelasyonun varlığı durumunda kullanılır (Güriş, 2015). Birimler arası korelasyonu test etmek için Peseran's CD Testi kullanılır. Bu testte "H0: Birimler arasında bağıllık yoktur" şeklinde tanımlanır ve p değeri <0,05 ise H0 rededilir. H0 hipotezinin reddedilmesi durumunda ikinci nesil birim kök testleri tercih edilmelidir. Tablo 4.10 birimler arası korelasyon (Peseran's CD) test sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.10: Birimler arası korelasyon (Peseran's CD) testi sonuçları.

Değişken	CD Test
MODEL 1	91,310***
MODEL 2	339,31***

Not. *** %1 anlamlılık düzeyinde H0 hipotezinin reddedildiğini ifade etmektedir.

Tablo 4.10 incelendiğinde Pesaran CD test sonuçlarına göre birimler arasında yatay kesitsel bağımlılık probleminin olduğu görülmektedir.

Panel veri regresyon modelleri birimler arasında yatay kesitsel bağımsızlık varsayımına dayanmaktadır. Yatay kesitsel bağımlılık varsayımının sağlanmaması standart sabit etkiler modeli ve rassal etkiler modeli tahminlerinin tutarlı ancak etkin olmamalarına neden olmaktadır. Ek olarak yatay kesitsel bağımlılık varsayımının sağlanmaması tahmin edilen standart hataların sapmalı olmasına neden olmaktadır

(Nargelecekenler, 2011). Dolayısıyla yatay kesitsel bağımlılık durumunda farklı bir tahmine ihtiyaç duyulmaktadır.

Panel veri analiz modelinde otokorelasyon, değişen varyans ve yatay kesit bağımlılığı durumunda bu üç problemin etkilerini ortadan kaldırmak için Driscoll ve Kraay tahmincisi kullanılmalıdır. Driscoll ve Kraay düzeltme testi sayesinde model bu sorunların etkilerinden kurtulacak ve daha dayanıklı tahminci katsayıları elde edilecektir (Gökkaya vd., 2010). Dolayısıyla bu çalışmada yatay kesitsel bağımlılık problemini gidermek için Driscoll ve Kraay (1998) analizi kullanılmıştır.

4.6.6. Panel Veri Regresyon Analizi Sonuçları

Bu bölümde tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucu elde edilen temel bulgular paylaşılacaktır. Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de analiz sonuçları iki model için ayrı ayrı raporlanmıştır.

$$\begin{aligned} \text{ZAMANLILIK}_{it} : & \beta_0 + \beta_1 KURUMSAL_{it} + \beta_2 YABANCI_{it} + \beta_3 \text{ŞAHIS}_{it} + \beta_4 DEVLET_{it} \\ & + \beta_5 YKUYE_{it} + \beta_6 YKBAĞIMSIZ_{it} + \beta_7 YKBCEO_{it} + \beta_8 DENKAL_{it} \\ & + \beta_9 YKYABANCI_{it} + \beta_{10} YKKADIN_{it} + \beta_{11} FYAŞI_{it} \\ & + \beta_{12} \text{ÇOKULUSLULUK}_{it} + \beta_{13} DENGÖRÜŞ_{it} + \beta_{14} ROE_{it} + \beta_{15} ROA_{it} \\ & + \beta_{16} \text{ŞBÜYÜK}_{it} + \beta_{17} KALDIRAÇ_{it} + \beta_{18} TOPSATIŞ_{it} + \beta_{19} PDDD_{it} \\ & + \text{SEKTÖR} + \text{YIL} + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

Tablo 4.11: Panel regresyon analiz sonuçları (Model 1).

Model 1 (ZAMANLILIK)			
Değişkenler	β Katsayısı	Standart Sapma	T değeri
SABİT	73,369***	15,962	4,60
KURUMSAL	-0,024	0,025	-0,98
YABANCI	-,074***	0,025	-2,93
ŞAHIS	-,013	,0025	-0,52
DEVLET	-1,141*	,0656	-1,74
YKÜYE	,526**	0,241	2,18
YKBAĞ	7,974***	2,655	3,00
CEOD	2,279*	1,173	1,94
DENKAL	1,474*	0,838	1,76
YKYABANCI	-1,921	1,353	-1,42
YKKADIN	,754	0,641	1,18
FİRMAYAŞI	2,269	2,801	0,81
ÇOKULUS	2,64***	,966	2,73
DENGÖR	-,755	1,053	-0,72
ROE	-,982	,761	-1,29
ROA	-3,741	3,609	-1,04
ŞİRBÜY	-1,302**	,66	-1,97
KALDIRAÇ	3,491*	1,913	1,82
TSATIŞ	-,002	,062	-0,03
PD/DD	-,466	,408	-1,14
Düzeltilmiş R^2	0,421		
F istatistik	47,738***		
Gözlem Sayısı	2205		

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Sonuçların doğru yorumlanmasını sağlamak ve karar vermek amacıyla iki model kullanılmıştır. Tablo 4.11 incelendiğinde birinci modelde bağımlı değişken olan finansal raporlama zamanlılığının yabancı sahiplik ($p < 0.01$, $t = -2.93$), devlet sahiplik ($p < 0.10$, $t = -1.74$) ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Bağımlı değişken olan finansal raporlama zamanlılığının kurumsal sahiplik ($p > 0.10$, $t = -0.98$) ile şahıs sahipliği ($p > 0.10$, $t = -0.52$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre şirketlerin devlet sahiplik oranları arttıkça finansal raporlama zamanlılığının azalması beklenir. Bu bulgulardan hareketle H1 hipotezi kabul edilmektedir. Yine analiz sonuçları şirketlerin yabancı sahiplik oranı arttıkça finansal raporlama sürelerinin kısaldığını göstermektedir. Bu bulgulardan hareketle H2 hipotezi kabul edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre kurumsal sahiplik ile finansal raporlama zamanlılığı arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgulardan hareketle H3 hipotezi desteklenememiştir. Yine analiz sonuçlarına göre şahıs sahipliği ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgulardan hareketle H4 hipotezi desteklenememiştir.

$$\begin{aligned} SEKTÖREL_{it} = & \beta_0 + \beta_1 KURUMSAL_{it} + \beta_2 YABANCI_{it} + \beta_3 SAHIS_{it} + \beta_4 DEVLET_{it} \\ & + \beta_5 YKUYE_{it} + \beta_6 YKBAĞIMSIZ_{it} + \beta_7 YKBCEO_{it} + \beta_8 DENKAL_{it} \\ & + \beta_9 YKYABANCI_{it} + \beta_{10} YKKADIN_{it} + \beta_{11} FYAŞI_{it} \\ & + \beta_{12} ÇOKULUSLULUK_{it} + \beta_{13} DENGÖRÜŞ_{it} + \beta_{14} ROE_{it} + \beta_{15} ROA_{it} \\ & + \beta_{16} ŞBÜYÜK_{it} + \beta_{17} KALDIRAÇ_{it} + \beta_{18} TOPSATIŞ_{it} + \beta_{19} PDDD_{it} \\ & + SEKTÖR + YIL + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

Tablo 4.12: Panel regresyon analiz sonuçları (Model 2).

MODEL 2 (SKTRLGECİKME GECİKME)			
Değişkenler	β Katsayısı	Standart Sapma	t-değeri
SABİT	4,835	16,602	0,29
KURUMSAL	-0,019	,026	-0,73
YABANCI	-,077*	,027	-2,89
ŞAHIS	-,024	,026	-0,95
DEVLET	-1,168***	,682	-1,71
YKÜYE	,604**	,256	2,36
YKBAĞ	7,85*	2,762	2,84
CEOD	2,273***	1,218	1,87
DENKAL	1,628***	,872	1,87
YKYABANCI	-,405	,396	-1,02
YKKADIN	,951	,665	1,43
FİRMAYAŞI	2,351	2,911	0,81
ÇOKULUS	2,508**	1,008	2,49
DENGÖR	-,669	1,1	-0,61
ROE	-1,472***	,791	-1,86
ROA	-2,696	3,769	-0,72
ŞİRBÜY	-1,238***	,687	-1,80
KALDIRAÇ	4,223**	1,992	2,12
TSATIŞ	,009	,064	0,15
PD/DD	-,452	,424	-1,07
Düzeltilmiş R^2	0,407		
F-test	44,901***		
Gözlem sayısı	2201		

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.12 incelendiğinde ikinci modelde bağımlı değişken olan sektörel raporlama gecikmesinin yabancı sahiplik ($p < 0.01$, $t = -2.89$), devlet sahiplik ($p < 0.10$, $t = -1.71$) ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Bağımlı değişken olan sektörel raporlama gecikmesinin kurumsal sahiplik ($p > 0.10$, $t = -0.73$) ile şahıs sahipliği ($p > 0.10$, $t = -0.95$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre şirketlerin devlet sahiplik oranları arttıkça sektörel raporlama gecikmesinin azalması beklenir. Bu bulgulardan hareketle H1 hipotezi kabul edilmektedir. Yine analiz sonuçları şirketlerin yabancı sahiplik oranı arttıkça sektörel raporlama gecikmesinin kısaldığını göstermektedir. Bu bulgulardan hareketle H2 hipotezi kabul edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre kurumsal sahiplik ile sektörel raporlama gecikmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgulardan hareketle H3 hipotezi desteklenememiştir. Yine analiz sonuçlarına göre şahıs sahipliği ile sektörel raporlama gecikmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgulardan hareketle H4 hipotezi desteklenememiştir.

İki modelde de bağımlı değişkenin kontrol değişkenlerinden, şirket büyüklüğü istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili, yönetim kurulu toplam üye sayısı, yönetim kurulu bağımsız üye oranı, CEO ikiliği, denetim kalitesi, kaldırma oranı ve çok ulusluluk değişkenleri ile ise istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre şirketin büyüklüğü arttıkça, finansal raporlama zamanı kısalmaktadır. Yönetim kurulu toplam üye sayısı, yönetim kurulu bağımsız üye oranı, CEO ikiliği, denetim kalitesi, kaldırma oranı ve çok ulusluluk oranları arttıkça ise finansal raporlama zamanı artacaktır. Bu sonuç, yönetim kurulu üye sayısı ve yönetim kurulu bağımsız üye sayısı yüksek olan şirketlerin, varlıklarının büyük kısmını borçlarla finanse eden şirketlerin ve çeşitli ülkelerde bağlı ortaklığı bulunan çok uluslu firmaların finansal raporlarını daha geç açıkladığı şeklinde yorumlanabilir. Yine, CEO ikiliği bulunan ve dört büyük denetim firması ile çalışan şirketlerin finansal raporlarını diğer firmalara göre daha geç açıkladıkları belirtilebilir. Çok uluslu firmaların farklı ülkelerdeki bağlı ortaklıkların koordinasyon sorunları ve bağlı ortaklıklar dolayısıyla bilgi akışının yavaş olabileme ihtimali firmaların finansal raporlarını geç açıklama sebebi olarak görülebilir. Ayrıca sonuçlar iki modeldeki iki bağımlı değişkeninde kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu yabancı yabancı üye sayısı, yönetim kurulu kadın üye sayısı, firma yaşı,

denetim görüşü, aktif karlılık oranı, özkaynak karlılık oranı, toplam satış logaritması ve piyasa değerinin defter değerine oranı değişkenleri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkin olmadığını göstermektedir.

Ek Analizler:

Sermaye Piyasası Kurulunun 2003 yılında yayınladığı ve 2005 yılı itibariyle geçerli olan “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”e göre şirketler konsolide olmayan mali tablolarını mali yıl sonundan itibaren 10 hafta içinde konsolide mali tablolarını ise mali yıl sonundan itibaren 14 hafta içinde yayınlamak zorundadır. 2013 yılında Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan ve 2014 yılında yürürlüğe giren tebliğ ile sürelerde düzenleme yapılmış ve borsada işlem gören şirketlerin yıllık konsolide finansal tablolarını 70 gün, konsolide olmayan finansal tablolarını 60 gün içinde yayınlamaları zorunlu hale getirilmiştir (SPK, 2013). Yapılan yeni düzenleme sonucunda şirketlerin sahiplik yapılarının finansal raporlama zamanlılığına etkileri araştırılırken örneklemin 2013 yılı öncesi ve sonrası dönemleri ayrı ayrı ele alınarak ek analizler gerçekleştirilmiştir. Tablo 4.13 2008 ve 2012 yılları arasında şirketlerin sahiplik yapıları ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran panel regresyon analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.13: Panel regresyon analiz sonuçları (2008 – 2012 Model 1).

2008 – 2012 Model 1 (ZAMANLILIK)			
Değişkenler	β Katsayısı	Standart Sapma	T değeri
SABİT	2,695***	,629	4,29
KURUMSAL	,001	,001	1,03
YABANCI	-,002**	,001	-2,05
ŞAHİS	0	,001	0,17
DEVLET	-,006	,015	-0,40
YKÜYE	,012	,008	1,55
YKBAĞ	,14**	,07	2,01
CEOD	,024	,048	0,50
DENKAL	,028	,031	0,93
YKYABANCI	-,013	,013	-0,99
YKKADIN	,004	,014	0,28
FİRMAYAŞI	,077	,156	0,49
ÇOKULUS	,065***	,037	1,74
DENGÖR	-,027	,034	-0,79
ROE	-,037	,027	-1,35
ROA	-,015	,064	-0,23
ŞİRBÜY	,055**	,024	2,26
KALDIRAÇ	,043	,035	1,22
TSATIŞ	,002	,002	1,18
PD/DD	,015	,013	1,18
Düzeltilmiş R^2	0,091		
F istatistik	2,544***		
Gözlem Sayısı	789		

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.13 incelendiğinde 2008 ve 2012 yılları arasında yabancı sahiplik yapısı ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç 2013 ve 2019 yıllarında şahıs sahiplik oranı artan şirketlerin finansal raporlama zamanlılığının kısaldığını göstermektedir. Ayrıca sonuçlar kurumsal sahiplik, devlet sahipliği ve şahıs sahipliği değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Tablo 4.13 incelendiğinde kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu bağımsızlık oranı, çok ulusluluk ve firma büyüklüğü değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer kontrol değişkenleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.14. 2008 ve 2012 yılları arasında şirketlerin sahiplik yapıları ile sektörel raporlama gecikmesi arasındaki ilişkiyi araştıran panel regresyon analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.14: Panel Regresyon analiz sonuçları (2008 – 2012 Model 2).

2008 – 2012 Model 2 (SKTRLGECİKME)			
Değişkenler	β Katsayısı	Standart Sapma	T değeri
SABİT	-128.812***	44.387	-2.90
KURUMSAL	.014	.073	0.20
YABANCI	-.135*	.081	-1.67
ŞAHİS	-.035	.069	-0.51
DEVLET	-.644	1.118	-0.58
YKÜYE	1.097*	.586	1.87
YKBAĞ	10.519**	5.119	2.05
CEOD	1.507	3.488	0.43
DENKAL	2.696	2.231	1.21
YKYABANCI	-.791	.944	-0.84
YKKADIN	.677	1.048	0.65
FİRMAYAŞI	13.793	11.382	1.21
ÇOKULUS	5.025*	2.706	1.86
DENGÖR	-.854	2.497	-0.34
ROE	-3.341*	2.003	-1.67
ROA	-1.814	4.689	-0.39
ŞİRBÜY	4.296**	1.767	2.43
KALDIRAÇ	3.626	2.558	1.42
TSATIŞ	.139	.136	1.02
PD/DD	1.222	.852	1.43
Düzeltilmiş R^2	0,103		
F istatistik	2,896***		
Gözlem Sayısı	789		

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.14 incelendiğinde 2008 ve 2012 yılları arasında yabancı sahiplik yapısı ile sektörel raporlama gecikmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç 2008 ve 2012 yıllarında yabancı sahiplik oranı artan şirketlerin sektörel raporlama gecikmesinin kısaldığını göstermektedir. Ayrıca sonuçlar kurumsal sahiplik, devlet sahipliği ve şahıs sahipliği değişkenlerinin sektörel raporlama gecikmesi ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Tablo 4.14 incelendiğinde kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu

bağımsızlık oranı, çok ulusluluk, yönetim kurulu üye sayısı ve şirket büyüklüğü değişkenlerinin sektörel raporlama gecikmesi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu, ROE değişkeni ile sektörel raporlama gecikmesi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer kontrol değişkenleri ile sektörel raporlama gecikmesi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.15. 2013 ve 2019 yılları arasında şirketlerin sahiplik yapıları ile finansal raporlama zamanlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran panel regresyon analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.15: Panel regresyon analiz sonuçları (2013- 2019 MODEL 1).

2013- 2019 MODEL 1 (ZAMANLILIK)			
Değişkenler	β Katsayısı	Standart Sapma	T değeri
SABİT	-55845,963	55615,421	-1,00
KURUMSAL	-,042**	,021	-1,98
YABANCI	-,046*	,027	-1,70
ŞAHİS	-,044*	,023	-1,93
DEVLET	42541,58	42340,389	1,00
YKÜYE	-,286	,275	-1,04
YKBAĞ	6,371*	3,724	1,71
CEOD	,511	,982	0,52
DENKAL	,752	,747	1,01
YKYABANCI	-,169	,386	-0,44
YKKADIN	,346	,327	1,06
FİRMAYAŞI	14,557***	2,624	5,55
ÇOKULUS	4,966***	1,032	4,81
DENGÖR	-,458	,932	-0,49
ROE	-1,039**	,461	-2,25
ROA	-,934	,791	-1,18
ŞİRBÜY	-1,297**	,643	-2,02
KALDIRAÇ	,315	1,797	0,18
TSATIŞ	,039	,049	0,80
PD/DD	-,259	,492	-0,53
Düzeltilmiş R^2	0.077		
F istatistik	4.131***		
Gözlem Sayısı	1412		

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.15 incelendiğinde 2013 ve 2019 yılları arasında kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik ve şahıs sahipliği yapıları ile finansal raporlama zamanlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç 2013 ve 2019 yıllarında kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik ve şahıs sahiplik oranı artan

şirketlerin finansal raporlama zamanlılıklarının kısaldığını göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, devlet sahipliği değişkeninin finansal raporlama zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Tablo 4.15 incelendiğinde kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu bağımsızlık oranı, firma yaşı, çok ulusluluk değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu, ROE ve şirket büyüklüğü değişkenlerinin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer kontrol değişkenleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Tablo 4.16, 2013 ve 2019 yılları arasında şirketlerin sahiplik yapılarının ile sektörel raporlama gecikmesi arasındaki ilişkiyi araştıran panel regresyon analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.16: Panel regresyon analiz sonuçları (2013- 2019 MODEL 2).

2013- 2019 MODEL 2 (SKTRLGECİKME)			
Değişkenler	β Katsayısı	Standart Sapma	T değeri
SABİT	-52482,83	53281,505	-0,99
KURUMSAL	-,036*	,02	-1,75
YABANCI	-,055**	,026	-2,11
ŞAHİS	-,037*	,022	-1,72
DEVLET	39929,329	40563,572	0,98
YKÜYE	-,29	,263	-1,10
YKBAĞ	7,823**	3,568	2,19
CEOD	,451	,941	0,48
DENKAL	,486	,717	0,68
YKYABANCI	-,168	,37	-0,46
YKKADIN	,261	,314	0,83
FİRMAYAŞI	13,798***	2,515	5,49
ÇOKULUS	4,772***	,988	4,83
DENGÖR	-,528	,891	-0,59
ROE	-,04	,092	-0,43
ROA	-,852	,758	-1,12
ŞİRBÜY	-1,051*	,615	-1,71
KALDIRAÇ	,511	1,69	0,30
TSATIŞ	,044	,047	0,92
PD/DD	-,227	,472	-0,48
Düzeltilmiş R^2	0.072		
F istatistik	3.836***		
Gözlem Sayısı	1412		

Not: *, **, *** simgeleri sırayla değişkenlerin %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.16 incelendiğinde 2013 ve 2019 yılları arasında kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik ve şahıs sahipliği yapıları ile sektörel raporlama gecikmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç 2013 ve 2019 yıllarında kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik ve şahıs sahiplik oranı artan şirketlerin sektörel raporlama gecikmesinin azaldığını göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, devlet sahipliği değişkeninin sektörel raporlama gecikmesi ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Tablo 4.16 incelendiğinde kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu bağımsızlık oranı, firma yaşı ve çok ulusluluk değişkenlerinin sektörel raporlama gecikmesi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu, firma büyüklüğü değişkeninin ise sektörel raporlama gecikmesi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ayrıca diğer kontrol değişkenleri ile finansal raporlama zamanlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1. Teorik Tartışma ve Yorumlar

Finansal bilgilerin zamanlılığı ve karşılaştırılabilirliği, sermaye piyasalarında bilgi sağlayıcılar ve bilgi kullanıcıları arasındaki bilgi asimetrisini etkileyen ve finansal tablo kullanıcıları için bu bilgilerin yararlılığını artırmaya yardımcı olan temel unsurlardır. Bu çalışma, 2008-2019 döneminde BİST'te işlem gören finansal olmayan şirketlerin sahiplik yapılarının finansal raporlama zamanlılığı üzerindeki etkisini incelemektedir. Bağımsız değişkenler olarak kurumsal sahiplik, yabancı sahiplik, devlet sahipliği, şahıs sahipliği değişkenleri kullanılmıştır. Kontrol değişkenleri kurumsal yönetim bazlı değişkenler, firma bazlı değişkenler ve denetim bazlı değişkenler şeklinde geniş çaplı olarak ele alınmıştır. Finansal raporlama zamanlılığı iki farklı açıdan ele alınarak iki ayrı model kurulmuştur. İki model için 208 şirketten elde edilmiş 2209 adet gözlem üzerinde yapılan analiz sonuçları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Regresyon sonuçları finansal raporlama zamanlılığının kurumsal sahiplik ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Abed vd. (2020), Aksoy vd. (2021), Ishak vd. (2010), Basuony vd. (2016) çalışmalarının aksine kurumsal sahiplik oranı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer firmalara göre daha erken yayınlamaları beklentisine vurgu yapmışlardır. Dolayısıyla elde ettiğimiz bu sonuç ilgili çalışmaları desteklememektedir. Alfraih (2016) çalışmasında kurumsal sahipliğin finansal raporlama zamanlılığı ile bir ilişkinin olmadığı vurgusu yapmıştır. Dolayısıyla elde ettiğimiz sonuç Alfraih (2016)'in çalışmasını desteklemektedir.

Yabancı sahiplik yapısı ile ilgili regresyon sonuçları ise yabancı sahiplik yapısının finansal raporlama zamanlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuç (Ishak vd., 2010; Albawwat ve Alomari, 2020) çalışmasına paralel sonuçlar elde ederek yabancı sahiplik oranı yüksek olan şirketlerin finansal raporlarını diğer firmalara göre daha erken yayınlamaları beklentisine girmemizi sağlamaktadır. Hashim (2017) çalışmasında yabancı sahipliğin finansal raporlama zamanlılığı ile bir ilişkisinin olmadığı vurgusu yapmıştır. Dolayısıyla elde ettiğimiz sonuç Hashim (2017) çalışmasını desteklememektedir. Devlet sahipliği ile yabancı sahipliğin finansal raporlama

zamanlılığına etkisine yönelik elde edilmiş bu sonuçlara dayanarak özellikle gelişmekte olan bir ekonomide devlet ve yabancı yatırımcıların piyasaya katılımının, denetçileri ve şirketleri finansal tabloları zamanında raporlamasına teşvik eden unsurlar olduğunu tahmin ediyoruz. Ayrıca finansal raporlama zamanlılığının sermaye piyasalarındaki verimsizliklerle başa çıkmada yararlı bir araç olduğu dikkate alındığında elde edilen sonuçlar devlet sahipliği ile yabancı sahiplik oranı arttıkça finansal raporlama zamanının kısalacağını dolayısıyla sermaye piyasasının daha işlevsel olmasına katkı sağlayacağını göstermektedir.

Regresyon sonuçları şahıs sahipliği ile finansal raporlama zamanlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Özer vd. (2023) Borsa İstanbul üzerinde yaptıkları çalışmalarında şahıs sahipliğinin finansal raporlama zamanlılığı ile arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu vurgulamışlardır. Dolayısıyla elde ettiğimiz sonuç Özer vd. (2023) çalışmasını desteklememektedir. Yine Canbaloğlu (2022) çalışmasında yabancı bireysel yatırımcı oranındaki artışın firma performansını olumlu ve anlamlı bir şekilde etkilediğini, yerli bireysel yatırımcı oranındaki artışın ise şirket performansını olumsuz yönde etkilediğini vurgulamıştır. Dolayısıyla elde ettiğimiz sonuç bu çalışmayı da desteklememektedir.

Regresyon sonuçları finansal raporlama zamanlılığının kontrol değişkenlerinden, şirket büyüklüğü ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili, yönetim kurulu toplam üye sayısı, yönetim kurulu bağımsız üye oranı, CEO ikiliği, denetim kalitesi, kaldıraç oranı ve çok ulusluluk değişkenleri ile ise istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca sonuçlar finansal raporlama zamanlılığının, kontrol değişkenlerinden yönetim kurulu yabancı yabancı üye sayısı, yönetim kurulu kadın üye sayısı, firma yaşı, denetim görüşü, aktif karlılık oranı, özkaynak karlılık oranı, toplam satış logaritması ve piyasa değerinin defter değerine oranı değişkenleri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkin olmadığını göstermektedir.

Bu tez çalışması yöneticiler, düzenleyiciler ve politika yapıcılar için çeşitli çıkarımlar sunmaktadır. Yatırımcılar, zamanında raporlamayı kurumsal yönetimin ideal bir bileşeni olarak gördüklerinden finansal tablolarını zamanında sunmayan şirketler yatırımcı bulmakta zorluk yaşayabilirler. Sonuçlar raporlama gecikmesinin nedenleri hakkında yatırımcı, yönetici ve politika yapıcılara fikir vererek farkındalıklarını

artırıp, bilgi asimetrisinin azalmasına katkı sağlayarak, daha sağlıklı kararlar almalarına yardımcı olduğundan değerlidir. Ayrıca sonuçlar finansal raporlama zamanlılıklarını kısaltan şirketlerin sonuçlarını diğer şirketlerle kıyaslama imkanı sağlayacağından kıymetlidir.

5.2. Çalışmanın Kısıtları ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Bu tez çalışması bazı sınırlamalara tabidir. İlk olarak, örneklemimizin BİST’de işlem gören finansal olmayan şirketlerden oluşması sonuçların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Sonraki çalışmalarda aynı değişkenler kullanılarak BİST’de işlem gören ve sadece finans şirketlerini kapsayan bir araştırma yapılabilir. İkinci olarak, 2020 yılında pandeminin tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlığın yanı sıra ekonomik sıkıntılara yol açması dolayısıyla regresyon sonuçlarımızın tutarsız olmaması adına 2020 ve 2021 yıllarına ait finansal tablo verileri çalışmamıza eklenmemiştir. Gelecekteki çalışmalar pandemi dönemini de kapsayan çalışmalar yapılabilirler.

KAYNAKLAR

Abdelsalam, O. H., Street, D. L. (2007), “Corporate governance and the timeliness of corporate internet reporting by U.K. listed companies”, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16(2), 111–130.

Abdullah, S.N. (2006), “Board Composition, Audit Committee And Timeliness Of Corporate Financial Reports In Malaysia”, In *Corporate Ownership & Control*, 4(2), 1-153.

Abed, S., Bataineh, H., Suwaidan, M. (2020), “Does Implementing Corporate Governance and Ownership Structure Have any Impact on Audit Report Lag and Management Report Lag in Jordan”, *International Journal of Innovation*, 13(10), 702-718. www.ijicc.net

Adebayo, P. A., Adebisi W. K. (2016), “Effect of firm characteristics on the timeliness of corporate financial reporting: Evidence from Nigerian deposit money banks”, *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 4(3), 369–381.

Afify, H. A. E. (2009), “Determinants of audit report lag: Does implementing corporate governance have any impact? Empirical evidence from Egypt”, *Journal of Applied Accounting Research*, 10(1), 56–86.

Agrawal, A., Knoeber, C. R. (1996), “ Firm Performance and Mechanisms to Control Agency Problems between Managers and Shareholders”, *The Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 31(3), 377-397.

Ahmad, R., Kamarudin K.A. (2003), “Audit delay and the timeliness of corporate reporting: Malaysian evidence”, *MARA University of Technology, Shah Alam*, 1-17.

Akerlof, G. A. (1970), “The Market for “Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism”, *The Quarterly Journal of Economics*, 84 (3), 488-500. <https://about.jstor.org/terms>

Akın, A. (2004), “Mülkiyet Sahipliğinden Kaynaklanan Yönetim Hakkının Devri Açısından Post-Modern Yönetim Kontrol Yaklaşımları ve Stratejileri”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 127-148.

Aksoy, M., Yilmaz, M. K., Topcu, N., Uysal, Ö. (2021), “The impact of ownership structure, board attributes and XBRL mandate on timeliness of financial reporting: evidence from Turkey”, *Journal of Applied Accounting Research*, 22(4), 706–731.

Aktaş, K., M. Karğın (2011), “Timeliness of Reporting and the Quality of Financial Information”, *International Research Journal of Finance and Economics*, 63, 71–77.

Al-Ajmi, J. (2008), “Audit and reporting delays: Evidence from an emerging market, *Advances in Accounting*, 24(2), 217–226.

Albawwat, A. H., Alomari, M. (2020), "Possible Interaction between Corporate Governance and Timeliness of Jordanian Interim Financial Reporting", *Productivity Management*, 25(1S), 463-482. <https://www.researchgate.net/publication/346565163>

Alfraih, M. M. (2016), "Corporate governance mechanisms and audit delay in a joint audit regulation", *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 24(3), 292–316.

Aljifri, K., Moustafa M. (2007), "The Impact of Corporate Governance Mechanisms on the Performance of UAE Firms: An Empirical Analysis", *Journal of Economic & Administrative Sciences*, 23(2), 71–93.

Al-Juaidi , Al-Afifi. (2016), "The Factors Affecting Timeliness of Corporate Financial Reporting: Empirical Evidence from the Palestinian and Amman Stock Exchange", *International Journal of Management Sciences and Business Research*, 5(3), 123–135.

Aloke G., Martien L. (2007), "Timeliness and Mon dated Disclosures on internal controls, New York.: AICPA.

Alsmady, A. A. (2018), "The Effect of Board of Directors' Characteristics and Ownership Type on the Timeliness of Financial Reports", *International Journal of Business and Management*, 13(6), 276.

Al-Tahat S.S.Y. (2015), "Company Attributes and the Timeliness of Interim", *Financial Reporting In Jordan*, 4(3), 6–16.

Alves, S. (2012), "Ownership Structure and Earnings Management: Evidence from Ownership Structure and Earnings Management: Evidence from Portugal Portugal", In *Australasian Accounting Business and Finance Journal Article*, 6(1), 57-74. <https://ro.uow.edu.au/aabfj>

Alzoubi, E. S. S. (2016), "Ownership structure and earnings management: Evidence from Jordan", *International Journal of Accounting and Information Management*, 24(2), 135–161.

Amrah, M. M. (2019), "Effective Corporate Governance Mechanisms, Ownership Structure And Financial Reporting Quality: Evidence From Oman", *Asia-Pacific Management Accounting Journal (APMAJ)*, 14(3).

An, Y. (2015), "Does Foreign Ownership Increase Financial Reporting Quality?", In *Asian Academy of Management Journal*, 20(2), 81-101.

Anderson, R. C., Reeb, D. M. (2003), "Founding-Family Ownership and Firm Performance: Evidence from the S&P 500", *Journal of Finance*, 58(3), 1301–1327.

Ang, J. S., Cole, R. A., Lin, J. W. (2000), "Agency costs and ownership structure", *Journal of Finance*, 55(1), 81–106.

Apadore, K., Mohd Noor, M. (2013), "Determinants of Audit Report Lag and Corporate Governance in Malaysia", *International Journal of Business and Management*, 8(15).

Ashton, R. H., Willingham J. J., Elliott R. K. (1987), "An Empirical Analysis of Audit Delay", *Journal of Accounting Research*, 25(2), 275–329.

Atağan, G., Fidancı, N. (2016), "Kurumsal Yönetim Endeksindeki (Bıstxkury) İşletmelerin Sahiplik Yapısı Ve Gönüllü Açıklamalar Arasındaki İlişki", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(1), 177-199.

Athula Manawaduge, A. D. Z. (2013), "The Structure Of Corporate Ownership And Firm Performance: SRI LANKAN Evidence", *Corporate Ownership & Control*, 11(1), 723–734.

Aygun, M., Sayim, M. (2014). The Effects of Corporate Ownership Structure and Board Size on Earnings Management: Evidence from Turkey. *International Journal of Business and Management*, 9(12), 123-134.

Aysel Öztürkçü Akçay (2022), "Denetim Raporu Gecikmesi ve Denetim Firması Rotasyonu: Borsa İstanbul Üzerine Bir İnceleme", *Journal of Management and Economics Research*, 20(3), 18–34.

Azami, Z., Salehi, T. (2017), "The relationship between audit report delay and investment opportunities", *Eurasian Business Review*, 7(3), 437–449.

Azizan S.(2019), "Ceo's Gender, Power, Ownership: Roles on Audit Report Lag", *Management & Accounting Review*, 18(2), 245–273.

Baatwah, S. R., Salleh, Z., Ahmad, N. (2015), "CEO characteristics and audit report timeliness: Do CEO tenure and financial expertise matter?", *Managerial Auditing Journal*, 30(8–9), 998–1022.

Baba, N. (2009), "Increased presence of foreign investors and dividend policy of Japanese firms", *Pacific Basin Finance Journal*, 17(2), 163–174.

Ball, R. (2006), "International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and cons for investors" *Accounting and Business Research*, 36(1), 5–27.

Balsam, S., Bartov, E., Marquardt, C. (2002), "Accruals Management, Investor Sophistication, and Equity Valuation: Evidence from 10-Q Filings", *Journal of Accounting Research*, 40, 987–1012.

Bamahros, H. M., Nordin, W., Hussin, W. (2016), "Types of Institutional Investors and Financial Reporting Timeliness: Empirical Study in Malaysia", *International Conference on Accounting Studies*, 1-5.
<https://www.researchgate.net/publication/313479615>

Bamber, E., Bamber, L. S., Schoderbek, M. P. (1993), "Audit Structure and Other Determinants of Audit Report Lag: An Empirical Analysis", *A Journal of Practice*, 12(1).

Basuony, M. A., Mohamed, E. K., Hussain, M. M., & Marie, O. K. (2016), "Board characteristics, ownership structure and audit report lag in the Middle East", In *Int. J. Corporate Governance*, 7(2).

Batten, J. A., Vo, X. V. (2015), "Foreign ownership in emerging stock markets", *Journal of Multinational Financial Management*, 32–33, 15–24.

Berezneak E. (2007), "Bankalarda Kurumsal Yönetim Çerçevesinde Sahiplik Yapısı ve Performans İlişkisi: Türkiye Uygulaması", *Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi*.

Bhuiyan, M. B. U., D'Costa, M. (2020), "Audit committee ownership and audit report lag: evidence from Australia", *International Journal of Accounting and Information Management*, 28(1), 96–125.

Blasi, J., Conte, M., Kruse, D. (1996), "Employee Stock Ownership and Corporate Performance among Public Companies", In *Review*, 50(1).
<https://www.jstor.org/stable/2524389>

Bonsón-Ponte, E., Escobar, T., Borrero, C. (2008), "Empirical analysis of delays in the signing of audit reports in Spain", *International Journal of Auditing*, 12(2), 129–140.

Bos, D. (1991). *Privatization: A Theoretical Treatment*. Oxford: Clarendon Press.

Boubakri, N., Cosset, J. C., Guedhami, O. (2005), "Postprivatization corporate governance: The role of ownership structure and investor protection", *Journal of Financial Economics*, 76(2), 369–399.

Box, R. (1999), "Running Government Like a Business: Implications for Theory and Practice", *American Review of Public Administration*, 29(1), 19–43.

Brennan, M. J. (1995), "Corporate Finance over the Past 25 Years", 24 (2).
<https://www.jstor.org/stable/3665531>

Canbaloğlu, B. (2022), "Firma Performansı ve Sahiplik Yapısı İlişkisi: Borsa İstanbul Örneği", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 22(67), 227–240.

Carslaw, C. A. P. N., Kaplan, S. E. (1991), "An Examination of Audit Delay: Further Evidence from New Zealand", *Accounting and Business Research*, 22(85), 21–32.

Cengiz, S. (2017), "Finansal raporlamanın yayınlanma süresinin belirleyicileri", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 300-313.

Chambers, A. E., Penman, S. H., Penmant, S. H. (1984), "This content downloaded from on Tue", In *Source: Journal of Accounting Research*, 22(1).

Chan, K. H., Luo, V. W., Mo, P. L. L. (2016), “Determinants and implications of long audit reporting lags: Evidence from China”, *Accounting and Business Research*, 46(2), 145–166.

Chen, C. J. P., Jaggi, B. (2000), “Association between independent non-executive directors, family control and financial disclosures in Hong Kong”, *Journal of Accounting and Public*, 19(4-5), 285-310.

Chen, G., Firth, M., Gao, D. N., Rui, O. M. (2006), “Ownership structure, corporate governance, and fraud: Evidence from China”, *Journal of Corporate Finance*, 12(3), 424–448.

Cheung, A. B. L. (2008), “Combating Corruption as a Political Strategy to Rebuild Trust and Legitimacy: Can China Learn from Hong Kong?”, *Research in Public Policy Analysis and Management*, 17(1), 55–84.

Chiang, H. T. (2005), “An Empirical Study of Corporate Governance and Corporate Performance”, *Journal of American Academy of Business*, 6(1), 95–101.

Clarkson, K. (1972), “Some Implications of Property Rights in Hospital Management”, *Journal of Law and Economics*, 15(3), 363–368.

CMB (2013), “Capital Markets Board Communiqué on principles of financial reporting in capital markets”, (II-14.1), www.cmb.gov.tr

Coleman, P. T., Hacking, A., Stover, M., Fisher-Yoshida, B., Nowak, A. (2008), “Reconstructing ripeness I: A study of constructive engagement in protracted social conflicts”, *Conflict Resolution Quarterly*, 26(1), 3–42.

Conover, C. M., Miller, R. E., & Szakmary, A. (2008), “The timeliness of accounting disclosures in international security markets”, *International Review of Financial Analysis*, 17(5), 849–869.

Coughlan, A. T., Schmidt, R. M. (1985), “Executive Compensation, Management Turnover, And Firm Performance An Empirical Investigation”, In *Journal of Accounting and Economics*, 7.

Cui, H., Mak, Y. T. (1988), “The relationship between managerial ownership and firm performance in high R&D firms”, In *Journal of Financial Economics*, 20. www.elsevier.com/locate/econbase

Çitak, L., (2011), “The Impact of Ownership Structure on Company Performance; A Panel Data Analysis on Istanbul Stock Exchange Listed (ISE-100) Companies”, In *Journal of Financial Markets Research*, 2, 34-46. <http://www.journaloffinancialmarketsresearch.com>

Daoud, K. A., Ismail, K. N. I. K., Lode, N. A. (2014), “The timeliness of financial reporting among jordanian companies: Do company and board characteristics, and audit opinion matter?”, *Asian Social Science*, 10(13), 191–201.

Daoud, K. A., Ku Ismail, K. N. I., Lode, N. A. (2015), “ The impact of internal corporate governance on the timeliness of financial reports of jordanian firms: Evidence using audit and management report lags”, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(1), 430–442.

David M. Drukker, S. C. (2003), “Testing for serial correlation in linear panel-datamodels”, *The Stata Journal*, 3(2), 168–177.

Davis, J. H., Schoorman, F. D. (1997), “Toward a Stewardship Theory of Management”, *Academy of Management Review*, 22(1), 20–47.

Denis, D. K. and McConnell, J. J. (2003), “International Corporate Governance”, *Journal of Financial and Quantitative Analysis.*, 38(10), 1–36.

Doğan, M. (2015). Sahiplik Yapısının Firma Performansı Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği, *Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler*, 20(4), 1-22. <https://www.researchgate.net/publication/317232200>

Dogan, M., Coşkun, E., Çelik, O. (2007), “Is Timing of Financial Reporting Related to Firm Performance? An Examination on Ise Listed Companies. *International Research Journal of Finance and Economics*, 12, 221–223.

Donaldson, T., Preston, L. E. (1995),” The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence and Implications”, *Academy of Management Review*, 20(1), 65–94.

Dumlu, T., Saltoğlu, M. (2011), “The Timeliness Of Annual Reports In Turkey: An Empirical Study”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 13(1), 1–23.

Dunleavy, P. (1985), “Bureaucrats, Budgets and the Growth of the State: Reconstructing an Instrumental Model”, *British Journal of Political Science*, 15(2), 299–338.

Efobi, U., Okougbo, P. (2014), “Timeliness of Financial Reporting in Nigeria”, *South African Journal of Accounting Research*, 28(1), 65–77.

Eng, L. L., Mak Y. T. (2003), “Corporate governance and voluntary disclosure”, *Journal of Accounting and Public Policy*, 4, 325–345.

Erer M., Cömert Ç.E. (2014), “Timeliness of Financial Reporting in Turkey “, *İktisat İşletme ve Finans*, 29, 7394.

Fama, E. F., Jensen, M. C. (1983), “Agency Problems And Residual Claims”, In *Source: Journal of Law and Economics*, 26 (2).

Fauziah Wan Yusoff, W., Adamu Alhaji, I. (2012), “Insight of Corporate Governance Theories”, *Journal of Business & Management*, 1(1), 52–63. www.todayscience.org/jbm

Fettahoğlu A., Okuyan. H. A. (2009), “İşletmelerde Sahiplik Yapısında Kaynak Bileşimi Üzerindeki Etkisi: İMKB’de Bir Uygulama”, Anadolu Uluslararası İktisat Kongresi Tebliği, 1(17).

Firnanti, F., Karmudiandri, A. (2020), “Corporate Governance and Financial Ratios Effect on Audit Report Lag”, GATR Accounting and Finance Review, 5(1), 15–21.

Gales, L., Kesner, I. (1994), “An Analysis of Board of Director Size and Composition in Bankrupt Organizations”, Journal of Business Research, 30(3), 271–282.

García-Herrero, A., Gavilá, S., Santabárbara, D. (2009), “What explains the low profitability of Chinese banks?”, Journal of Banking and Finance, 33(11), 2080–2092.

Ghazali, N. A. M. (2010), “Ownership structure, corporate governance and corporate performance in Malaysia”, International Journal of Commerce and Management, 20(2), 109–119.

Gillan, S. L., Starks, L. T. (2003), “Institutional investors, corporate ownership, and corporate governance global perspectives”, Econstor, 2002(9), 1-27.

Giovannini, R. (2010), “Family Ownership, Corporate Governance and Performance of Italian Firms”.

Gomes, A. N. W. (1999), “Multiple Large Shareholders in Corporate Governance”, Wharton School Working Papers, 1–54.

Gonenc, H. (2006), “Ownership Concentration and Corporate Performance: A Simultaneous Equation Framework For Turkish Companies”, 92.

Gouriéroux, C., Holly, A., Monfort, A. (1982), “Likelihood Ratio Test, Wald Test, and Kuhn-Tucker Test in Linear Models with Inequality Constraints on the Regression Parameters”, 50(1).

Gökkaya, D., Şenol, O., Çıraklı, Ü. (2010), “Investigation of the Effect of R&D, Education and Health Expenditures on Economic Growth by Panel Data Analysis Method”, Sosyoekonemi, 29(50), 95–108.

Griffith, J. M. (1999), “CEO Ownership and Firm Value”, Managerial and Decision Economics, 20(1), 1–8.

Grob, K. (2006), “Equity Ownership and Performance: An Empirical Study of German Traded Companies”, Physica-Verlag Publishing, New York, 19-33.

Güleç Ö.F., Aktaş Mozeikçi, A. (2020), “Araştırma Makalesi Denetim Raporlarının Yayınlanma Süresinin İncelenmesi: Bist Şirketleri İçin Bir Uygulama”, Mali Cozum Dergisi, 30(157), 125-144.

Gümrah, A., & Tanç, A. (2022), “Denetim Raporu Gecikmesini Etkileyen Faktörler: Türkiye’deki Finans Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma”, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), 78–94

Gürbüz, A. O., Ergincan Y. (2004),” Kurumsal Yönetim: Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler”, Literatür Yayıncılık, 171.

Gürbüz, S., Şahin, F. (2014), “Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri : felsefe - yöntem -analiz” , Seçkin Yayıncılık, 2, 1-16.

Güriş, S. (2015), “Panel Veri Modelleri”, İstanbul, Der Yayınları, ISBN: 978-975-353-513-7.

Habib, A., Bhuiyan, M. B. U., Huang, H. J., Miah, M. S. (2019), “Determinants Of Audit Report Lag: A Meta-Analysis”, International Journal of Auditing, 23(1), 20–44.

Han K.C., Suk, D. Y. (1998), “Insider Ownership and Signals: Evidence From Stock Split Announcement Effects”. The Financial Review, 33, 1–24.

Harrison, J., Freeman R. E. (1999), “Stakeholders, Social Responsibility, and Performance: Empirical Evidence and Theoretical Perspectives”, The Academy of Management Journal, 42(5), 479–485.

Hashim, U. (2017), “Does Ownership Characteristics Have Any Impact on Audit Report Lag? Evidence of Malaysian Listed Companies”, Article in World Applied Sciences Journal.

Hassan, Y. M. (2016), “Determinants of audit report lag: evidence from Palestine”, Journal of Accounting in Emerging Economies, 6(1), 13–32.

Hedberg, C. J., Malmborg V.F. (2003), “The global reporting initiative and corporate sustainability reporting in Swedish companies”, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 10(3), 153–164.

Hessel, C., Norman M. (1992), “Financial Characteristics of Neglected and Institutionally Held Stocks”, Journal of Accounting Auditing and Finance, 7, 313–334.

Huang, Q., De Haan, J., Scholtens, B. (2019), “Analysing Systemic Risk in the Chinese Banking System”, Pacific Economic Review, 24(2), 348–372.

Ilaboya, O. J., Christian, I. (2014), “Corporate Governance and Audit Report Lag in Nigeria”, International Journal of Humanities and Social Science, 4(13), 172–180.

Ishak, I., Subhi, A., Sidek, M., Rashid, A. A. (2010), “The Effect Of Company Ownership On The Timeliness Of Financial Reporting: Empirical Evidence From Malaysia. In Unitar E-Journal, 6 (2).

- Ismail, K., Chandler, R. (2004), "The timeliness of quarterly financial reports of companies in Malaysia", In *AsianReview of Accounting*, 12.
- Iyoha, F. O. (2012), "Company Attributes And The Timeliness Of Financial Reporting In Nigeria", *Business intelligence journal*, 41-50.
- Jaggi, B., Tsui, J. (1999), "Determinants of Audit Report Lag: Further Evidence From Hong Kong", *Accounting and Business Research*, 30(1), 17–28.
- Jensen, M. C. (1993), "The Modern Industrial Revolution, Exit, and the Failure of Internal Control Systems", *The Journal of Finance*, 48(3), 831–880.
- Jensen, M. C., Meckling, W. H. (1976), "Theory of the firm: managerial behaviour, agency costs and ownership structure", *Journal of Financial Economics*, 3, 305–360.
- Jiang, F., Kim, K. A. (2020), "Corporate Governance in China: A Survey", *Review of Finance*, 24(4), 733–772.
- Jiang, L., Kim, J.-B. (2004), "Foreign Equity Ownership and Information Asymmetry: Evidence from Japan", *Journal of International Financial Management & Accounting*, 15(3), 185-211.
- Karayormuk K. (2010), "İşletme Gruplarında Sahiplik Yapısı ile Strateji Arasındaki İlişki: Türkiye’de İşletme Grupları Üzerinde Bir Araştırma", *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Doktora Tezi*.
- Kakilli-Acaravcı S., Kandır, S. Y., Zelka, A. (2015). "Kurumsal Yönetimin BIST Şirketlerinin Performanslarına Etkisinin Araştırılması", 8(1), 171–183.
- Kalsie, A. (2017), "The Relationship between foreign ownership and firm performance in India: An Empirical Analysis", In *Artha Vijnana*, 2.
- Kane, G. D., Velury, U. (2004), "The Role Of Institutional Ownership In The Market For Auditing Services: An Empirical Investigation", *Journal of Business Research*, 57(9), 976-983.
- Karim, W., Ahmed, K., Karim, W. (2006), "The effect of regulation on timeliness of corporate financial reporting: Evidence from Bangladesh", *JOAAG*, 1 (1), 1-21.
- Kılıç M., Ayriçay, Y., (2018), "Yönetim Kurulu ve Sahiplik Yapısının Finansal Performans Üzerindeki Etkisi: BIST İmalat Sanayi Sektöründe Bir Alan Araştırması", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 177–192.
- Keay, A. (2017), "Stewardship theory: is board accountability necessary?", *International Journal of Law and Management*, 59(6), 1292–1314.
- Khoufi, N., Khoufi, W. (2018), "An empirical examination of the determinants of audit report delay in France", *Managerial Auditing Journal*, 33(8–9), 700–714.

- Kim, K. Y., Patel, P. C. (2017), "Employee ownership and firm performance: A variance decomposition analysis of European firms", *Journal of Business Research*, 70, 248–254.
- King, M.R., Santor E. (2007), "Family Values:Ownership Structure, Performance and Capital Structure of Canadian Firms", Bank Of Canada, Working Paper, 40, 42.
- Laiho, T. (2011), "Agency Theory and Ownership Structure - Estimating the Effect of Ownership Structure on Firm Performance", Working Paper Series, 82.
- Le Grand, J. (1982), "The Strategy of Equality", George Allen & Unwin, 125-139.
- Lee, H.Y., & Jahgn G.J. (2008), "Determinants of audit report lag: Evidence from Korea—An examination of auditor-related factors", *Journal of Applied Business Research*, 24(2), 27–44.
- Leventis, S., Weetman, P. (2004), "Timeliness of financial reporting: Applicability of Disclosure Theories in An Emerging Capital Market", *Accounting and Business Research*, 34(1), 43–56.
- Leventis, S., Weetman, P., Caramanis, C., Weetman, P., Leventis, S., & Caramanis, C. (2005), "Audit Report Lag Determinants of Audit Report Lag: Some Evidence from the Athens Stock Exchange", *International Journal of Auditing*, 9, 45–58.
- Lewellen, L. R. (2013), "Internal Ownership Structures of U.S. Multinational Firms", 1–48.
- Li, D., Moshirian, F., Nguyen, P., Tan, L. W. (2007), "Managerial Ownership and Firm Performance: Evidence from China's Privatizations", *Research in International Business and Finance*, 21(3), 396–413.
- Lin, Y. R., Fu, X. M. (2017), "Does institutional ownership influence firm performance? Evidence from China", *International Review of Economics and Finance*, 49, 17–57.
- Maher, M., (1999), "Corporate Governance: Effects on Firm Performance and Economic Growth", France: OECD.
- Mak, Y. T., Li. Y. (2001), "Determinants of Corporate Ownership and Board Structure: Evidence from Singapore", *Journal of Corporate Finance*, 7(3), 235–256.
- Mande, V., Son, M. (2011), "Do audit delays affect client retention?", *Managerial Auditing Journal*, 26(1), 32–50.
- Market, J., Author, S., Spence, M. (1973), "Job Market Signaling", *The Quarterly Journal of Economics*, 87 (3).
- Mathuva, D. M., Taurigana, V., Owino, F. J. O. (2019), "Corporate governance and the timeliness of audited financial statements: The case of Kenyan listed firms", *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 9(4), 473–501.

- Ibadin, I., Izedonmi Peter Okoeguale Ibadin, F. (2012), “The Association Between Selected Corporate Governance Attributes, Company Attributes And Timeliness Of Financial Reporting In Nigeria”, In *Research Journal of Finance and Accounting*, 3 (9).
- Mccolgan, P. (2001), “Agency theory and corporate governance: a review of the literature from a UK perspective,” *Department of Accounting and Finance*, 1-77.
- McGee, R. W. (2006), “Corporate Governance in Russia: A Case Study of Timeliness of Financial Reporting in the Telecom Industry”, In *International Finance Review* ,7, 365–390.
- Meckfessel, M. D., Sellers, D. (2017), “The impact of Big 4 consulting on audit reporting lag and restatements”, *Managerial Auditing Journal*, 32(1), 19–49.
- Meek, G. K., Roberts, C. B., Gray, S. J. (1995), “Factors Influencing Voluntary Annual Report Disclosures by U.S., U.K. and Continental European Multinational Corporations”, *Journal of International Business Studies*, 26 (3).
<https://www.jstor.org/stable/155561>
- Meggison, W. L., Netter. J. M. (2001), “From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization”, *Journal of Economic Literature*, 39(2), 321–389.
- Nargeleckenler M. (2011), “Hisse Senedi Fiyatları ve Fiyat/Kazanç Oranı İlişkisi: Panel Verilerle Sektörel Bir Analiz”, *Business and Economics Research Journal*, 2(2), 165–184.
- Milosevic, D. (2014), “Private Benefits From Control Of Public Corporations”, *Private Benefits From Control Of Public Corporations*, 371-380.
- Mitchell, R. K., Agle B. R. and Wood D. J. (1997), “Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What really Counts”, *Academy of Management Review*, 22(4), 853–886.
- Mitra, S., Hossain, M., Deis D.R. (2007), “The Empirical Relationship Between Ownership Characteristics and Audit Fees”, *Rev Quant Finan Acc*, 28, 257–285.
- Mouna, A., Anis, J. (2013), “Financial Reporting Delay and Investors Behavior: Evidence from Tunisia”, *Int. J. Manag. Bus. Res*, 3 (1).
- Mousa, G. A., Desoky, A. M., Elamir, E. A. H., AbuRaya, R. (2022), “Do Audit Committee Attributes and External Audit Affect Audit Report Delay?”, *Evidence from Bahrain Bourse*, 627–632.
- Najid, N., & Abdul Rahman R. (2011), “Government Ownership and Performance of Malaysian. Government-Linked Companies”, *International Research Journal of Finance and Economics*, 61, 42–56.

Nelson, S. P., Shukeri, S. N. (2011), "Corporate governance and audit report timeliness: Evidence from Malaysia", *Research in Accounting in Emerging Economies*, 11(1), 109–127.

Olabayo Uthman, B., Ajadi, T., & Jumai Asipita, J. (2018), "Effect Of Board Characteristics on Timeliness Of Financial Reporting Of Listed Insurance Firms In Nigeria", *In Management and Social Sciences (OJAMSS)*, 3 (1).

Ongore, V., and Kobonyo P.O. (2011), "Effects of selected corporate governance characteristics on firm performance: empirical evidence from Kenya", *International Journal of Economics and Financial Issues*, 1(3), 99–122.

Oradi, J. (2021), "CEO succession origin, audit report lag, and audit fees: Evidence from Iran", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 45.

Otlu, F. ve Ölmez. S. (2011), "Halka ilk kez arz edilen hisse senetlerinin kısa dönem fiyat performansları ile fiyat performansını etkileyen faktörlerin incelenmesi, İMKB’de bir uygulama", *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 14–44.

Oussii, A. A., Taktak, N.B. (2018), "Audit committee effectiveness and financial reporting timeliness: The case of Tunisian listed companies", *African Journal of Economic and Management Studies*, 9(1), 1-22.

Owusu-Ansah, S. (2000), "Timeliness of corporate financial reporting in emerging capital markets: Empirical evidence from the Zimbabwe Stock Exchange", *Accounting and Business Research*, 30(3), 241–254.

Owusu-Ansah, S., Leventis, S. (2006), "Timeliness of corporate annual financial reporting in Greece", *European Accounting Review*, 15(2), 273–287.

Özer, G., Çelik, B., Merter, A. K. (2023), "Sahiplik Yapısının Finansal Raporlama Zamanlılığına Etkisi", *International ACHARAKA Congress on Humanities and Social Sciences Proceedings Book*, 1-10.

Özer, G., Merter, A. K. (2020), "Denetim Komitesi Özelliklerinin Finansal Raporlama Zamanlılığına Etkisi: Bist’te Bir Uygulama, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22, 228–248.

Özkan, S., Zengin Karaibrahimoğlu, Y., Erdener Acar, E., Öz, O. (2013), "Finansal Tabloların Sunum Tarihini Etkileyen Faktörler: İMKB Firmaları Üzerine Bir Uygulama", *World Of Accounting Science*, (3), 167-187.

Ozsoz, E., G. S., and Abidin. A. (2014), "Ownership Structure and Corporate Governance in the Case of Turkey", *MPRA*, 1-33.

Pfeffer, J. (1978), "Size and Composition of Corporate Board of Directors: The Organization and its Environment", *Administrative Science Quarterly*, 17(1), 29–2018.

Pradipta, A., Zalukhu, A. G. (2020), "Audit Report Lag: Specialized Auditor and Corporate Governance", *GATR Global Journal of Business Social Sciences Review*, 8(1), 41–48.

Prowse, S. (1992), "The Structure of Corporate Ownership in Japan", *The Journal of Finance*, 47, 1121–1140.

Porta, R. F., Lopez, S. F. (1998), "Law and Finance", *The Journal of Political Economy*, 106(6), 1133–1155.

Ram Mudambi, Torben Pedersen (2007), "Agency Theory and Resource Dependency Theory: Complementary Explanations for Subsidiary Power in Multinational Corporations", *SMG WP*, 5, 1–19.

Raweh, N. A. M., Abdullah, A. A. H., Kamardin, H., Malek, M. (2021), "Industry expertise on audit committee and audit report timeliness", *Cogent Business and Management*, 8(1).

Freeman, R.E. (2010), "Strategic management: A stakeholder approach", Cambridge University Press UK, Preface, 47-87.

Robinson, A. M., Wilson, N. (2006), "Employee financial participation and productivity: An empirical reappraisal", *British Journal of Industrial Relations*, 44(1), 31–50.

Rothschild, M., Stiglitz, J. (1976), "Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay on the Economics of Imperfect Information", *The Quarterly Journal of Economics*, 90 (4).

Saint, D. K. (2005), "The Firm as a Nexus of Relationships: Toward a New Story of Corporate Purpose", *Benedictine University*, 62-95.

Salkin, NJ. (2006), "Encyclopedia of measurements and statistics", Sage, 1, 2007.

Saona, P., Muro, L., Alvarado, M. (2020), "How do the ownership structure and board of directors' features impact earnings management? The Spanish case" *Journal of International Financial Management and Accounting*, 31(1), 98–133.

Sayman, Y. (2012), "Sahiplik Yapısının Firma Performansı ve Sermaye Yapısı Üzerine Etkileri: İMKB' de İşlem Gören Üretim Firmalarında Bir Uygulama", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Sengupta, P. (2004), "Disclosure timing: Determinants of quarterly earnings release dates", *Journal of Accounting and Public Policy*, 23(6), 457–482.

Shapiro, C., & Varian, H. R. (1999), "Information rules: a strategic guide to the network economy", Harvard Business Press.

Shivdasani, A. (1993), "Board composition, ownership structure, and hostile takeovers", In *Journal of Accounting and Economics*, 16.

Shleifer, A., Vishny, R. W. (1986), “Large Shareholders and Corporate Control”, Journal of political economy, 94(3), 461-488. <http://www.journals.uchicago.edu/t-and-c>

Shoaib, A. L. I., Yousaf, I., Naveed, M. (2020), “Role of credit rating in determining capital structure: Evidence from non-financial sector of Pakistan”, Estudios de Economia Aplicada, 38(3).

Short, H., Keasey, K. (1999), “Managerial ownership and the performance of firms: Evidence from the UK”, In Journal of Corporate Finance, 5.

Shukeri, S. N., Islam, M. A. (2012), “The Determinants of Audit Timeliness: Evidence From Malaysia”, Journal of Applied Sciences Research, 8(7), 3314–3322.

Shuto, A., Takada, T. (2010), “Managerial ownership and accounting conservatism in Japan: A test of management entrenchment effect”, Journal of Business Finance and Accounting, 37(7–8), 815–840.

Singh, M., Davidson, W. N. (2003), “Agency costs, ownership structure and corporate governance mechanisms”, Journal of Banking and Finance, 27(5), 793–816.

Srinidhi, B., Gul, F. A., Tsui, J. (2011), “Female directors and earnings quality”, Contemporary Accounting Research, 28(5), 1610–1644.

Sultana, N., Singh, H., Van der Zahn, J. L. W. M. (2015), “Audit Committee Characteristics and Audit Report Lag”, International Journal of Auditing, 19(2), 72–87.

Şamiloğlu, F., Ünlü, U. (2010), “Sahiplik Yapısı ve Firma Performansı Arasındaki İlişki: İMKB 100 Endeksi Firmaları Üzerine Bir Uygulama”, Muhasebe ve finansman Dergisi, 66-74.

Tanrıöven, C., Aksoy, E.E. (2010), “İMKB’de İşlem Gören Şirketlerde Ortaklık Yoğunlaşmasının Firma Performansı Üzerine Etkileri”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 1-16.

Tatoğlu, F., Y. (2016), “Panel Veri Ekonometrisi Stata Uygulamalı”, Beta Yayınevi, 209–210.

Tezi, D., Sayman, Y. (2012), “Sahiplik Yapısının Firma Performansı ve Sermaye Yapısı Üzerine Etkileri: İMKB’de İşlem Gören Üretim Firmalarında Bir Uygulama”, Doktora Tezi, 1-318.

Thomsen, S., Pedersen, T. (2000), “Ownership Structure and Economic Performance In The Largest European Companies”, In Strategic Management Journal Strat. Mgmt. J, 21.

Tian, L., Estrin, S. (2008), “Retained state shareholding in Chinese PLCs: Does government ownership always reduce corporate value?”, *Journal of Comparative Economics*, 36(1), 74–89.

Türel, A. (2010), “Timeliness of Financial Reporting in Emerging Capital Markets: Evidence from Turkey”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(2), 227-240.

Vuran, B., Adiloğlu, B. (2013), “Is Timeliness of Corporate Financial Reporting Related to Accounting Variables? Evidence From Istanbul Stock Exchange”, In *International Journal of Business and Social Science*, 4 (6). www.ijbssnet.com

Yammeesri, J. (2003), “Corporate governance: ownership structure and firm performance-evidence from Thailand”, *School of Accounting and Finance*, 1-302. <http://ro.uow.edu.au/theses/1908>

Yasser, Q. R., Mamun, A. Al, Hook, M. (2017), “The impact of ownership structure on financial reporting quality in the east”, *International Journal of Organizational Analysis*, 25(2), 178–197.

Younes H. A. (2011), “Financial Reporting Timeliness in Egypt: A Study of the Legal Framework and Accounting Standard”, *Internal Auditing & Risk Management*, 1(21), 1-12.

Yousaf I., Ali, S., Hasan, A. (2019), “Effect of family control on corporate dividend policy of firms in Pakistan”, *Financial Innovation*, 5(42), 1–13.

Yurtoglu, B. B. (2000), “Ownership, Control and Performance of Turkish Listed Firms”, In *Empirica*, 27.

Whitworth, J. D., Lambert, T. A. (2014), “Office-level characteristics of the Big 4 and audit report timeliness”, *A Journal of Practice & Theory*, 33(3), 129–152.

Wren, D. A., Bedeian, A. G. (2008), “The evolution of management thought”, *Wiley Global Education*, 66-81.

Wu, N. H., & Tihanyi, L. (2013), “Corporate Governance, Multinational Firms, and Internationalization”, *Oxford University Press*, 449-464.

Xu, X., Wang, Y. (1999), “Ownership structure and corporate governance in Chinese stock companies”, In *China Economic Review*, 10, 75-98.

ÖZGEÇMİŞ

Beylem ÇELİK ilk, orta ve lise eğitim hayatını İstanbul’da tamamladıktan sonra 2004 yılında kazanmış olduğu İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümünü 2008 yılının haziran ayında tamamlamıştır. Aynı yılın eylül ayında Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Denetimi Bölümü’nde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. 2010 yılında İstanbul Gedik Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak görev yapmaya başlamış olup aynı kurumda çalışmaya devam etmektedir. 2011 yılında yüksek lisansını başarıyla tamamlayarak bilim uzmanı unvanını almıştır. 2013 yılında Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ruhsatını almaya hak kazanmıştır. Beylem ÇELİK, 2018 yılında Gebze Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda Doktora eğitimine başlamıştır.

TEZ ÇALIŞMASI KAPSAMINDA YAPILAN YAYINLAR

Çelik,B, Özer, G., Merter A.K.(2023), “ The Effect of Ownership Structure on Financial Reporting Timeliness: An Implementation on Borsa İstanbul”, Sage Open, 1-18.

